

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ: ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

*«ΠΜΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΝΕΟΛΑΙΑΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ»*

**ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ: Πολιτικές προστασίας και ένταξης
ασυνόδευτων ανηλίκων στον ευρωπαϊκό χώρο**

Επιβλέπουσα καθηγήτρια: Αναγνωστοπούλου Δέσποινα

Όνομα: Ζερβού Νικολίνα

Α.Μ.: ΜΥΡ 16004

2021

«Δηλώνω υπευθύνως ότι όλα τα στοιχεία σε αυτήν την εργασία τα απέκτησα, τα επεξεργάστηκα και τα παρουσιάζω σύμφωνα με τους κανόνες και τις αρχές της ακαδημαϊκής δεοντολογίας, καθώς και τους νόμους που διέπουν την έρευνα και την πνευματική ιδιοκτησία. Δηλώνω επίσης υπευθύνως ότι, όπως απαιτείται από αυτούς τους κανόνες, αναφέρομαι και παραπέμπω στις πηγές όλων των στοιχείων που χρησιμοποιώ και τα οποία δεν συνιστούν πρωτότυπη δημιουργία μου».

Ζερβού Νικολίνα

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	5
ABSTRACT.....	7
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	8
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1ο : ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΑΣΥΝΟΔΕΥΤΩΝ ΑΝΗΛΙΚΩΝ.....	14
1.1. ΔΙΑΣΑΦΗΝΙΣΕΙΣ ΟΡΙΣΜΩΝ.....	14
1.2. ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ	18
1.3. ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ.....	25
1.4. ΕΘΝΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ	32
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο: ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗΣ.....	39
2.1. ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΕΝΤΑΞΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	39
2.2. ΠΑΙΔΙΑ ΣΤΗΝ ΚΡΑΤΗΣΗ	49
2.3. Ο ΘΕΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΑΣ.....	59
2.4. ΔΟΜΕΣ – ΚΕΝΤΡΑ ΦΙΛΟΞΕΝΙΑΣ.....	64
2.5. ΑΝΑΔΟΧΕΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΑΣΥΝΟΔΕΥΤΑ ΠΑΙΔΙΑ.....	75
2.6. ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΥΓΕΙΑΣ.....	78
2.7. ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	81
2.8. ΕΡΓΑΣΙΑ – ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ.....	88
2.9. ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΕΠΑΝΕΝΩΣΗ ΑΣΥΝΟΔΕΥΤΩΝ ΑΝΗΛΙΚΩΝ	92
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο: ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗΣ ΤΩΝ ΑΣΥΝΟΔΕΥΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ.....	100
3.1. ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΕΝΤΑΞΗΣ ΣΤΗ ΓΕΡΜΑΝΙΑ	100
3.1.1. ΟΡΙΣΜΟΣ ΚΗΔΕΜΟΝΑ – ΕΠΙΤΡΟΠΟΥ	105
3.1.2. ΔΟΜΕΣ ΦΙΛΟΞΕΝΙΑΣ	106
3.1.3. ΑΙΤΗΣΗ ΑΣΥΛΟΥ	109

3.1.4. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ	111
3.2. ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΕΝΤΑΞΗΣ ΣΤΗ ΣΟΥΗΔΙΑ.....	113
3.2.1. ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ	118
3.2.2. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ	119
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	123
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	128
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	128
ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	140

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα εργασία πραγματεύεται τις πολιτικές προστασίας και τις πολιτικές ένταξης των ασυνόδευτων παιδιών στον ευρωπαϊκό χώρο εξετάζοντας τη περίπτωση της Ελλάδας, της Γερμανίας και της Σουηδίας, οι οποίες αποτελούν τις πρώτες επιλογές σαν χώρες προορισμού. Ο λόγος που έχει επιλεγθεί το εν λόγω θέμα ως αντικείμενο έρευνας είναι διότι οι «ασυνόδευτοι ανήλικοι» αποτελούν το πιο φλέγον ζήτημα σε ολόκληρο τον ευρωπαϊκό χώρο καθώς και λόγω της προσωπικής μου ενασχόλησης με το προσφυγικό, έχοντας στο επίκεντρο αυτή την ευάλωτη ομάδα παιδιών.

Αφού γίνει μία σύντομη εισαγωγή για το θέμα αυτό και τη σημαντικότητά του, στο πρώτο κεφάλαιο θα αναλυθούν οι διεθνείς, ενωσιακές και εθνικές ρυθμίσεις αναφορικά με τη προστασία των ασυνόδευτων παιδιών. Αρχικά, γίνεται μια αποσαφήνιση των ορισμών όπως «παιδί», «ασυνόδευτος ανήλικος», «πρόσφυγας», «αιτών ασύλου», «πρόσωπο που δικαιούται την επικουρική προστασία» κ.α. Έπειτα, παρατίθενται το θεσμικό πλαίσιο προστασίας των ασυνόδευτων παιδιών με βάση τη Διεθνή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Παιδιού, τις Κατευθυντήριες Αρχές της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τους πρόσφυγες, το Κοινό Ευρωπαϊκό Σύστημα Ασύλου, την Οδηγία 2013/33/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τις απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία, το Κανονισμό(ΕΕ) 604/2013 (Κανονισμός Δουβλίνο ΙΙΙ) για την εξέταση της αίτησης διεθνούς προστασίας, το Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων και λοιπές Οδηγίες και ρυθμίσεις προστασίας των ασυνόδευτων παιδιών.

Στο δεύτερο κεφάλαιο επισημαίνονται οι πολιτικές ένταξης που ακολουθεί η Ελλάδα δίνοντας ιδιαίτερη σημασία στην ένταξη των

ασυνόδευτων ανηλίκων. Μελετώνται οι συνθήκες υποδοχής και νόμιμης εκπροσώπησης των ασυνόδευτων παιδιών, δίνοντας ιδιαίτερη βάση στον θεσμό της επιτροπείας καθώς και στο ζήτημα της κράτησης των παιδιών. Επίσης, στο κεφάλαιο αυτό εξετάζονται ζητήματα σχετικά με τις δομές και τα κέντρα φιλοξενίας, την ιατροφαρμακευτική περίθαλψη και ψυχοκοινωνική υποστήριξη, την εκπαίδευση, την επαγγελματική κατάρτιση καθώς και την εργασία των ασυνόδευτων παιδιών. Τέλος, στο κεφάλαιο αυτό αναφέρεται και το ζήτημα της οικογενειακής επανένωσης των νέων με τους συγγενείς τους καθώς και οι διαδικασίες που απαιτούνται για την ανεύρεση της οικογένειάς τους.

Στο τρίτο κεφάλαιο θα αναφερθούν οι πολιτικές ένταξης που ακολουθούν η Σουηδία και η Γερμανία ως χώρες που επιλέγονται περισσότερο από τους πρόσφυγες και ιδιαίτερα τους ασυνόδευτους ανηλίκους, καθώς επίσης θα δοθεί έμφαση στις υπηρεσίες που προσφέρονται για την ένταξη των παιδιών στις δομές τους.

Τέλος, θα αναφερθούν κάποια συμπεράσματα σχετικά με τις πολιτικές ένταξης που ακολουθούν οι τρεις χώρες, καθώς το επιθυμητό αποτέλεσμα της εργασίας είναι να βρεθούν οι συγκλίσεις και οι αποκλίσεις ως προς τις πολιτικές προστασίας και ένταξης των ασυνόδευτων ανηλίκων.

ABSTRACT

The present dissertation discusses the protection and integration policies concerning the unaccompanied minors in Europe through examining the cases of the most common host countries: Greece, Germany and Sweden. The reason behind this dissertation topic is my professional experience with this particular, vulnerable group of people; as well as the fact that they currently constitute a hot topic in Europe.

After a short introduction of the topic and its importance, the first chapter will attempt to analyze the international, EU and national regulations with regards to the protection of unaccompanied minors. First, definitions such as “child”, “unaccompanied minor”, “refugee”, “asylum seeker”, “person eligible for subsidiary protection” etc. will be clarified. After that, the institutional framework for the unaccompanied minors protection will be outlined by taking into account the UN Convention on the Rights of the Child, the guiding principles of the UN High Commissioner for Refugees, the Common European Asylum system, the Directive 2013/33/EU of the European Parliament and of the Council for the reception of applicants for international protection, the Regulation (EU) No 604/2013 of the European Parliament and of the Council for examining an application for international protection, the Charter of Fundamental Rights and other regulations for the protection of unaccompanied children.

The second chapter will focus on the integration policies followed by Greece and especially those concerning the integration of unaccompanied minors. The reception conditions and legal representation of the minors will be studied, focusing on the guardianship network as well as the minor’s custody issue. This chapter will also examine the issues of accommodation centers, healthcare, psychosocial support, education and vocational training as well as integration at the labor market. Lastly, family reunification and the required processes that children need to go through to find their families will also be explained.

The third chapter will examine the integration policies followed by Sweden and Germany with an emphasis on the services provided for the integration of the children, since these are the countries that most refugees and unaccompanied minors prefer.

Finally, conclusions will be drawn with regards to the integration policies that the above countries apply, as the desired result of this dissertation is

to examine what policies those countries have in common and in which cases their processes differ with regards to the integration of unaccompanied minors.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η ένταξη ενός ατόμου στην κοινωνία είναι μία σημαντική διαδικασία που σχετίζεται με τη μοναδική αυτή σχέση αλληλεπίδρασης που έχει το άτομο με την κοινωνία και φανερώνει την ικανότητά του να συμβιώνει αρμονικά με τα άλλα μέλη της και να είναι αποδεκτό από αυτά. Η διαδικασία αυτή είναι συνεχής, αν όμως χάσει αυτή την ιδιότητά της, τότε θα λειτουργήσει αρνητικά για την κοινωνικοποίηση του ατόμου και θα προκύψουν αρκετά προβλήματα όπως είναι η κοινωνική περιθωριοποίηση και ο αποκλεισμός¹.

Οι μετακινήσεις πληθυσμών που παρατηρούνται τα τελευταία χρόνια προκαλούν μετασχηματισμό στις κοινωνίες, που δέχονται τους μετανάστες/ πρόσφυγες, και αποκτούν πολυπολιτισμικά χαρακτηριστικά. Αυτό οδηγεί την πολιτική κάθε χώρας να δημιουργήσει δομές και να πάρει μέτρα, προκειμένου να εντάξει όσο το δυνατόν ομαλότερα στις δομές της τους πληθυσμούς αυτούς. Η πολιτική που αφορά τους μεταναστευτικούς και προσφυγικούς πληθυσμούς προβλέπει, δηλαδή, μέτρα που στοχεύουν στη διασφάλιση των δικαιωμάτων τους, την προστασία τους καθώς και την ενεργό συμμετοχή τους στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωή της χώρας όπου βρίσκονται. Η ένταξη ειδικά των προσφύγων, οι οποίοι προέρχονται από τις λεγόμενες τρίτες χώρες, έχει απασχολήσει τις περισσότερες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που μέσα από μια μακροπρόθεσμη και δυναμική διαδικασία, προσπαθούν να δημιουργήσουν τις κατάλληλες συνθήκες για την ενεργό συμμετοχή αυτών των ατόμων στην κοινωνία. Μια συμμετοχή που θα

---

¹Δημουλάς, Κ., & Παπαδοπούλου, Δ. (2004). Έρευνα για τις μορφές κοινωνικής ένταξης των οικονομικών μεταναστών στην περιφέρεια Αττικής 2003 - 2004. Αθήνα: ΙΝΕ/ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ.

αφορά όλους τους τομείς της κοινωνικής και πολιτιστικής ζωής της χώρας υποδοχής².

Επίσης, τα τελευταία χρόνια έχει παρατηρηθεί μία αύξηση στον αριθμό των αιτούντων διεθνούς προστασίας στις ευρωπαϊκές χώρες. Μέσα σε αυτούς ανήκουν και παιδιά, ασυνόδευτα παιδιά, που φτάνουν σε μία ξένη χώρα τελείως μόνα τους, χωρίς οικογένεια ή κάποιο άλλο ενήλικο άτομο να τα συνοδεύει. Τα ασυνόδευτα παιδιά προσπαθούν να επιβιώσουν και να ενταχθούν στη νέα τους χώρα, αναζητώντας καλύτερες συνθήκες ζωής. Στην Ευρώπη ενδεικτικός αριθμός εισροής ασυνόδευτων ανηλίκων είναι 100.000 ετησίως και στην Ελλάδα υπολογίζεται ότι εισέρχονται περίπου 4.000 ασυνόδευτα παιδιά.

Οι λόγοι που τα παιδιά είναι μόνα τους ποικίλουν και οι αιτίες είναι πολλές. Κάποιες από αυτές αφορούν το πολιτικό καθεστώς της χώρας τους, αφού συχνά εγκαταλείπουν την πατρίδα τους για να αποφύγουν τις διώξεις, τις συρράξεις και κάθε είδος αναταραχής πολιτικής ή θρησκευτικής φύσεως, αναζητώντας προστασία, δηλαδή, «άσυλο» σε άλλες χώρες. Συχνά, τα παιδιά που φτάνουν στις χώρες της Ευρώπης και προέρχονται από τρίτες χώρες, έχουν σκοπό να βρουν ένα καλύτερο μέλλον, μακριά από τη φτώχεια, την πείνα, την εξαθλίωση και τις στερήσεις. Η αναζήτηση μιας καλύτερης ζωής καθώς και νέων ευκαιριών είναι ο απώτερος στόχος τους. Άλλοι λόγοι που βρίσκονται μόνα τους μπορεί να αφορούν την έλλειψη οικογένειας στην πατρίδα τους ή ακόμα και να έχουν κίνητρο να φύγουν από την ίδια την οικογένεια, με στόχο να υποστηρίξουν οικονομικά την οικογένεια που μένει πίσω. Επίσης, πολλά είναι τα παιδιά τα οποία ξεκινούν το ταξίδι μαζί με την οικογένεια τους, αλλά χάνονται στη διάρκεια του ταξιδιού. Τέλος, υπάρχουν ανήλικοι, οι

---

²Σκλάβου, Κ. (2008). Εισαγωγή στη Διαπολιτισμική Διαβουλευτική. Στο Κ. Σκλάβου (Επιμ.), Οδηγός Διαπολιτισμικής Συμβουλευτικής. Αθήνα: Παπαζήσης.

οποίοι αιτούνται οικογενειακή επανένωση (Δουβλίνο III) των οποίων η οικογένεια είναι ήδη εγκατεστημένη σε κάποια ευρωπαϊκή χώρα και έρχονται με σκοπό να συνενωθούν μαζί τους³.

Η Ελλάδα κατά κύριο λόγο αποτελεί χώρα υποδοχής στην οποία οι ανήλικοι διαμένουν το απαιτούμενο διάστημα μέχρι την ολοκλήρωση της διαδικασίας μετεγκατάστασης ή επανένωσης. Είναι πολύ μικρό το ποσοστό των ασυνόδευτων ανηλίκων που θέλουν να παραμείνουν και να αιτηθούν άσυλο στην Ελλάδα. Οι χώρες προέλευσης των παιδιών κατά κύριο λόγο είναι Πακιστάν, Ιράκ, Ιράν, Συρία, Αφγανιστάν και περιοχές της Αφρικής όπως Σομαλία, Μαρόκο και Γουινέα και οι χώρες προορισμού συνήθως είναι η Γερμανία και η Σουηδία.

Το ταξίδι των «ασυνόδευτων ανηλίκων» διατρέχει πολλούς κινδύνους καθώς είναι πολύωρο, δύσκολο και άγνωστο για τα παιδιά αυτά, που πολλές φορές μπορεί να πέσουν θύματα εκμετάλλευσης και η παραμονή τους στη χώρα υποδοχής να μην αποδειχθεί αυτό που περίμεναν. Αυτό συμβαίνει γιατί οι συνθήκες είναι δύσκολες για ένα παιδί μόνο του, που δεν έχει τα απαραίτητα μέσα για να ανταπεξέλθει στην νέα κατάσταση. Έτσι, τα παιδιά αυτά συνιστούν μια κατηγορία η οποία θέλει ιδιαίτερη φροντίδα και προστασία. Είναι λογικό στις καινούριες συνθήκες τις οποίες βρίσκονται να χρειάζονται μια ειδική μεταχείριση, δεδομένου ότι δεν έχουν την προστασία κάποιου δικού τους ατόμου και αυτό επιδρά αρνητικά στην ψυχολογία τους. Συχνά νιώθουν φόβο και ανασφάλεια, καθώς αποτελεί μεγάλη αλλαγή για τη ζωή τους το να βρίσκονται μακριά από την οικογένειά τους ή πόσο μάλλον να μην έχουν καν οικογένεια. Επιπλέον, ως παιδιά – πρόσφυγες τα περισσότερα έχουν υποστεί ήδη φόβο ή κάποια κακή εμπειρία από τη χώρα που αναγκαστικά έφυγαν και

---

³Παπαδημητρίου, Π. (2008). Οι πρακτικές δυσκολίες στην παραμονή και ένταξη αιτούντων άσυλο και προσφύγων στην Ελλάδα. Στο Α. Συκιώτου (Επιμ.), Αλλοδαποί στην Ελλάδα: ένταξη ή περιθωριοποίηση;. Αθήνα – Κομοτηνή: Αντ. Ν. Σάκκουλας.

γι' αυτό κρίνονται απαραίτητες οι ενέργειες που θα βοηθήσουν την ένταξη τους⁴.

Στην Ελλάδα συγκεκριμένα, το πρώτο μεγάλο μεταναστευτικό κύμα άρχισε το 1990 όπου και παρατηρήθηκαν πολλοί ασυνόδευτοι ανήλικοι. Η κατάσταση γι' αυτούς τότε ήταν πολύ δύσκολη, καθώς δεν υπήρχαν οι κατάλληλες δομές, με αποτέλεσμα οι περισσότεροι μετανάστες να εργάζονται ανασφάλιστοι και για λίγα χρήματα. Οι γυναίκες καθώς και τα ανήλικα παιδιά ζούσαν σε άσχημες συνθήκες διαβίωσης και συχνά έπεφταν θύματα οικονομικής εκμετάλλευσης, προκειμένου να έχουν κάποια χρήματα για να ανταπεξέλθουν στις ανάγκες τους⁵. Δυστυχώς πολλά παιδιά που δεν είχαν οικογένεια ή την είχαν χάσει, έγιναν θύματα οικονομικής εκμετάλλευσης, από επιτήδειους που στόχο είχαν το οικονομικό κέρδος. Μια μελέτη της UNICEF, το 2000, υπολόγισε ότι τα ασυνόδευτα παιδιά, που δούλευαν στους δρόμους και ζούσαν κάτω από άθλιες συνθήκες διαβίωσης, ήταν περίπου 5.800⁶. Το ελληνικό κράτος δεν διέθετε επαρκές σύστημα προστασίας αυτών των παιδιών τότε, με αποτέλεσμα πολλά παιδιά από αυτά να χαθούν. Στις μέρες μας ο αριθμός των «ασυνόδευτων ανηλίκων» εξακολουθεί να είναι μεγάλος τόσο για την Ελλάδα όσο και για τις άλλες χώρες της Ευρώπης

---

⁴European Council on Refugees and Exiles. (2005). *The Way Forward, Europe's role in the refugees protection system, Towards the Integration of Refugees in Europe*. Ανάκτηση από Refworld:

<http://www.refworld.org/docid/42ca7e044.html>.

⁵Μάρκου, Ε. (2011). *Ανασυνθέσεις και νέες δυναμικές στις βαλκανικές κοινωνίες μετά το 1990*. Αθήνα: Ηρόδοτος.

⁶Παρατηρητήριο για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. (2008). *Αφημένα στη μοίρα τους. Συστηματική αποτυχία παροχής προστασίας στα ασυνόδευτα παιδιά στην Ελλάδα*. Αθήνα: Παρατηρητήριο για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα.

Για αυτούς τους λόγους είναι ανάγκη να υπάρχουν πολιτικές προστασίας και ένταξης στις ευρωπαϊκές χώρες, με σκοπό να προστατέψουν και να βοηθήσουν τους πρόσφυγες και ειδικά αυτά τα παιδιά, που αποτελούν μία τόσο ξεχωριστή και ιδιαίτερη ομάδα. Η ανάπτυξη αυτών των πολιτικών θεωρείται απαραίτητο βήμα για την υποδοχή και την ένταξη των «ασυνόδευτων ανηλίκων» στη χώρα υποδοχής, εφόσον η παραμονή τους σε αυτήν είναι η μόνη επιλογή που έχουν τις περισσότερες φορές⁷.

Οι πολιτικές προστασίας και ένταξης των ασυνόδευτων παιδιών πρέπει να μεριμνούν για όλους τους τομείς της ζωής τους, με σκοπό να μπορέσουν να συμμετάσχουν στον κοινωνικό, εκπαιδευτικό, πολιτισμικό, επαγγελματικό και οικονομικό τομέα της χώρας που βρίσκονται. Κάθε χώρα έχει αναπτύξει τις δικές της πολιτικές για την ένταξη των παιδιών αυτών. Αποτελεί ένα θέμα προτεραιότητας για την Μεταναστευτική Πολιτικής της Ευρώπης, καθώς από όλες τις χώρες της Ε.Ε. υπάρχει η παραδοχή ότι είναι ένα φλέγον ζήτημα, που χρήζει συλλογικής αντιμετώπισης. Στην παρούσα εργασία θα παρουσιαστούν εν γένει οι πολιτικές προστασίας και ένταξης που ακολουθούνται σε διεθνές επίπεδο από τις χώρες της Ευρώπης και συγκεκριμένα θα εξεταστούν οι περιπτώσεις της Ελλάδας, της Γερμανίας και της Σουηδίας, ως χώρες υποδοχής μεταναστών, προσφύγων και «ασυνόδευτων ανηλίκων».

---

⁷Παπαδημητρίου, Π. (2008). Οι πρακτικές δυσκολίες στην παραμονή και ένταξη αιτούντων άσυλο και προσφύγων στην Ελλάδα. Στο Α. Συκιώτου (Επιμ.), Αλλοδαποί στην Ελλάδα: ένταξη ή περιθωριοποίηση;. Αθήνα – Κομοτηνή: Αντ. Ν. Σάκκουλας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1ο : ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΑΣΥΝΟΔΕΥΤΩΝ ΑΝΗΛΙΚΩΝ

1.1. ΔΙΑΣΑΦΗΝΙΣΕΙΣ ΟΡΙΣΜΩΝ

Είναι σημαντικό για την καλύτερη κατανόηση του ζητήματος που πραγματεύεται η εργασία να αποσαφηνιστούν οι όροι που θα χρησιμοποιηθούν .

Αρχικά, ένας όρος που θα χρησιμοποιηθεί είναι ο όρος «πρόσφυγας». Σύμφωνα με το επίσημο άρθρο 1 της Σύμβασης που συμφωνήθηκε στη Γενεύη για το Καθεστώς των Προσφύγων, ο όρος αυτός απευθύνεται σε «κάθε άτομο που εξαιτίας δικαιολογημένου φόβου δίωξης λόγω φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, κοινωνικής τάξης ή πολιτικών πεποιθήσεων βρίσκεται έξω από τη χώρα από την οποία είναι υπήκοος και δεν μπορεί ή δεν επιθυμεί, λόγω φόβου, να απολαύσει την προστασία της χώρας αυτής ή αν δεν είναι υπήκοος και βρίσκεται έξω από τη χώρα της διαμονής του δεν μπορεί ή δεν επιθυμεί, λόγω φόβου, να επιστρέψει σε αυτήν».⁸ Επιπλέον, η Σύμβαση αυτή συμπληρώνεται με δύο ακόμα συμβάσεις. Η μία είναι η Σύμβαση του Οργανισμού Αφρικανικής Ενότητας και η δεύτερη η Διακήρυξη της Καρθαγένης, που υπογράφηκαν αργότερα και στόχο είχαν να δώσουν περισσότερες λεπτομέρειες για τα προβλήματα και τα δικαιώματα των προσφύγων⁹.

---

⁸UNHCR The UN Refugee Agency. (2010). Ανάκτηση από Convention and Protocol relating to the Status of refugees: <https://www.unhcr.org/3b66c2aa10>.

⁹UNHCR. (2006). *Department of International Protection, Protection Information Section, UNHCR Master Glossary of Terms Rev.1*. .Ανάκτηση από Refworld: <http://www.refworld.org/docid/42ce7d444.html>.

Ένας ακόμη όρος που χρησιμοποιείται συχνά με μία έννοια πιο γενική είναι ο όρος «μετανάστης». Ο όρος αυτός απευθύνεται σε όποιο άτομο με τη θέλησή του αποφασίζει να αλλάξει χώρα διαμονής για να βρει καλύτερες συνθήκες ζωής είτε σε οικονομικό επίπεδο είτε σε κοινωνικό. Μετανάστης θεωρείται και το άτομο που αλλάζει χώρα για να επιτύχει τις προσωπικές του φιλοδοξίες και για οποιοδήποτε λόγο δεν μπορεί να υλοποιήσει στη χώρα του. Σύμφωνα με τον Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης και το γλωσσάρι που συντάθηκε η μετανάστευση είναι «η κίνηση της αναχώρησης από ένα κράτος με σκοπό την εγκατάσταση σε ένα άλλο»¹⁰. Η μετανάστευση μπορεί, επίσης, να αφορά τη «συναλλαγή» ανάμεσα σε δύο χώρες, δηλαδή την αμοιβαία προσφορά και ζήτηση. Αυτό σημαίνει ότι λόγω της παγκόσμιας αγοράς υπάρχει μια αλληλεπίδραση ανάμεσα στις χώρες που στέλνουν μετανάστες και στις χώρες που τους δέχονται. Φυσικά όμως υπάρχει η ελεύθερη επιλογή για το αν κάποιος θα μεταναστεύσει ή όχι και είναι κάτι το οποίο ο καθένας το αποφασίζει ατομικά. Υπάρχουν κατά καιρούς αρκετά προγράμματα και θέσεις εργασίας που απευθύνονται αποκλειστικά σε μετανάστες και σε κοινότητες μεταναστών¹¹

Οι όροι που προαναφέρθηκαν, δηλαδή «πρόσφυγας» και «μετανάστης», συχνά συγχέονται παρόλο που οι μετανάστες από επιλογή τους και με ελεύθερη βούληση μετακινούνται σε άλλη χώρα ενώ οι πρόσφυγες αναγκάζονται βίαια πολλές φορές να εγκαταλείψουν τη χώρα τους¹².

---

¹⁰Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης. (2009). Γλωσσάριο για τη μετανάστευση. Ανάκτηση από http://publications.iom.int/system/files/pdf/iml_20.pdf.

¹¹Castles, S., Haas, H., & Miller, M. (2014). *The Age of Migration. International Population Movements in the Modern World*. London: Palgrave Macmillan.

¹²Καρύδης, Β. (1996). *Η εγκληματικότητα των μεταναστών στην Ελλάδα*. Αθήνα: Παπαζήσης.

Η «αίτηση διεθνούς προστασίας» είναι η αίτηση που υποβάλλει ο υπήκοος τρίτης χώρας ή άτομο χωρίς ιθαγένεια κατά την οποία ζητάει είτε με γραπτό είτε με προφορικό λόγο, άσυλο και αναφέρει αναλυτικά τους λόγους για τους οποίους δεν μπορεί να επιτρέψει στη χώρα καταγωγής του¹³Ο όρος «αιτών άσυλο» όπως αναφέρεται στην Οδηγία 2011/95/ΕΕ είναι το πρόσωπο το οποίο έχει αιτηθεί διεθνή προστασία αλλά ακόμα δεν έχει λάβει την επίσημη απόφαση¹⁴(EUR- Lex)

Μία ακόμη εννοιολογική αποσαφήνιση πρέπει να γίνει και για το «πρόσωπο που δικαιούται επικουρική προστασία». Σύμφωνα με την Οδηγία 2011/95/ΕΕ ο όρος αυτός αφορά το άτομο το οποίο δεν πληροί τις απαραίτητες προϋποθέσεις για να χαρακτηριστεί ως πρόσφυγας, αλλά υπάρχουν πολλοί σοβαροί λόγοι για τους οποίους δεν μπορεί να επιστρέψει στη χώρα προέλευσής του, γιατί θα θέσει τον εαυτό σου σε επικινδυνότητα. Έτσι, ζητά προστασία στη νέα χώρα που βρίσκεται¹⁵.

Είναι γεγονός ότι μέσα στους πρόσφυγες που καταφθάνουν στις νέες χώρες υπάρχουν και αρκετά παιδιά. Με τον όρο «παιδί» χαρακτηρίζεται κάθε άνθρωπος που ηλικιακά είναι κάτω των 18 ετών, σύμφωνα με το άρθρο 1 της Διεθνούς Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού. Η ενηλικίωση ορίζεται πάντα βάσει της νομοθεσίας που επικρατεί σε κάθε χώρα (άρθρο 1, Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού). Όταν αυτά τα παιδιά φτάνουν ως πρόσφυγες σε μία νέα χώρα και δεν συνοδεύονται από τους γονείς τους ή κάποιο άλλο ενήλικο άτομο που να

---

¹³asylo.gov.gr

¹⁴Οδηγία 2011/95/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 2011 , σχετικά με τις απαιτήσεις για την αναγνώριση των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας, για ένα ενιαίο καθεστώς για τους πρόσφυγες ή για τα άτομα που δικαιούνται επικουρική προστασία και για το περιεχόμενο της παρεχόμενης προστασίας.

¹⁵ Στο ίδιο.

είναι υπεύθυνο για αυτά, τότε ονομάζονται «ασυνόδευτοι ανήλικοι»¹⁶. Οι «ασυνόδευτοι ανήλικοι» έχουν απομακρυνθεί από την οικογένειά τους ή τον ενήλικα που είχε την επιμέλειά τους και βρίσκονται μόνοι τους στη χώρα υποδοχής. Είναι μία διπλά ευάλωτη ομάδα καθώς είναι και ανήλικοι και πρόσφυγες και έχουν υποστεί αρκετές δυσκολίες. Εγκατέλειψαν τη χώρα τους λόγω φόβου δίωξης ή έλλειψης προστασίας ή καταπάτησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τους. Ωστόσο, υπάρχουν και περιπτώσεις όπου οι «ασυνόδευτοι ανήλικοι» είναι παιδιά – μετανάστες που εγκατέλειψαν τη χώρα τους για άλλους λόγους όπως εξαιτίας των οικονομικών συνθηκών, της βιαιότητας, των κακουχιών και γενικότερα της αναζήτησης μίας καλύτερης ποιότητας ζωής. Κάποια από αυτά τα παιδιά δεν έχουν νόμιμα έγγραφα, γι' αυτό πρέπει στη νέα χώρα που βρίσκονται να γίνονται όλες οι απαραίτητες διαδικασίες για να ελεγχθεί η ταυτότητά τους¹⁷. Ωστόσο, ο όρος «ασυνόδευτος ανήλικος» χρησιμοποιείται και για τους ανήλικους πρόσφυγες και για τους ανήλικους μετανάστες, αφού ο διαχωρισμός τους δεν είναι πάντα ευδιάκριτος καθώς και οι διαδικασίες για να τους αποδοθεί το καθεστώς του πρόσφυγα ή όχι είναι χρονοβόρες.

Τέλος, στην Οδηγία 2013/33/ΕΕ επισημαίνεται ότι άμεσα οφείλει να διοριστεί από το κράτος ο «εκπρόσωπος ασυνόδευτου ανηλίκου» ένας όρος που χρησιμοποιείται για να δηλώσει το πρόσωπο το οποίο θα ενημερώσει τον ασυνόδευτο ανήλικο για τα δικαιώματα και τις

---

¹⁶Σπυροπούλου, Α. (2016). Οι ασυνόδευτοι ανήλικοι ως πρόσφυγες και μετανάστες. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.

¹⁷Braunschweig, C., Bruun, L., Goerman, M., diMaio, M., & Roszkowska, G. (2010). Διακήρυξη Καλών Πρακτικών, 4η Αναθεωρημένη Έκδοση, Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα για τα Ασυνόδευτα Παιδιά (SCEP). Ανάκτηση από <http://scep.sitespirit.nl/images/18/205.pdf>.

υποχρεώσεις του και πάντα θα λειτουργεί με βάση το βέλτιστο συμφέρον του¹⁸.

1.2. ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ

Το θέμα των προσφύγων, αλλά πολύ περισσότερο το θέμα που αφορά τους «ασυνόδευτους ανηλίκους» απασχόλησε πολύ τη διεθνή κοινότητα και γι' αυτό κρίθηκε απαραίτητο να υπάρξουν συγκεκριμένες διατάξεις για τη διεθνή προστασία των παιδιών – προσφύγων, προκειμένου να εξασφαλίζονται τα δικαιώματά τους.

Μία από τις πιο ουσιαστικές ρυθμίσεις που έχει και δεσμευτικό χαρακτήρα, για τους πρόσφυγες αποτέλεσε η Σύμβαση που συμφωνήθηκε στη Γενεύη το 1951 και ονομάστηκε «Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών περί της Νομικής Καταστάσεως των Προσφύγων». Άρχισε να εφαρμόζεται το 1954 και στη συνέχεια τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε με το Πρωτόκολλο της Νέας Υόρκης το 1967. Στην Ελλάδα η Σύμβαση αυτή εφαρμόστηκε το 1960, ενώ το Πρωτόκολλο της Νέας Υόρκης τέθηκε σε ισχύ αργότερα με τον Α.Ν. 389/1968, ΦΕΚ Α' 125, 04/06/1968. Η Σύμβαση που συμφωνήθηκε στη Γενεύη αναγνώρισε πρώτα από όλα τους πρόσφυγες ως μία κατηγορία ευάλωτων ανθρώπων που έχουν υποστεί σοβαρές δυσκολίες και έχουν έρθει αντιμέτωποι με τον φόβο. Γι' αυτό και όπως ήδη αναφέρθηκε καθόρισε πρώτα από όλα τι είναι «πρόσφυγας» και έδωσε έναν ορισμό που να τον διακρίνει από τον «μετανάστη», ενώ παράλληλα αναφέρει και τους λόγους που θεωρείται κάποιος πρόσφυγας καθώς και τα δικαιώματα που έχει. Στη Σύμβαση

---

¹⁸Οδηγία 2013/33/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με τις απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία.

αυτή δεν αναφέρονται συγκεκριμένα μέτρα για τα ασυνόδευτα ανήλικα, όμως επειδή ανήκουν στην κατηγορία των προσφύγων, τα μέτρα αυτά αφορούν και τα ίδια¹⁹. Τα δικαιώματα των προσφύγων στη Σύμβαση αφορούν τομείς της κοινωνικής, οικονομικής, εκπαιδευτικής και πολιτισμικής ζωής της χώρας, με σκοπό να μπορέσουν να ενταχθούν στη χώρα που βρίσκονται²⁰. Για να μπορέσουν τα άτομα να εξασφαλίσουν αυτά τα δικαιώματα θα πρέπει να έχουν ελεγχθεί από τη χώρα και να πληρούν τα κριτήρια της Σύμβασης ώστε να αναγνωριστούν ως «πρόσφυγες». Η Σύμβαση, επίσης, κατοχυρώνει από τις χώρες υποδοχής την αρχή της «μη επαναπροώθησης», αυτό σημαίνει ότι δεν μπορούν οι χώρες να απαιτήσουν την επιστροφή των προσφύγων στις χώρες προέλευσής τους, όπου μπορεί εκεί να κινδυνεύσει η ζωή τους²¹.

Τα δικαιώματα των παιδιών εξασφαλίστηκαν αργότερα το 1989 με τη «Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού» που υιοθετήθηκε από τη Γενική Συνέλευση του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών. Η Σύμβαση εφαρμόστηκε το 1990, ενώ στην Ελλάδα καθιερώθηκε με τον Ν. 2101/1992, ΦΕΚ Α'192, 02/12/1992. Η Σύμβαση αυτή, που αποτελείται από 54 άρθρα, αναφέρει επίσημα για πρώτη φορά τα δικαιώματα των παιδιών και τους τρόπους για να διασφαλιστούν αλλά

---

¹⁹European Migration Network. (2010). *Synthesis Report : Policies on Reception , Return and Integration Arrangements for, and number of, Unaccompanied Minors - an EU comparative study*. Directorate General Justice, Freedom and Security, European Commission.

²⁰Αμίτσης, Γ. (1995). Η κοινωνική προστασία των προσφύγων στη Σύμβαση της Γενεύης. Στο Χ. Θεοδωρόπουλος, & Ε. Καλαντζή (Επιμ.), Η ένταξη των προσφύγων στην ελληνική κοινωνία. Αθήνα: Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες/Ίδρυμα Μαραγκοπούλου για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα.

²¹Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες. (1997α). Οι Πρόσφυγες του Κόσμου 1997 - 1998, Προβλήματα και στρατηγικές. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

και για να προστατευτούν τα ίδια τα παιδιά. Τα δικαιώματα αφορούν και σε αυτή τη Σύμβαση όλους τους τομείς στη ζωή της χώρας υποδοχής είτε πρόκειται για κοινωνικούς είτε για οικονομικούς κλπ. Βασικές αρχές που αναφέρονται στη Σύμβαση είναι η αρχή της «μη διάκρισης και ίσης μεταχείρισης» των παιδιών. Απαγορεύονται δηλαδή οι διακρίσεις που μπορεί να αφορούν το φύλο, τη θρησκεία, τη χώρα προέλευσης, τη γλώσσα και οτιδήποτε άλλο σχετίζεται με κάποια κοινωνική, πολιτική, θρησκευτική, οικονομική ή άλλη κατάσταση στη ζωή τους²². Επίσης, σημαντική είναι και η αρχή του «βέλτιστου συμφέροντος» που αφορά κάθε απόφαση που θα ληφθεί για το ανήλικο παιδί από κάθε φορέα ή αρμόδια αρχή. Πάνω από όλα τίθενται τα δικαιώματα και τα συμφέροντα των παιδιών και όλες οι ρυθμίσεις που γίνονται πρέπει να στοχεύουν στην καλύτερη διασφάλισή τους²³. Τέλος, μία ακόμη βασική αρχή είναι και η αρχή της «συμμετοχής» του παιδιού στις αποφάσεις που σχετίζονται με αυτό, στο βαθμό βέβαια που είναι δυνατόν να αποφασίσει βάσει της ηλικίας του και της ωριμότητάς του²⁴.

Όλα τα άρθρα της Σύμβασης είναι εξίσου σημαντικά για τα παιδιά – πρόσφυγες και τα δικαιώματά τους. Ωστόσο, ένα πολύ σημαντικό άρθρο είναι το άρθρο 22 της Σύμβασης, στο οποίο αναφέρονται για πρώτη φορά τα «ασυνόδευτα παιδιά» με ένα διαχωρισμό από τα υπόλοιπα παιδιά – πρόσφυγες, τονίζοντας την προστασία, τη βοήθεια, τη στήριξη που έχουν

---

²²Υπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες. (1994). Παιδιά Πρόσφυγες. Κατευθυντήριες Αρχές για την Παιδική Προστασία και Πρόνοια. Αθήνα: Υπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες.

²³Ρομπόκου-Καραγιάννη, Α. (2007). Κοινωνική Προστασία των Ανηλίκων στην Ελλάδα (Τόμ. Α'). Αθήνα – Θεσσαλονίκη: Σάκκουλας.

²⁴Υπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες. (1994). Παιδιά Πρόσφυγες. Κατευθυντήριες Αρχές για την Παιδική Προστασία και Πρόνοια. Αθήνα: Υπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες.

ανάγκη αυτά τα παιδιά, όπως βέβαια και όλα τα παιδιά, αλλά αυτά ακόμα περισσότερο, διότι δεν έχουν καθόλου οικείο υποστηρικτικό περιβάλλον στη χώρα υποδοχής²⁵.(Νάσκου-Περράκη, 2002) Η διασφάλιση των συμφερόντων τους και η προστασία τους τίθενται ως πρωταρχική ανάγκη από όλες τις χώρες υποδοχής(Υπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες, 1994).

Όπως ορίζεται στο άρθρο 43 της Σύμβασης δημιουργήθηκε «Επιτροπή» για τη διασφάλιση των Δικαιωμάτων των Παιδιών. Τα μέλη της Επιτροπής είναι ανεξάρτητοι εμπειρογνώμονες που στόχο έχουν να ελέγξουν τις διαδικασίες στις χώρες που δεσμεύονται από τη Σύμβαση και να δουν κατά πόσο εφαρμόζονται στην πράξη όσα η Σύμβαση αναφέρει στα άρθρα της. Επίσης, εντός των αρμοδιοτήτων τους είναι να ερμηνεύσουν τις διατάξεις με τη μορφή Γενικών Σχολίων, δίνοντας δηλαδή τις απαραίτητες οδηγίες για να εφαρμοσθούν στην πράξη όσα αναφέρει το νομικό πλαίσιο της Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Παιδιού²⁶ Στην αρχή οι ανεξάρτητοι εμπειρογνώμονες ήταν 10 αλλά από το 1995 ο αριθμός αυξήθηκε και έφτασε τους 18 και όπως αναφέρεται είναι ειδίμονες στη παιδική προστασία και αμερόληπτοι²⁷.

Ειδική αναφορά για τη προστασία και τη μεταχείριση των ασυνόδευτων ανηλίκων γίνεται στο γενικό σχόλιο αριθμό 6 της Επιτροπής για τα

---

²⁵Νάσκου-Περράκη, Χ. Α. (2002). Η Διεθνής Σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού και η Εσωτερική Εννομη Ταξη. Αθίνα Κομοτηνη: Σακκουλα.

²⁶Επιτροπή του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού. (2005). Μεταχείριση των Ασυνόδευτων και των Χωρισμένων από τις Οικογένειές τους Παιδιών που βρίσκονται εκτός της χώρας καταγωγής τους. Ανάκτηση από <http://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain/opensslpdf.pdf?reldoc=y&docid=4d0227ed2>.

²⁷ Νάσκου-Περράκη, ό.π.

Δικαιώματα του Παιδιού το 2005²⁸. Ο σκοπός του γενικού σχολίου είναι να τονιστεί η αναγκαιότητα τα συνόδευτα παιδιά να έχουν πρόσβαση στα δικαιώματα τους όπως τονίζονται στη Σύμβαση των Διακαιωμάτων του Παιδιού και ότι τα συμβαλλόμενα κράτη παρόλο που αντιμετωπίζουν πολλές δυσκολίες να διασφαλίσουν ότι ακολουθούνται οι αρχές του βέλτιστου συμφέροντος, η αρχή της μη διάκρισης, και της ελεύθερης έκφρασης. Στο κείμενο εκφράζεται μάλιστα η ανησυχία ότι σε πολλά κράτη παρατηρούνται παραβιάσεις και κενά όπως μη πρόσβαση ασυνόδευτων ανηλίκων σε ξενώνες, μη παροχή σύτισης και ενδυμασίας, βία με βάση το φύλο, παιδική εργασία, μη παροχή σωστής νομικής ενημέρωσης και επροσώπησης, παρα πολύ δύσκολα κριτήρια οικογενειακής επανένωσης με αποτέλεσμα να μην έχουν τη δυνατότητα επανένωσης τα παιδιά με τις οικογένειες τους, μη πρόσβαση στην εκπαίδευση κ.ο.κ. Όλες τις παραπάνω παραβιάσεις προσπαθεί να τις καλύψει η Επιτροπή με το γενικό σχόλιο στο οποίο επισημαίνονται οι αρχές και οι οδηγίες που οφείλουν να ακολουθήσουν τα συμβαλλόμενα κράτη ως προς τη τόσο ευάλωτη ομάδα παιδιών²⁹.

Άλλη μία Σύμβαση σημαντική για τη παιδική προστασία υπογράφηκε στις 19 Οκτωβρίου του 1996, είναι της Χάγης με κεντρικό άξονα τη γονική μέριμνα και τη διεθνή προστασία των παιδιών³⁰. Ο βασικός στόχος της σύμβασης είναι να δημιουργήσει ένα κοινό πλαίσιο

---

²⁸Committee on the Rights of the Child. (n.d.). Ανάκτηση από GENERAL COMMENT NO. 6 (2005): <https://www2.ohchr.org/english/bodies/crc/docs/GC6.pdf>.

²⁹ Στο ίδιο.

³⁰Ευρωπαϊκή Επιτροπή.(2018). Πρακτικό Εγχειρίδιο σχετικά με τη λειτουργία της Σύμβαση της Χάγης της 19ης Οκτωβρίου 1996 για τη Διεθνή Δικαιοδοσία, το Εφαρμοστέο Δίκαιο, την Αναγνώριση, την Εκτέλεση και τη Συνεργασία σε θέματα γονικής μέριμνας και μέτρων προστασίας των παιδιών. Ανάκτηση από <https://assets.hcch.net/docs/826fb26a-71ad-4766-a9a6-258442d825ca.pdf>.

προστασίας παιδιών σε διεθνές επίπεδο ανεξάρτητο από το εθνικό σύστημα προστασίας που ακολουθεί η κάθε χώρα ώστε να υπάρχει μία κοινή γραμμή³¹Καθώς η μετακίνηση παιδιών από τη μία χώρα στην άλλη γεννούσε διαφόρων ειδών προβλημάτων όπως είναι η εκμετάλλευση ασυνόδευτων ανηλίκων, η εμπορία και η έλλειψη στέγης και βασικών αναγκών. Όλα τα παραπάνω η Σύμβαση προσπάθησε να τα καλύψει τονίζοντας τις υποχρεώσεις που καλείται να αναλάβει το κράτος όπου εντοπίζει ευάλωτα παιδιά. Η σύμβαση αφορά παιδιά που εμπίπτουν σε διαφορετικές καταστάσεις όπως είναι παιδιά που έπεσαν θύματα απαγωγής, παιδιά τα οποία είναι θύματα διασυνοριακής απαγωγής και οποιασδήποτε μορφή εκμετάλλευσης , παιδιά τα οποία μαζί με τις οικογένειες του εγκαταστάθηκαν σε διαφορετική χώρα, παιδιά πρόσφυγες και ασυνόδευτοι ανήλικοι. Αξίζει να σημειωθεί ότι η Ελλάδα επικύρωσε τη Σύμβαση στις 7 Φεβρουαρίου του 2012 και τέθηκε σε ισχύ τον Ιούνιο του 2012³²

Επίσης, και άλλα κείμενα τόνισαν την ανάγκη για την προστασία των ασυνόδευτων παιδιών. Οι «Κατευθυντήριες Αρχές για την Παιδική Προστασία και Πρόνοια» και οι «Κατευθυντήριες Αρχές για την Πολιτική και την Διαδικασία στο πλαίσιο εξέτασης αιτημάτων ασύλου των ασυνόδευτων παιδιών» εκδόθηκαν από την ΥΑΗΕΠ και αποτελούσαν μία κατευθυντήρια γραμμή για τις χώρες σχετικά με τη διαχείριση των θεμάτων των «ασυνόδευτων ανηλίκων» καθώς και με την

---

³¹Ευρωπαϊκή Επιτροπή.(2018). Πρακτικό Εγχειρίδιο σχετικά με τη λειτουργία της Σύμβαση της Χάγης της 19ης Οκτωβρίου 1996 για τη Διεθνή Δικαιοδοσία, το Εφαρμοστέο Δίκαιο, την Αναγνώριση, την Εκτέλεση και τη Συνεργασία σε θέματα γονικής μέριμνας και μέτρων προστασίας των παιδιών. Ανάκτηση από <https://assets.hcch.net/docs/826fb26a-71ad-4766-a9a6-258442d825ca.pdf>.

³²www.HCCH.net. (n.d.). Ανάκτηση από <https://www.hcch.net/en/news-archive/details/?varevent=250>.

ανάπτυξη πολιτικών προστασίας. Σύμφωνα με τις «Κατευθυντήριες Αρχές για την Παιδική Προστασία και Πρόνοια» για τα ασυνόδευτα παιδιά, είναι σημαντικό να πραγματοποιούνται κάποιες διαδικασίες που χωρίζονται σε φάσεις, ένα κοινό δηλαδή πλάνο δράσης το οποίο έπρεπε να ακολουθείται από κάθε χώρα. Στη πρώτη φάση έχουμε τον εντοπισμό. Η φάση αυτή αναφέρεται στο στάδιο κατά το οποίο πρέπει να βρεθούν ποια από τα παιδιά – πρόσφυγες είναι ασυνόδευτα από όσα εισέρχονται στη χώρα υποδοχής³³. Στη συνέχεια, σημαντικό βήμα είναι η λεπτομερής καταγραφή των παιδιών και των αναγκών τους, ενώ επίσης πρέπει να τεθεί ένας εκπρόσωπος για να αναλάβει τη προστασία και τη διασφάλιση των συμφερόντων τους. Έτσι, οι αποφάσεις που θα παρθούν θα είναι απόλυτα ευνοϊκές για τα παιδιά και οι κατάλληλες για την πορεία τους. Στο δεύτερο στάδιο είναι η φροντίδα των ασυνόδευτων ανηλίκων³⁴. Ορίζονται οι συνθήκες για το που θα μείνει το εκάστοτε παιδί. Βασικές αρχές είναι τα αδέρφια να μένουν μαζί και να μην χωρίζονται. Επίσης, όταν είναι πιο μεγάλα σε ηλικία να εκφέρουν άποψη για την τοποθέτηση τους και να λαμβάνεται υπόψιν από τους αρμόδιους η γνώμη τους καθώς και να αποφεύγεται τα παιδιά να τοποθετούνται σε ιδρύματα, ενώ αντίθετα είναι προτιμητέο να τοποθετούνται σε οικογένειες κοντινές με την κοινότητα που ανήκει το κάθε παιδί. Επιπλέον, λαμβάνονται μέτρα σχετικά με τη σίτιση των παιδιών, την εκπαίδευσή τους, την ψυχολογία τους και κάθε άλλο μέτρο που στοχεύει στην ομαλή ένταξη και ενσωμάτωση των παιδιών αυτών στην κοινωνία. Σημαντικές είναι και οι δράσεις ανεύρεσης και αναζήτησης μελών της οικογένειας αυτών των παιδιών είτε πρόκειται για τους γονείς τους είτε για άλλους συγγενείς. Τέλος, το τρίτο στάδιο, είναι η «μακροπρόθεσμη λύση». Αυτό

---

³³UNHCR (1997). Κατευθυντήριες Αρχές για τη Παιδική Προστασία και Πρόνοια. Αθηνά: UNHCR, UnitaterNationsHighCommissionerforRefugees.

³⁴ Στο ίδιο.

περιλαμβάνει οτιδήποτε σχετίζεται με το συμφέρον του παιδιού. Η λύση για τους «ασυνόδευτους ανήλικους» και το μέλλον τους θέλει μελέτη, οργάνωση και προσοχή και πρέπει να λαμβάνονται υπόψιν όλες οι συνθήκες – καταστάσεις γύρω από ένα παιδί³⁵. Η λύση αφορά τον κάθε ανήλικο ξεχωριστά και απαιτεί σταδιακά βήματα μέχρι να καθοριστεί. Μία λύση είναι η μόνιμη ένταξη τους στη χώρα ασύλου. Για να γίνει όμως σωστά πρέπει να ληφθούν τα απαραίτητα μέτρα για στέγαση, εκπαίδευση, ιατρική περίθαλψη καθώς και για την επαγγελματική τους πορεία στο μέλλον³⁶.

1.3. ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Τα ασυνόδευτα παιδιά αποτέλεσαν την ανάγκη να δημιουργηθούν περισσότερα μέτρα και ρυθμίσεις για την προστασία τους. Σκοπός ήταν να δημιουργηθεί ένα κοινό Ευρωπαϊκό Σύστημα Ασύλου με σκοπό να υπάρχει συγκεκριμένη πολιτική στην Ε.Ε. για τους πρόσφυγες και την αντιμετώπιση των προβλημάτων τους. Μέσα από μία σειρά ρυθμίσεων που ξεκίνησαν από το 1990 άρχισαν οι διαδικασίες για την αντιμετώπιση των προσφύγων και των ασυνόδευτων ανηλίκων. Η Συνθήκη του Μάαστριχτ και η Συνθήκη του Άμστερνταμ ήταν από τις πιο σημαντικές προσπάθειες που έγιναν για να εισαχθούν οι πολιτικές ασύλου.

---

³⁵UNHCR (1997). Κατευθυντήριες Αρχές για τη Παιδική Προστασία και Πρόνοια. Αθήνα: UNHCR, UnitaterNationsHighCommissionerforRefugees.

³⁶Υπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες, (1994). Παιδιά Πρόσφυγες. Κατευθυντήριες Αρχές για την Παιδική Προστασία και Πρόνοια. Αθήνα: Υπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες, Υπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες. (1997β). Κατευθυντήριες Αρχές για την Πολιτική και την Διαδικασία στα πλαίσια εξέτασης αιτημάτων ασύλου Ασυνόδευτων Παιδιών. Αθήνα: Υπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες.

Αργότερα, έγιναν κι άλλες προσπάθειες ώσπου δημιουργήθηκε το Κοινό Ευρωπαϊκό Σύστημα Ασύλου (ΚΕΣΑ) που βασίζεται στην απόλυτη εφαρμογή της Σύμβασης που υπογράφηκε στη Γενεύη. Επίσης, σημαντική ρύθμιση ήταν και η «Μεταρρυθμιστική Συνθήκη της Λισαβόνας» που προέβλεπε με ειδικό άρθρο τη θέσπιση του Κοινού Ευρωπαϊκού Συστήματος Ασύλου³⁷. Έτσι, μέσω των νομοθετικών κειμένων δημιουργήθηκαν οι προδιαγραφές για μία πολιτική ασύλου που θα είναι κοινή και θα εφαρμόζεται από όλες τις χώρες μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τα κείμενα που αναφέρονταν στο ΚΕΣΑ αναθεωρήθηκαν με σκοπό να δοθεί έμφαση και ιδιαίτερη προσοχή στους «ασυνόδευτους ανηλίκους», ώστε να είναι πρωταρχικός στόχος το συμφέρον των παιδιών, κατά την εφαρμογή αυτών των ρυθμίσεων. Πρέπει η κάθε χώρα να λαμβάνει πολλούς παράγοντες υπόψιν της για τα ασυνόδευτα παιδιά όπως τη δυνατότητα να βρει το εκάστοτε παιδί την οικογένειά του, ο τόπος διαμονής του, τα θέματα που θα χρειαστεί βοήθεια, η εκπαίδευσή του, η ιατρική περίθαλψη καθώς και οποιοδήποτε ζήτημα σχετικό με την ασφάλεια και την προστασία του. Οι διαδικασίες είναι συγκεκριμένες που ακολουθούνται για κάθε ασυνόδευτο ανήλικο και αποτελούν ατομική υπόθεση εφόσον τα κριτήρια και οι συνθήκες για τον καθένα είναι διαφορετικά. Σημαντικά νομοθετικά κείμενα του Κοινού Ευρωπαϊκού Συστήματος Ασύλου είναι η Οδηγία 2013/33/ΕΕ, η Οδηγία 2011/95/ΕΕ, η Οδηγία 2013/32/ΕΕ, ο Κανονισμός 604/2013 και ο Κανονισμός 603/2013, που θα αναλυθούν στη συνέχεια.

Η Οδηγία 2013/33/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου αφορά τις απαιτήσεις των αιτούντων άσυλο. Σκοπός της συγκεκριμένης Οδηγίας είναι να υπάρχουν συνθήκες υποδοχής

---

³⁷Ευρωπαϊκή Ένωση. (2014). Κοινό Ευρωπαϊκό Σύστημα Ασύλου. Ανάκτηση από [http://asylo.gov.gr:](http://asylo.gov.gr/content/uploads/2014/06/Greek_CEAS_brochure.pdf)

κατάλληλες για τους πρόσφυγες που ζητούν άσυλο καθώς και να υπάρχει ίση μεταχείριση όλων σε κάθε χώρα μέλος της Ε.Ε. Σημαντική κατηγορία αποτελούν οι «ασυνόδευτοι ανήλικοι» και γι' αυτό προβλέπονται ειδικές ρυθμίσεις που να εξασφαλίζουν την προστασία τους. Οι ασυνόδευτοι ανήλικοι δεν επιτρέπεται να κρατούνται, παρά μόνο όταν υπάρχει πολύ σοβαρός λόγος, ενώ πρέπει να γίνονται όλες οι απαιτούμενες ενέργειες για να φύγουν από την κράτηση το συντομότερο δυνατό. Η κράτηση τους γίνεται ξεχωριστά από τους ενήλικες και οι συνθήκες κράτησής τους είναι συγκεκριμένες. Επιπλέον, σύμφωνα με την Οδηγία αυτή όλα τα κράτη διασφαλίζουν με κάθε τρόπο ότι ο ασυνόδευτος ανήλικος θα έχει εκπρόσωπο, που θα αναλάβει τη νομική εκπροσώπηση των συμφερόντων του και των δικαιωμάτων του. Σκοπός είναι τα συμφέροντα του παιδιού να τίθενται πάνω από όλα και φυσικά αυτό θα γίνει μόνο αν ο εκπρόσωπος διαθέτει τις κατάλληλες γνώσεις και αξιολογείται συνέχεια για τις υπηρεσίες που προσφέρει. Επίσης, πρέπει να αξιολογούνται και τα διαθέσιμα μέσα που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την εκπροσώπηση των ασυνόδευτων ανηλίκων. Σημαντικό είναι, επιπλέον, να εξασφαλιστεί ο τόπος διαμονής τους καθώς και να βρεθούν, αν είναι δυνατόν, ενήλικες που μπορεί να έχουν κάποια συγγένεια με τους ανήλικους αυτούς, ειδάλλως πρέπει να γίνουν ενέργειες ώστε να διαμείνουν τα παιδιά αυτά σε κέντρα φιλοξενίας ή ειδικά καταλύματα για ανήλικους ή με τις απαραίτητες διαδικασίες να δοθούν σε ανάδοχη οικογένεια. Σημαντικός κανόνας είναι τα παιδιά που είναι αδέρφια να μην χωρίζονται και να μένουν μαζί. Επιπλέον, όλα τα κράτη μέλη είναι υπεύθυνα να ψάξουν για τον κάθε ασυνόδευτο ανήλικο να βρουν αν έχει οικογένεια και αν έχει που βρίσκεται, διασφαλίζοντας την προστασία του με κάθε τρόπο και προσπαθώντας να τον ενώσουν με την οικογένειά του ξανά. Οι ασυνόδευτοι ανήλικοι για όσο καιρό διαμείνουν στη χώρα υποδοχής πρέπει να έχουν πρόσβαση σε κάθε κοινωνική και πολιτισμική δομή της

χώρας και ειδικά στην εκπαίδευση. Έτσι, το άρθρο 14 στην Οδηγία διασφαλίζει τα δικαιώματα των παιδιών στο εκπαιδευτικό σύστημα της χώρας υποδοχής³⁸

Σημαντικό είναι και το κείμενο της Οδηγίας 2011/95/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, που σχετίζεται με την «αναγνώριση» των προσφύγων ως πρόσωπα που δικαιούνται προστασία καθώς επίσης αφορά και τα άτομα τα οποία δικαιούνται επικουρική προστασία. Οι ρυθμίσεις που περιλαμβάνονται στην Οδηγία σχετίζονται με τους ασυνόδευτους ανηλίκους στους οποίους έχει δοθεί το καθεστώς προστασίας και πρέπει να ρυθμιστούν κοινωνικά και πολιτισμικά ζητήματα, προκειμένου να ζήσουν με άνεση στη χώρα υποδοχής. Υπάρχουν αρκετές ομοιότητες σε αυτή την Οδηγία με την προηγούμενη που αναφέρθηκε.

Επίσης, η Οδηγία 2013/32/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου αφορά τις διαδικασίες που πρέπει να πραγματοποιηθούν για να χορηγηθεί σε ένα άτομο το καθεστώς της προστασίας αλλά και τις διαδικασίες ανάκλησης αυτού του καθεστώτος. Για να χορηγηθεί το καθεστώς διεθνούς προστασίας πρέπει να ληφθούν υπόψιν ειδικές εγγυήσεις που θα εξασφαλίζουν ότι οι ασυνόδευτοι ανήλικοι θα εκπροσωπηθούν νόμιμα, θα πραγματοποιηθεί συνέντευξη γι' αυτούς καθώς και ότι θα εξεταστούν ιατρικά τόσο για να δοθούν πληροφορίες για την υγεία τους όσο και για να προσδιοριστεί ακριβώς η ηλικία τους³⁹.

---

³⁸Οδηγία 2013/33/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με τις απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία.

³⁹Οδηγία 2013/32/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με κοινές διαδικασίες για τη χορήγηση και ανάκληση του καθεστώτος διεθνούς προστασίας.

Σημαντικός είναι και ο Κανονισμός 604/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου που αφορά τα κριτήρια και τους μηχανισμούς για το κράτος που είναι υπεύθυνο για να εξετάσει την αίτηση ασύλου που υποβάλλουν οι πρόσφυγες (Κανονισμός Δουβλίνο III). Ο Κανονισμός ορίζει ως υπεύθυνη χώρα να εξετάσει την αίτηση των ασυνόδευτων ανηλίκων τη χώρα που βρίσκεται κάποιο μέλος από την οικογένεια του ανηλίκου ή κάποιος συγγενής του. Σε περίπτωση που δεν υπάρχει και ο ανήλικος είναι μόνος του, την αίτηση την ελέγχει η χώρα που ο ανήλικος υπέβαλε την αίτηση ασύλου. Ο Κανονισμός θέτει ως προτεραιότητα την οικογενειακή επανένωση και στις ρυθμίσεις προβάλλει ως οικογένεια και άλλα συγγενικά μέλη πέρα από τους γονείς, όπως θείοι, αδέρφια και παππούδες. Αυτή η διεύρυνση έχει στόχο το συμφέρον του παιδιού να τεθεί ως απόλυτη προτεραιότητα⁴⁰.

Ο Κανονισμός 603/2013 του Ε. Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετίζεται με τη θέσπιση του «Eurodac» για τα δακτυλικά αποτυπώματα. Ο Κανονισμός αυτός βοηθάει να εφαρμοστεί ο Κανονισμός Δουβλίνο III, με μία βάση δεδομένων που περιέχει τα δακτυλικά αποτυπώματα όσων αιτούνται άσυλο. Τα δακτυλικά αποτυπώματα θα βοηθήσουν στη διαδικασία αναγνώρισης και ταυτοποίησης των ατόμων. Ηλικιακό όριο αποτελεί το 14ο έτος, καθώς δεν λαμβάνονται δακτυλικά αποτυπώματα από ηλικίες μικρότερες από αυτό⁴¹.

---

⁴⁰Κανονισμός 604/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013 , για τη θέσπιση των κριτηρίων και μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης διεθνούς προστασίας που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας ή από απάτριδα.

⁴¹Κανονισμός 603/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013 , σχετικά με τη θέσπιση του «Eurodac» για την αντιπαραβολή δακτυλικών αποτυπωμάτων για την αποτελεσματική εφαρμογή του κανονισμού (ΕΕ)

Σημαντικά κείμενα που αφορούν τους «ασυνόδετους ανήλικους» υπάρχουν και σε άλλες ρυθμίσεις της ΕΕ όπως στο «Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ» που σχετίζεται με την προστασία των παιδιών, την ελευθερία τους, το δικαίωμά τους να εκφέρουν γνώμη και να αποφασίζουν για τη ζωή τους καθώς επίσης περιλαμβάνει ρυθμίσεις σχετικά με τα συμφέροντά τους. Επιπλέον και σε άλλες Οδηγίες αναφέρονται ρυθμίσεις για τη διαμονή αυτών των παιδιών, την εκπαίδευσή τους αλλά και για την εκπροσώπησή τους με νόμιμα μέσα⁴². Ακόμη, στην Οδηγία 2008/115/ΕΚ περιλαμβάνονται ρυθμίσεις σχετικά με τα άτομα που έχουν ανάγκη υποστήριξης και είναι ευάλωτα, όπως οι ασυνόδετοι ανήλικοι⁴³ καθώς και στην Οδηγία 2011/36/ΕΕ περιλαμβάνονται ρυθμίσεις για τους ασυνόδετους ανηλικούς και μέτρα

αριθ. 604/2013 για τη θέσπιση των κριτηρίων και μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης διεθνούς προστασίας που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας ή από απάτριδα και σχετικά με αιτήσεις της αντιπαραβολής με τα δεδομένα Eurodac που υποβάλλουν οι αρχές επιβολής του νόμου των κρατών μελών και η Ευρωπαϊκή Επιβολή του νόμου και για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1077/2011 σχετικά με την ίδρυση Ευρωπαϊκού Οργανισμού για τη Λειτουργική Διαχείριση Συστημάτων ΤΠ Μεγάλης Κλίμακας στον Χώρο Ελευθερίας, Ασφάλειας και Δικαιοσύνης.

⁴²Οδηγία 2003/86/ΕΚ του Συμβουλίου, της 22ας Σεπτεμβρίου 2003, σχετικά με το δικαίωμα οικογενειακής επανένωσης, Οδηγία 2001/55/ΕΚ του Συμβουλίου, της 20ής Ιουλίου 2001, σχετικά με τις ελάχιστες προδιαγραφές παροχής προσωρινής προστασίας σε περίπτωση μαζικής εισροής εκτοπισθέντων και μέτρα για τη δίκαιη κατανομή των βαρών μεταξύ κρατών μελών όσον αφορά την υποδοχή και την αντιμετώπιση των συνεπειών της υποδοχής αυτών των ατόμων.

⁴³Οδηγία 2008/115/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2008, σχετικά με τους κοινούς κανόνες και διαδικασίες στα κράτη μέλη για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών.

κατά της εκμεταλλευσής τους από ασυνείδητους ανθρώπους⁴⁴. Γι' αυτό το λόγο δημιουργήθηκε και το «Πρόγραμμα Δράσης για ασυνόδετους ανηλίκους» με σκοπό να βρεθούν λύσεις και μέτρα προστασίας για αυτά τα παιδιά. Είναι σημαντικό τα μέτρα να εφαρμόζονται σε ένα διεθνές επίπεδο και να υπάρχει μία κοινή αντιμετώπιση από όλα τα κράτη μέλη απέναντι σε αυτό το φαινόμενο.

Οι δράσεις για τους «ασυνόδετους ανηλίκους» χρηματοδοτούνται και δημιουργήθηκαν ειδικά ταμεία γι' αυτό το σκοπό. Το «Ευρωπαϊκό Ταμείο Ένταξης» κάλυπτε δράσεις για τους ασυνόδετους ανηλίκους με σκοπό την ομαλή ένταξή τους. Επίσης, το «Ευρωπαϊκό ταμείο επιστροφών» αναλάμβανε να καλύψει έξοδα που σχετίζονται με την επιστροφή στη χώρα καταγωγής ή το ταξίδι σε άλλη χώρα, με σκοπό ο ανήλικος να βρει την οικογένειά του. Ακόμη ένα ταμείο ήταν το «Ευρωπαϊκό Ταμείο Εξωτερικών Συνόρων» που σχετιζόταν με την κάλυψη διαφόρων δράσεων στα πλαίσια του προσφυγικού ζητήματος, όπως για παράδειγμα την κάλυψη εξόδων για την εκπαίδευση των συνοριοφυλάκων. Τέλος, το «Ευρωπαϊκό ταμείο Προσφύγων» χρηματοδοτούσε δράσεις σχετικές με τις συνθήκες διαβίωσης των ανηλίκων στη χώρα υποδοχής. Το 2014 εγκρίθηκε η ενοποίηση όλων αυτών των Ταμείων σε ένα Ταμείο, με σκοπό να λειτουργεί καλύτερα για μία κοινή χρηματοδότηση στις δράσεις ασύλου, μετανάστευσης και ένταξης.

---

⁴⁴Οδηγία 2011/36/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 2011, για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και για την προστασία των θυμάτων της, καθώς και για την αντικατάσταση της απόφασης-πλαίσιο 2002/629/ΔΕΥ του Συμβουλίου.

1.4. ΕΘΝΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ

Στις ρυθμίσεις για τους ασυνόδευτους ανηλίκους στην Ελλάδα παρατηρήθηκαν και παρατηρούνται ακόμα και σήμερα κάποιες ελλείψεις, αφού παρουσιάζονται δυσκολίες στο να τεθούν σε ισχύ όλα τα μέτρα που εφαρμόζονται σε διεθνές επίπεδο, καθώς επίσης για χρόνια δεν υπήρχε ειδική νομοθεσία για την προστασία των ασυνόδευτων ανηλίκων. Όλες οι ρυθμίσεις στην Ελλάδα προέκυψαν κυρίως από τις ρυθμίσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τους ασυνόδευτους ανηλίκους. Ο μεγάλος αριθμός προσφύγων στη χώρα και ειδικά των ασυνόδευτων παιδιών θέτει την ανάγκη για δραστικότερα μέτρα, καθώς οι διαδικασίες για όσους αιτούνται άσυλο είναι αρκετά χρονοβόρες με αποτέλεσμα το γενικότερο σύστημα να δυσκολεύεται να ανταπεξέλθει στην αντιμετώπιση αυτού του φαινομένου.

Στο Σύνταγμα κατοχυρώνονται τα δικαιώματα των παιδιών καθώς και η προστασία τους. Ανεξαρτήτου εθνικότητας και οποιασδήποτε άλλης διάκρισης, η προστασία των παιδιών αναφέρεται σε άρθρα του Συντάγματος σχετικά με την κοινωνική πρόνοια. Επίσης, στα άρθρα του Συντάγματος αναφέρονται θέματα σχετικά με την ανθρώπινη αξιοπρέπεια, την ελεύθερη βούληση, την προσωπική ελευθερία καθώς και την απαγόρευση της εκμετάλλευσης της ανθρώπινης ζωής ή της απειλής της⁴⁵. Οι διεθνείς Συμβάσεις που υπογράφηκαν αποτελούν μέρος της ελληνικής νομοθεσίας και πρέπει να εφαρμόζονται από την Ελλάδα αφού είναι κράτος μέλος της ΕΕ. Στη νομοθεσία για το άσυλο περιλαμβάνονται σχετικές ρυθμίσεις για τους ασυνόδευτους ανηλίκους αλλά και στα διατάγματα εξειδικεύονται οι διαδικασίες και οι οδηγίες για τα παιδιά αυτά.

---

⁴⁵Χρυσόγονος, Κ. (2002). Ατομικά και Κοινωνικά Δικαιώματα (2η έκδοση εκδ.). Αθήνα - Κομοτηνή: Αντ. Ν. Σάκκουλας.

Σταθμός των ρυθμίσεων, που έγινε η πρώτη ουσιαστική αναθεώρηση της διαδικασίας ασύλου, ήταν το 2010. Ο σκοπός ήταν λόγω της αύξησης των προσφύγων στην Ελλάδα να υπάρχει μία καλύτερη διαχείριση σε θέματα υποδοχής και ένταξης. Το 2013 υπογράφηκε το «Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τη Διαχείριση Ασύλου και Μετανάστευσης» που αναφερόταν σε αλλαγές και μεταρρυθμίσεις στη νομοθεσία σχετικά με την αντιμετώπιση των ζητημάτων ασύλου στην Ελλάδα. Τα ζητήματα αφορούσαν τα ασυνόδευτα παιδιά, τους αιτούντες άσυλο, τον έλεγχο των συνόρων, την αναγνώριση των προσφύγων, την ένταξη τους στη χώρα υποδοχής ή την επιστροφή τους στη χώρα καταγωγής. Οι μεταρρυθμίσεις που έγιναν είχαν στόχο να υιοθετήσουν μία κοινή γραμμή όπως και τα πρότυπα της ΕΕ, καθώς δεν ήταν απόλυτα σύμφωνες με αυτά μέχρι τότε⁴⁶.

Το 2011 ο Ν. 3907/2011 αναδιαμόρφωσε το πολιτικό σύστημα ασύλου στην Ελλάδα, καθώς υπήρχε ανάγκη για περαιτέρω ρυθμίσεις. Ο νόμος αυτός στόχευε στο να υπάρξει μία νέα διαδικασία ασύλου πιο εύκολη και γρήγορη, από ότι ήταν πριν. Σκοπός της ρύθμισης αυτής ήταν να δημιουργηθεί μία «Υπηρεσία Ασύλου» που θα εξετάζε αποκλειστικά θέματα σχετικά με τις αιτήσεις των προσφύγων για άσυλο καθώς και θα αναγνώριζε την ταυτότητα των προσφύγων. Με βάση αυτό το νόμο προσαρμόστηκαν τα ελληνικά δεδομένα στις διατάξεις της Οδηγίας 2008/115/ΕΚ «σχετικά με τις διαδικασίες από όλα τα μέλη κράτη της ΕΕ για την επιστροφή των παρανόμων υπηκόων τρίτων χωρών». Το

---

⁴⁶Υπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες. (2014). Υπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες - Γραφείο Ελλάδας. Ανάκτηση από Unhcr.Greece: <http://www.unhcr.org/>.

2013 ξεκίνησε να λειτουργεί το «Περιφερειακό Γραφείο Ασύλου» στην Αττική με σκοπό να συμβάλλει σε αυτή τη νέα διαδικασία ασύλου⁴⁷.

Κάποιες από τις πιο σημαντικές ρυθμίσεις για την εθνική πολιτική ασύλου αποτελούν τα Προεδρικά Διατάγματα, που σχετίζονται με τα ζητήματα υποδοχής των αιτούντων προστασία, τη διαδικασία ταυτοποίησής τους καθώς και τις απαιτήσεις που πρέπει να πληρούν, για να ανήκουν στο καθεστώς των προσφύγων και να δικαιούνται άσυλο⁴⁸. Επίσης, σημαντικές αλλαγές έφεραν και τα Προεδρικά Διατάγματα σχετικά με την επανένωση των ασυνόδευτων ανηλίκων με τις οικογένειές τους καθώς και σχετικά με την προστασία τους⁴⁹. Αυτές οι

---

⁴⁷Νόμος 3907/2011. ΦΕΚ Α' 7/26.01.2011. Ίδρυση Υπηρεσίας Ασύλου και Υπηρεσίας Πρώτης Υποδοχής, προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2008/115/ΕΚ "σχετικά με τους κοινούς κανόνες και διαδικασίες στα κράτη - μέλη για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών" και λοιπές διατάξεις.

⁴⁸Προεδρικό Διάταγμα 220/2007. Προσαρμογή της Ελληνικής Νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2003/9/ΕΚ του Συμβουλίου της 27ης Ιανουαρίου 2003, σχετικά με τις ελάχιστες απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων άσυλο στα κράτη μέλη (ΕΕL 31/6.2.2003), Προεδρικό Διάταγμα 141/2013. Προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2011/95/ΕΕ σχετικά με τις απαιτήσεις για την αναγνώριση και το καθεστώς των αλλοδαπών ή των ανιθαγενών ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας, Προεδρικό Διάταγμα 114/2010. Καθιέρωση ενιαίας διαδικασίας αναγνώρισης σε αλλοδαπούς και ανιθαγενείς του καθεστώτος του πρόσφυγα ή δικαιούχου επικουρικής προστασίας σε συμμόρφωση προς την Οδηγία 2005/85/ΕΚ του Συμβουλίου «σχετικά με τις ελάχιστες προδιαγραφές για τις διαδικασίες με τις οποίες τα κράτη μέλη χορηγούν και ανακαλούν το καθεστώς του πρόσφυγα» (L 326/13.12.2005).

⁴⁹Προεδρικό Διάταγμα 167/2008. Συμπλήρωση π.δ. 131/2006 «Εναρμόνιση της ελληνικής νομοθεσίας με την Οδηγία 2003/86/ΕΚ του Συμβουλίου, σχετικά με το δικαίωμα οικογενειακής επανένωσης» (Α'- 143), Προεδρικό Διάταγμα 80/2006.

μεταρρυθμίσεις και αλλαγές πραγματοποιήθηκαν προκειμένου να ενσωματωθούν στο εθνικό πλαίσιο οι ενωσιακές ρυθμίσεις της ΕΕ. Επιπλέον, με το ΠΔ/23/2016 δημιουργήθηκε το «Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής» καθώς και με το ΠΔ 122/2017 ο «Οργανισμός Υπουργείου Μεταναστευτικής Πολιτικής».

Οι πιο σημαντικές ρυθμίσεις για την ενσωμάτωση των ασυνόδευτων ανηλίκων στην Ελλάδα όπως ήδη αναφέρθηκαν έδωσαν μία νέα οπτική στο ζήτημα των προσφύγων και ειδικά των παιδιών, που μέχρι τότε αντιμετώπιζε πολλές ελλείψεις. Ο Ν. 3386/2005 έφερε αλλαγές στο θέμα της εισόδου και ένταξης των προσφύγων στην ελληνική κοινωνία καθώς και σε ζητήματα σχετικά με την παιδεία και την υγεία. Αργότερα, το 2014, ο Ν. 4251/2014 που σχετίζεται με τη «Μετανάστευση και την Κοινωνική ένταξη» αντικατέστησε τον νόμο που προαναφέρθηκε για να βελτιώσει σε μεγαλύτερο βαθμό τη διαδικασία. Σημαντικές μεταρρυθμίσεις έγιναν και το 2016 με τον Ν. 4375/2016 που στόχο είχε την καλύτερη οργάνωση και λειτουργία της «Υπηρεσίας Ασύλου, Αρχής Προσφύγων, Υπηρεσίας Υποδοχής και Ταυτοποίησης, σύστασης Γενικής Γραμματείας Υποδοχής» σύμφωνα με τις διαδικασίες για το καθεστώς προστασίας σε διεθνές επίπεδο και σύμφωνα με άλλες διατάξεις της ΕΕ⁵⁰. Επίσης, σημαντικός είναι και ο Ν.4399/2016 που προέβη σε αλλαγές και

Παροχή προσωρινής προστασίας σε περίπτωση μαζικής εισροής εκτοπισθέντων αλλοδαπών.

⁵⁰Νόμος 4375/2016. ΦΕΚ Α'51/3.4.2016. Οργάνωση και λειτουργία Υπηρεσίας Ασύλου, Αρχής Προσφυγών, Υπηρεσίας Υποδοχής και Ταυτοποίησης σύσταση Γενικής Γραμματείας Υποδοχής, προσαρμογή της Ελληνικής Νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2013/32/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου «σχετικά με τις κοινές διαδικασίες για τη χορήγηση και ανάκληση του καθεστώτος διεθνούς προστασίας (αναδιατύπωση)» (L 180/29.6.2013), διατάξεις για την εργασία δικαιούχων διεθνούς προστασίας και άλλες διατάξεις.

τροποποίησε τον νόμο που προαναφέρθηκε για την καλύτερη εφαρμογή της διαδικασίας ασύλου όπως και ο Ν. 4485/2017 που προέβη κι αυτός σε τροποποιήσεις του ίδιου νόμου. Άλλος ένα σημαντικός νόμος για την Ελλάδα είναι και ο Ν. 4540/2018 ο οποίος προσάρμοσε το ελληνικό νομοθετικό πλαίσιο στις διατάξεις της Οδηγίας 2013/33/ΕΕ που εφαρμόζεται στην ΕΕ και σχετίζεται με τις «απαιτήσεις και την υποδοχή των αιτούντων άσυλο σε διεθνές επίπεδο». Επίσης, με τον νόμο αυτό τροποποιήθηκε ο Ν.4251/2014 που αφορούσε τις προϋποθέσεις εισόδου στη χώρα υποδοχής και διαμονής σε αυτή καθώς, επίσης, τροποποίησε και κάποιες από τις υπάρχουσες διαδικασίες ασύλου⁵¹. Σημαντικές διατάξεις για τους ασυνόδευτους ανηλίκους αποτέλεσε και η ρύθμιση της επιτροπείας στα άρθρα 1589 – 1654 καθώς και 1655 – 1665 του Αστικού Κώδικα, που σχετίζεται με την ενσωμάτωση των ασυνόδευτων παιδιών καθώς και την αναδοχή τους σε οικογένειες. Επίσης, από το 2005 η ΥΑΗΕΠ και ο Συνήγορος του Πολίτη είχαν δημιουργήσει ένα κείμενο με οδηγίες για τις ανάγκες, την υποστήριξη και την προστασία των ασυνόδευτων παιδιών, με σκοπό να καλύψουν τα κενά που υπήρχαν στις νομοθετικές ρυθμίσεις. Με τον Ν. 4454/2018 προστέθηκαν ρυθμίσεις και διατάξεις σχετικά με την «Επιτροπεία των ασυνόδευτων ανηλίκων» καθώς και περισσότερες οδηγίες γι' αυτούς.

---

⁵¹Νόμος 4540/2018. ΦΕΚ Α'91/22.05.2018. Προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2013/33/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με τις απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία (αναδιατύπωση, L 180/96/29.6.2013) και άλλες διατάξεις Τροποποίηση του ν. 4251/2014 (Α' 80) για την προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας στην Οδηγία 2014/66/ΕΕ της 15ης Μαΐου 2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τις προϋποθέσεις εισόδου και διαμονής υπηκόων τρίτων χωρών στο πλαίσιο ενδοεταιρικής μετάθεσης Τροποποίηση διαδικασιών ασύλου και άλλες διατάξεις.

Η Ελλάδα, λόγω του ότι ως θέση βρίσκεται στα νότια σύνορα της ΕΕ, αποτελούσε και συνεχίζει να αποτελεί ένα κομβικό σημείο για την είσοδο μεταναστευτικών ροών και από την ξηρά και από τη θάλασσα. Όπως έχει ήδη αναφερθεί είναι δύσκολο μέσα στα κύματα μεταναστών που φτάνουν να γίνει διαχωρισμός μεταξύ νομίμων, παρανόμων και ατόμων που δικαιούνται άσυλο ή επικουρική προστασία. Μόνο το 2013 περίπου 45.000 άτομα σε όλη την Ελλάδα ήταν οι παράτυποι μετανάστες, σύμφωνα με το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη (2014). Οι αιτήσεις των αιτούντων άσυλο όπως είναι φυσικό αυξήθηκαν με την αύξηση των μεταναστών και των προσφύγων. Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα που δείχνει αυτή τη μεγάλη αύξηση των αιτήσεων είναι το γεγονός πως το 1997 οι αιτήσεις ήταν 4.376 και το 2007 έφτασαν τις 25.113 αιτήσεις⁵².

Μέχρι σήμερα οι συνθήκες για τους πρόσφυγες και όσους αιτούνται άσυλο στην Ελλάδα είναι αρκετά δύσκολες, καθώς ο μεγάλος αριθμός αιτήσεων και οι διαδικασίες, που χρειάζονται για να χορηγηθεί το καθεστώς διεθνούς προστασίας ή όχι, είναι χρονοβόρες και απαιτούν μεγάλο έλεγχο. Παρά τις πολλές μεταρρυθμίσεις που έγιναν και συνεχίζουν να γίνονται με σκοπό την απόλυτη συμφωνία της ελληνικής νομοθεσίας με τα διεθνή πρότυπα, υπάρχουν αρκετές δυσκολίες που καθυστερούν τις διαδικασίες για το ζήτημα των προσφύγων και συγκεκριμένα των ασυνόδευτων ανηλίκων. Χρειάζεται περισσότερη οργάνωση και καλύτερες υποδομές, προκειμένου να λυθούν τα

---

⁵²Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη. (2014). Στατιστικά στοιχεία από τη λειτουργία της νέας Υπηρεσίας Ασύλου για το 2014. Ανάκτηση από Άσυλο : http://www.yptp.gr/asylo.php?option=ozo_content&perform=view&id=4886&Itemid=465%20&lang=&lang=&lang=&lang=.

προβλήματα πιο άμεσα και οι ρυθμίσεις να είναι σύμφωνες με τα διεθνή πρότυπα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο: ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗΣ ΤΩΝ ΑΣΥΝΟΔΕΥΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

2.1. ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΕΝΤΑΞΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Στην Ελλάδα, όπως ήδη αναφέρθηκε, είναι ένα μεγάλο ζήτημα το θέμα των προσφύγων και ειδικά των ασυνόδευτων ανηλίκων. Λόγω των μεγάλων κυμάτων που καταφτάνουν στη χώρα κατά περιόδους η ελληνική κοινωνία δυσκολεύεται στην αντιμετώπιση του φαινομένου. Είναι δύσκολο να καθοριστεί με ακρίβεια ο αριθμός των ασυνόδευτων ανηλίκων καθώς και οι πληροφορίες σχετικά με τη χώρα προέλευσής τους, την ηλικία τους και τις συνθήκες κάτω από τις οποίες βρέθηκαν στην Ελλάδα. Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει προβεί σε ρυθμίσεις με σκοπό να διευθετηθούν τα ζητήματα για τα ασυνόδευτα παιδιά. Η Ελλάδα προσπαθεί να προβεί στις ίδιες ρυθμίσεις, προκειμένου να συμφωνεί με τα ευρωπαϊκά πρότυπα. Ωστόσο η ελληνική πραγματικότητα είναι διαφορετική. Στην Ελλάδα οι ρυθμίσεις της ΕΕ εφαρμόστηκαν αργότερα και τα στατιστικά στοιχεία για τα ασυνόδευτα παιδιά σε πολλές περιπτώσεις ήταν ελλιπή και ανεπαρκή. Τα στοιχεία αυτά συχνά αμφισβητούνταν από την ΕΕ ως προς την πληρότητά τους καθώς και τις πληροφορίες που έδιναν γύρω από τους ανηλίκους⁵³.

Μέχρι το 2012 τα στοιχεία παρουσίαζαν πολλά προβλήματα ως προς την ηλικία, το φύλο κ.α. Το 2012 επίσημα και για πρώτη φορά στην Ελλάδα παρουσιάστηκαν δημόσια τα στατιστικά στοιχεία των

---

⁵³ Δημητροπούλου, Γ., & Παπαγεωργίου, Ι. (2008). Ασυνόδευτοι ανήλικοι αιτούντες άσυλο στην Ελλάδα. Μελέτη σχετικά με την αντιμετώπιση από την Πολιτεία των αλλοδαπών ασυνόδευτων ανηλίκων που ζητούν άσυλο στην Ελλάδα. Αθήνα: Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες.

ασυνόδευτων παιδιών από το «Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης». Το Ε.Κ.Κ.Α., ως συντονιστικός φορέας του συστήματος για τη διαχείριση των αιτημάτων των ασυνόδευτων ανηλίκων στη χώρα υποδοχής, παρουσίασε το προφίλ των ασυνόδευτων παιδιών. Σύμφωνα με τα στοιχεία που παρουσίασε το 2012 - 2013, οι ασυνόδευτοι ανήλικοι, είτε είχαν αιτηθεί άσυλο είτε όχι, εισήλθαν στην Ελλάδα και έφτασαν περίπου τα 1000 άτομα. Το 2014 το Ε.Κ.Κ.Α. υπολόγισε μία αύξηση στον αριθμό των παιδιών που βρέθηκαν στην Ελλάδα και υπολογίζεται ότι ξεπεράστηκαν τα 1000 ασυνόδευτα παιδιά, καθώς μόνο το πρώτο εξάμηνο είχαν ήδη μετρηθεί 800 αιτήματα ασυνόδευτων παιδιών. Τα αγόρια είχαν μεγαλύτερο ποσοστό σε σχέση με τα κορίτσια και ο μέσος όρος των ηλικιών τους ήταν τα 16 έτη. Μικρότεροι ηλικιακά ανήλικοι παρουσίαζαν χαμηλό ποσοστό και δεν υπήρχαν πολλά παιδιά κάτω των 12 ετών. Επιπλέον, όσο αφορά την καταγωγή τους τα παιδιά προέρχονταν από χώρες όπως Αφγανιστάν, Πακιστάν, Συρία, Ιράκ, Ιράν, Μπαγκλαντές καθώς και από άλλες χώρες της Ασίας και της Αφρικής⁵⁴. Με τα χρόνια το ποσοστό αυξήθηκε και συγκεκριμένα το 2017 ο αριθμός των ασυνόδευτων παιδιών στην Ελλάδα έφτασε τα 2000 παιδιά. Τα περισσότερα από αυτά βρίσκονταν σε δομές φιλοξενίας και ειδικά κέντρα για ανηλίκους⁵⁵.

Συνήθως τα παιδιά που καταφτάνουν στην Ελλάδα από Τρίτες Χώρες, αφήνουν τις χώρες τους και είτε συνοδεύονται από τους γονείς τους είτε

---

⁵⁴Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης. (2012 - 2013). Ετήσια στατιστικά στοιχεία 2012 - 2013. Ανάκτηση από Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης: <http://www.ekka.org.gr/>.

⁵⁵Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης. (2017). Επικαιροποιημένη κατάσταση: Ασυνόδευτα Ανήλικα (Α.Α.) στην Ελλάδα 19 Απριλίου 2017. Ανάκτηση από Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης: [https://www.unicef.gr/uploads/filemanager/PDF/2017/doc\(04\).pdf](https://www.unicef.gr/uploads/filemanager/PDF/2017/doc(04).pdf).

όχι, έχουν σκοπό να βρουν καλύτερες συνθήκες ζωής στη νέα χώρα. Κάποιοι από τους πρόσφυγες φεύγουν λόγω εκδιώξεων, πολέμων και βίαιων καταστάσεων στις πατρίδες τους. Συχνό φαινόμενο είναι να στοχοποιούνται ορισμένες οικογένειες λόγω διαφορετικών πολιτικών ή θρησκευτικών πεποιθήσεων, να τίθενται σε κίνδυνο και ως μοναδική λύση γι' αυτούς να αποτελεί η φυγή. Άλλοι λόγοι μπορεί να είναι οι συνθήκες πείνας, φτώχειας, εξαθλίωσης, η ψυχική και σωματική κακοποίηση που υφίστανται και οδηγούν τα άτομα στην απόφαση να φύγουν, προκειμένου να επιβιώσουν. Σε κάποιες περιπτώσεις οι ίδιες οι οικογένειες μπορεί να στέλνουν τα παιδιά τους και ειδικά τα αγόρια σε άλλη χώρα, για να εργαστούν και να βοηθήσουν οικονομικά την οικογένειά τους που μένει πίσω. Όλοι οι λόγοι που προαναφέρθηκαν είναι εξίσου «βάρβαροι» για την ψυχολογία ενός ανηλίκου, που βιώνει αρνητικά συναισθήματα όπως φόβο ή αγωνία για την κατάσταση που θα συναντήσει στη νέα χώρα αλλά και για την οικογένεια ενδεχομένως που αφήνει πίσω του. Το να αναγκάζονται να φύγουν τα παιδιά από τη χώρα τους για οποιοδήποτε λόγο και αν συμβαίνει αυτό, δεν παύει να είναι κάτι πολύ δύσκολο για ένα παιδί που μένει μόνο του και που συχνά μπορεί να πέσει θύμα παιδικής εργασίας και εκμετάλλευσης. Οι ανήλικοι καλούνται να ωριμάσουν «βίαια», χάνοντας την ξεγνοιασιά και την παιδικότητα τους, προκειμένου να αντιμετωπίσουν τις δύσκολες συνθήκες. Τα περισσότερα παιδιά που φτάνουν στην Ελλάδα σύμφωνα με έρευνες βρίσκονται σε άσχημη ψυχική και σωματική υγεία λόγω των κακουχιών και των δυσκολιών που έχουν βιώσει. Γι' αυτούς τους λόγους χρήζουν ιδιαίτερης φροντίδας και προστασίας, καθώς αποτελούν μία ευάλωτη ομάδα και συνεπώς χρειάζεται ένας συγκεκριμένος τρόπος αντιμετώπισής τους⁵⁶.

---

⁵⁶Υπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες. (2012). Protecting

Τα παιδιά αυτά μπορεί να ταξιδεύουν πολλούς μήνες μέχρι να φτάσουν στην Ελλάδα και το ταξίδι τους είναι συνήθως κουραστικό και επικίνδυνο. Τις περισσότερες φορές εισέρχονται στην Ελλάδα από τα σύνορα στον Έβρο αλλά επίσης και από τα νησιά στο Αιγαίο. Πολλά ναυάγια έχουν προκληθεί κατά την είσοδό τους στην Ελλάδα, πριν φτάσουν στα νησιά, και πολλοί χάνουν τη ζωή τους με αυτόν τον τρόπο. Η είσοδος γίνεται και από άλλα σημεία στα σύνορα, θέτοντας τη ζωή τους σε κίνδυνο. Οι συνθήκες είναι δύσκολες και τα μέσα που χρησιμοποιούν για να εισέλθουν στη χώρα είναι επικίνδυνα, ενώ συχνά προκαλείται ένας πανικός, αφού πολλοί πρόσφυγες προσπαθούν να επιβιβαστούν με κάθε τρόπο σε όποιο μέσο μπορούν, προκειμένου να φύγουν από τη χώρα τους. Το αποτέλεσμα είναι πολλές οικογένειες να χωρίζονται στα σύνορα και οι γονείς να χάνουν τα παιδιά τους και το αντίστροφο. Δυστυχώς, συχνά υπάρχουν και πολλοί νεκροί πρόσφυγες και ιδίως νεκρά παιδιά, με τα περισσότερα από αυτά να πεθαίνουν λόγω πνιγμού ή ψύχους ή ασιτίας⁵⁷.

Όσοι ανήλικοι καταφέρνουν να εισέλθουν στην Ελλάδα κάποιοι θέλουν να παραμείνουν σε αυτήν, ενώ κάποιοι επιθυμούν να συνεχίσουν το ταξίδι τους για άλλες χώρες της Ευρώπης όπως είναι η Γερμανία και η Σουηδία, που συχνά αποτελούν δημοφιλή προορισμό για τους ανηλίκους που ζητούν μία καλύτερη ζωή. Έπειτα, ακολουθούν στην επιλογή τους χώρες όπως είναι η Δανία, η Αυστρία, η Νορβηγία, το Βέλγιο καθώς και άλλες χώρες της Ευρώπης. Τα παιδιά έχουν σκοπό να εργαστούν σε

Children on the move. Ανάκτηση από Refworld.org:
<http://www.refworld.org/docid/522852c34.html>.

⁵⁷Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες. (2012). Παράνομη η επ' αόριστον διοικητική κράτηση. Ανάκτηση από Greek Council for Refugees: <https://www.gcr.gr/index.php/el/news/press-releases-announcements/item/357-deltio-tyrou-28-5-2014>.

αυτές τις χώρες για να μπορέσουν οικονομικά να σταθούν στα πόδια τους. Πολλά από αυτά θέλουν να σπουδάσουν, ενώ κάποια επιθυμούν να πάνε σε μία άλλη χώρα γιατί πιθανόν να βρίσκονται σε αυτήν κάποιοι από τους δικούς τους όπως γονείς, μεγαλύτερα αδέρφια ή συγγενείς και έχουν σκοπό την οικογενειακή επανένωση⁵⁸. Οι κίνδυνοι που ελλοχεύουν είναι πολλοί, καθώς στο ταξίδι οι ασυνόδευτοι ανήλικοι μπορεί να γίνουν θύματα εκμετάλλευσης από ασυνείδητους ανθρώπους που έχουν στόχο να πλουτίσουν εκμεταλλευόμενοι την κατάσταση των παιδιών αυτών.

Ο αριθμός των παιδιών συχνά δεν είναι ακριβής, αλλά τα ποσοστά των ανήλικων ατόμων που εισέρχονται στην Ελλάδα δίνονται κατά προσέγγιση τις περισσότερες φορές. Αυτό συμβαίνει γιατί κάποιες φορές υπάρχουν παιδιά που δεν εντοπίζονται, δεν καταγράφονται στις λίστες και δεν προσμετρούνται, καθώς επίσης πολλά από τα παιδιά αυτά αγνοούνται, ενώ άλλα δεν αιτούνται καν άσυλο και προστασία από τη χώρα υποδοχής. Ωστόσο, με το πέρασμα των χρόνων και εν έτει 2018 τα στοιχεία του Ε.Κ.Κ.Α. σε μεγάλο βαθμό πλησιάζουν το ποσοστό των ανήλικων ατόμων που εισέρχονται στην Ελλάδα όλο και περισσότερο.

Στην Ελλάδα υπάρχει ένα συγκεκριμένο σύστημα που ακολουθείται για τους πρόσφυγες και ιδιαιτέρως για τους ασυνόδευτους ανήλικους και περιλαμβάνει συγκεκριμένες διαδικασίες υποδοχής, προστασίας, διαμονής και γενικότερης περίθαλψης και φροντίδας. Οι φορείς που εργάζονται και συνεργάζονται παράλληλα γι' αυτό το σκοπό είναι αρκετοί και συγκεκριμένα την ευθύνη τέτοιων ζητημάτων έχει, αρχικά, το Υπουργείο Εξωτερικών που είναι υπεύθυνο για ζητήματα διαμονής είτε σύντομης είτε μόνιμης, για θεωρήσεις διέλευσης, για τις συμφωνίες

---

⁵⁸Υπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες. (2012). Protecting Children on the move. Ανάκτηση από Refworld.org: <http://www.refworld.org/docid/522852c34.html>.

που υπογράφονται αλλά και για τη διευθέτηση προβλημάτων όπως είναι η εμπορία ανθρώπων και η παράνομη εκμετάλλευσής τους⁵⁹.

Επίσης, το Υπουργείο Εσωτερικών είχε την ευθύνη για την πολιτική της μετανάστευσης και την ένταξη αυτών των ανθρώπων στη χώρα όπως και για το νομοθετικό πλαίσιο που πρέπει να ακολουθηθεί μέσω των κατάλληλων διαδικασιών. Ακόμα, σχετιζόταν με τις άδειες διαμονής και παραμονής στη χώρα αλλά και αναλάμβανε να διαχειριστεί τη χρηματοδότηση του Ευρωπαϊκού Ταμείου που δινόταν για την ένταξη των υπηκόων Τρίτων Χωρών. Το 2016 δημιουργήθηκε από το Υπουργείο Εσωτερικών, το Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής και έκτοτε ανέλαβε αυτό όλα τα ανωτέρω θέματα που σχετίζονται με τους μετανάστες και τους πρόσφυγες, ενώ το Υπουργείο Εσωτερικών ασχολήθηκε με θέματα σχετικά με τη νομοθεσία περί ελληνικής ιθαγένειας και ομογενών, περί μητρών, ληξιαρχείων και περί ισότητας των φύλων⁶⁰.

Άλλο ένα Υπουργείο, που αναλαμβάνει θέματα σχετικά με τον αριθμό των υπηκόων των Τρίτων Χωρών που θα εργαστούν, είναι το Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης. Στις αρμοδιότητες του συγκεκριμένου Υπουργείου είναι επίσης η σωστή εφαρμογή της εργατικής νομοθεσίας μέσα από τους «Επιθεωρητές Εργασίας». Τέλος, είναι υπεύθυνο για τη φιλοξενία και τη στέγαση των

---

⁵⁹Γενική Γραμματεία της Κυβέρνησης. (2018). Συλλογικά Κυβερνητικά Όργανα: Σύνθεση Υπουργικού Συμβουλίου – Γενικοί και Ειδικοί Γραμματείς Υπουργείων. Ανάκτηση από Γενική Γραμματεία της Κυβέρνησης: http://www.ggk.gov.gr/?page_id=138.

⁶⁰ Στο ίδιο.

αιτούντων άσυλο και συνεπώς των ασυνόδευτων ανηλίκων καθώς και για το Ταμείο Προσφύγων⁶¹.

Το Υπουργείο Υγείας έχει την ευθύνη να προβεί σε ρυθμίσεις σχετικές με την ιατρική περίθαλψη των ατόμων που εισέρχονται στη χώρα. Είναι σημαντικό να παρέχεται σε αυτούς τους ανθρώπους ιατρική και νοσηλευτική βοήθεια, καθώς οι περισσότεροι φτάνουν σε άθλιες συνθήκες στη χώρα και ειδικά τα παιδιά είναι καταβεβλημένα και ταλαιπωρημένα από το πολύωρο ταξίδι τους⁶².

Το Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρώπινων Δικαιωμάτων έχει την ευθύνη για τη νομοθεσία που θα ακολουθηθεί για τους πρόσφυγες και τους ασυνόδευτους ανηλίκους και συγκεκριμένα για την προστασία τους. Στόχος του συγκεκριμένου Υπουργείου είναι να δράσει κατά της εκμετάλλευσης που βιώνουν αυτοί οι άνθρωποι, να συλλάβει τους δράστες που χρησιμοποιούν και εκμεταλλεύονται τα ανήλικα παιδιά αλλά και όσους διακινούν παράνομα μετανάστες και πρόσφυγες. Επίσης, έχει στόχο να καταστείλει μορφές ρατσισμού και βιαιότητας⁶³.

Σημαντικό είναι και το Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη, το οποίο χειρίζεται υποθέσεις σχετικές με τα σύνορα της χώρας και έχει συντονιστικό ρόλο προς τις αρμόδιες υπηρεσίες. Επίσης, μέσω της Υπηρεσίας Διαχείρισης Ευρωπαϊκών και Αναπτυξιακών Προγραμμάτων

---

⁶¹Γενική Γραμματεία της Κυβέρνησης. (2018). Συλλογικά Κυβερνητικά Όργανα: Σύνθεση Υπουργικού Συμβουλίου – Γενικοί και Ειδικοί Γραμματείς Υπουργείων. Ανάκτηση από Γενική Γραμματεία της Κυβέρνησης: http://www.ggk.gov.gr/?page_id=138.

⁶² Στο ίδιο.

⁶³ Στο ίδιο.

έχει την ευθύνη για τη χρηματοδότηση που λαμβάνει η χώρα από το Ευρωπαϊκό Ταμείο⁶⁴.

Τέλος, το Υπουργείο Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής είναι υπεύθυνο μέσω των Λιμενικών Σωμάτων και της Ακτοφυλακής να καταπολεμήσει το φαινόμενο της παράνομης εισόδου στην Ελλάδα, προκειμένου να διευθετηθεί το ζήτημα της παράνομης μετανάστευσης. Εκτός από τα Υπουργεία υπάρχουν και οργανισμοί και επιτροπές που φροντίζουν την προστασία αλλά και την υποστήριξη των προσφύγων και των ασυνόδευτων ανηλίκων όπως είναι η «Διυπουργική Επιτροπή παρακολούθησης της μεταναστευτικής πολιτικής» και έχει στόχο να ρυθμίζει θέματα μεταναστευτικής πολιτικής και να εκδίδει οδηγίες αλλά και μέτρα για τα θεσμικά και τεχνικά ζητήματα. Επιπλέον, οι αρμόδιες υπηρεσίες των Αποκεντρωμένων Διοικήσεων σχετίζονται με την εξέταση όλων των εγγράφων για τη χορήγηση άδειας διαμονής ή όχι στους μετανάστες καθώς και είναι υπεύθυνες για να ελέγξουν τις αιτήσεις ασύλου και προστασίας καθώς και τις άδειες διαμονής των προσφύγων⁶⁵. Επίσης, ο Συνήγορος του Πολίτη που λειτουργεί προκειμένου να υποστηρίξει τα ανθρώπινα δικαιώματα, αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους φορείς και αναλαμβάνει την υπεράσπιση των δικαιωμάτων των μεταναστών και των προσφύγων. Ασχολείται με τα ζητήματα, τις υποθέσεις και τα προβλήματα που αφορούν τους αιτούντες άσυλο και υποβάλλει εκθέσεις με τις ανάλογες παρατηρήσεις στην

---

⁶⁴Γενική Γραμματεία της Κυβέρνησης. (2018). Συλλογικά Κυβερνητικά Όργανα: Σύνθεση Υπουργικού Συμβουλίου – Γενικοί και Ειδικοί Γραμματείς Υπουργείων. Ανάκτηση από Γενική Γραμματεία της Κυβέρνησης: http://www.ggk.gov.gr/?page_id=138.

⁶⁵ Στο ίδιο.

ελληνική Βουλή⁶⁶. Επίσης, όπως ήδη έχει αναφερθεί, το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης έχει την ευθύνη για να συντονίζει και να ελέγχει θέματα σχετικά με τους πρόσφυγες και ιδιαιτέρως με τους ασυνόδευτους ανηλίκους. Επίσης, έμμεσα θα μπορούσε να προστεθεί και το Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων σε αυτή τη διαδικασία αφού έχει την ευθύνη για την εκπαίδευση και την παιδεία των ασυνόδευτων παιδιών⁶⁷.

Άλλοι φορείς που εργάζονται για τη διευθέτηση των θεμάτων των ανήλικων παιδιών και γενικά των προσφύγων είναι ο «Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης» που ασχολείται με τις εθελούσιες επιστροφές μεταναστών στη χώρα τους, η «Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου» που σχετίζεται με ζητήματα για τα ανθρώπινα δικαιώματα, τη μετανάστευση, την προστασία και το άσυλο και τέλος, η «Υπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες» που συνεργάζεται και με άλλους φορείς, προκειμένου να επιτευχθεί η προστασία των προσφύγων στην Ελλάδα. Επιπλέον, πολλές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις έχουν συσταθεί με σκοπό τη βοήθεια και την

---

⁶⁶Συνήγορος του Πολίτη. (2018). Παρατηρήσεις Συνηγόρου στο σχέδιο νόμου για την υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία και τη μετανάστευση. Ανάκτηση από Συνήγορος του Πολίτη, ανεξάρτητη αρχή, συνήγορος για τον μετανάστη, τον πρόσφυγα και τον ομογενή: <https://www.synigoros.gr/?i=foreigner.el.prosbasi-asylo.500099>.

⁶⁷Γενική Γραμματεία της Κυβέρνησης. (2018). Συλλογικά Κυβερνητικά Όργανα: Σύνοψη Υπουργικού Συμβουλίου – Γενικοί και Ειδικοί Γραμματείς Υπουργείων. Ανάκτηση από Γενική Γραμματεία της Κυβέρνησης: http://www.ggk.gov.gr/?page_id=138.

υποστήριξη των προσφύγων όπως είναι και το «Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες»⁶⁸.

Η υποδοχή των προσφύγων και ιδιαίτερα των ασυνόδευτων παιδιών αποτελεί ένα πολύ σημαντικό βήμα για να μπορέσουν να ενταχθούν αυτά τα παιδιά στην ελληνική κοινωνία. Σε ότι αφορά την υποδοχή των παιδιών στην Ελλάδα είναι σημαντικό να γίνουν οι απαραίτητες ενέργειες όπως να καταγραφούν τα ασυνόδευτα παιδιά και ορισμένα στοιχεία γι' αυτά, ενώ στη συνέχεια πρέπει να φιλοξενηθούν σε κέντρα και δομές υποδοχής για ανηλίκους, μέχρι να βρουν στέγη. Γι' αυτό το σκοπό λειτουργούν τα Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης που στόχο έχουν να εξακριβώσουν τα στοιχεία και την ταυτότητα των προσφύγων, να προσδιορίσουν την ηλικία τους, να πραγματοποιήσουν ιατρικό έλεγχο καθώς και κάθε είδους ιατρικής περίθαλψης και να τους ενημερώσουν για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους. Επίσης, με τη σύσταση δύο Κινητών Μονάδων Υποδοχής και Ταυτοποίησης, την Α' και Β', οι διαδικασίες αυτές γίνονται καλύτερες και πιο συντονισμένες. Οι Κινητές Μονάδες φροντίζουν να υποβάλλουν στις απαραίτητες διαδικασίες όσους εισέρχονται στη χώρα. Στις αρμοδιότητές τους είναι επίσης να καταγράφουν ηλεκτρονικά τους υπηκόους των Τρίτων Χωρών, να λαμβάνουν τα βιομετρικά στοιχεία τους και να ελέγχουν τα στοιχεία της ταυτότητάς τους. Για τη σωστή και ομαλή λειτουργία των ηλεκτρονικών τους συστημάτων οι Κινητές Μονάδες εξυπηρετούνται από τα πληροφοριακά συστήματα της Ελληνικής Αστυνομίας. Σημαντική βοήθεια παρέχουν και η «Διεύθυνση Πληροφορικής», η «Διεύθυνση Αλλοδαπών» και η «Διεύθυνση Εγκληματολογικών Ερευνών» αφού βοηθούν, αναλόγως βέβαια την περίπτωση και την περίπτωση, τις

---

⁶⁸GreekCouncilforRefugees. (2018). Η Ολιστική Προσέγγιση του Ελληνικού Συμβουλίου για τους Πρόσφυγες. Ανάκτηση από Greek Council for Refugees: <https://www.gcr.gr/el/>.

Κινητές Μονάδες με προσωπικό ειδικά εξειδικευμένο για τη χρήση των ειδικών μηχανημάτων ή με βοηθητικό προσωπικό σε τεχνικά θέματα και θέματα αποκατάστασης των προβλημάτων που ενδεχομένως δημιουργηθούν. Οι Κινητές Μονάδες αναλαμβάνουν τη σύνταξη παραπεμπτικών σημειωμάτων προς τις αρμόδιες αρχές με σκοπό να ενημερώσουν για την κατάσταση των υπηκόων των Τρίτων Χωρών. Τα σημειώματα αυτά σχετίζονται με θέματα επιστροφής στη χώρα προέλευσης των παρανόμων, με θέματα υγείας και ιατρικής περίθαλψης καθώς και με θέματα στέγασης στα ανάλογα κέντρα. Στο έργο των Κινητών Μονάδων περιλαμβάνονται και οι ενημερώσεις προς την Εισαγγελία και το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης για ζητήματα σχετικά με τους ασυνόδευτους ανηλίκους. Όταν ολοκληρωθούν οι διαδικασίες της Υποδοχής και Ταυτοποίησης, οι πρόσφυγες παραπέμπονται στους κατάλληλους φορείς όπως είναι η Υπηρεσία Ασύλου, το Ε.Κ.Κ.Α., η ΕΛ.ΑΣ., ο Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (Δ.Ο.Μ.) καθώς και η Διεύθυνση Αλλοδαπών Αττικής⁶⁹.

2.2. ΠΑΙΔΙΑ ΣΤΗΝ ΚΡΑΤΗΣΗ

Πρωταρχική υποχρέωση για τους ασυνόδευτους ανηλίκους είναι να σταλούν σε κέντρα και δομές φιλοξενίας ειδικά για παιδιά. Τις περισσότερες φορές αυτό όμως δεν είναι εφικτό, με αποτέλεσμα τα ανήλικα παιδιά να πρέπει να παραμείνουν σε κέντρα κράτησης. Η κράτηση πραγματοποιείται μόνο εάν δεν υπάρχει η δυνατότητα να

---

⁶⁹Υπηρεσία Υποδοχής και Ταυτοποίησης. (2012). Κ.Υ.Τ - Κ.Μ.Υ.Τ. Ανάκτηση από <https://www.firstreception.gov.gr/content.php?id=10>.

εφαρμοστούν μέτρα κατάλληλα για τους ανηλίκους και ορίζεται για ένα μικρό χρονικό διάστημα⁷⁰.

Τα παλαιότερα χρόνια τα παιδιά έμεναν στην κράτηση μέχρι να σταλούν σε κέντρα και δομές φιλοξενίας. Ο χρόνος παραμονής τους ήταν πολύ μεγάλος και οι συνθήκες κάτω από τις οποίες έμεναν ήταν απαράδεκτες και επισφαλείς. Οι ανήλικοι αφού εντοπίζονταν στα σύνορα, συλλαμβάνονταν και οδηγούνταν σε κέντρα κράτησης μέχρι να σταλούν σε κάποιο κέντρο φιλοξενίας ή μέχρι να απελαθούν από τη χώρα και να επιστρέψουν στη χώρα καταγωγής τους. Αυτές οι συνθήκες κρίθηκαν «ακατάλληλες» και ο εγκλεισμός των παιδιών «απάνθρωπος», αφού οι συνθήκες διαβίωσης ήταν ψυχοφθόρες για τα παιδιά που πολλές φορές τύχαινε να κρατούνται μαζί με ενήλικες στον ίδιο χώρο. Επίσης, το προσωπικό που τα φρόντιζε ήταν ανεπαρκές και συχνά τα παιδιά παρέμεναν εκεί για μεγάλο χρονικό διάστημα, καθώς καθυστερούσαν οι διαδικασίες παροχής ασύλου και οι διαδικασίες σχετικά με την ανεύρεση των οικογενειών τους⁷¹. Αυτό είχε αποτελέσει έναν από τους σοβαρότερους λόγους να ασκηθεί αρνητική και σκληρή κριτική στην Ελλάδα από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου για παραβίαση των δικαιωμάτων των ανήλικων σχετικά με την ελευθερία και την ασφάλειά τους. Η διάρκεια κράτησης ορίζεται για μικρό διάστημα από 1-4 μήνες μέχρι να μπορέσουν να μεταφερθούν σε δομές φιλοξενίας. Ωστόσο συχνά λόγω του μεγάλου αριθμού ασυνόδευτων ανηλίκων και

---

⁷⁰Πουλαράκης, Ε. (2012). 18μηνο πλέον το όριο κράτησης αιτούντω άσυλο αλλοδαπών. Ανάκτηση από [immigration.gr](http://www.immigration.gr): <http://www.immigration.gr/2013/03/18.html>.

⁷¹Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες. (2012). Παράνομη η επ' αόριστον διοικητική κράτηση. Ανάκτηση από Greek Council for Refugees: <https://www.gcr.gr/index.php/el/news/press-releases-announcements/item/357-deltio-tyrou-28-5-2014>.

των περιορισμένων θέσεων στα κέντρα, ο χρόνος παραμονής τους στην κράτηση αυξάνεται και οι ανήλικοι βιώνουν για μεγάλο χρονικό διάστημα τις δύσκολες αυτές συνθήκες. Το γεγονός αυτό έχει αποδειχθεί ιδιαίτερο βλαπτικό για τα παιδιά τόσο για την ψυχολογία τους όσο και για την υγεία τους⁷². Το παράδοξο είναι ότι πολλές φορές ανήλικα παιδιά καταγράφονται ως ενήλικοι, με αποτέλεσμα να δικαιολογείται έτσι ο μεγάλος χρόνος παραμονής τους στην κράτηση, αφού για τους ενήλικες η διάρκεια κράτησης είναι μεγαλύτερη από 4 μήνες, που είναι κανονικά ο χρόνος παραμονής για τα παιδιά. Γι' αυτούς τους λόγους είναι σημαντικό να γίνεται η σωστή καταμέτρηση των παιδιών στα σύνορα και η σωστή καταγραφή των ηλικιών τους. Επίσης, αρκετά είναι και τα παράπονα που έχουν διατυπωθεί από τα ίδια τα παιδιά, που αναφέρονται σε περιστατικά βίας και κακής μεταχείρισης κατά τη σύλληψή τους από τους αρμόδιους⁷³.

Το 2014 συγκεκριμένα ο Συνήγορος του Πολίτη πραγματοποίησε επίσκεψη αυτοψίας στο Κέντρο Φύλαξης Αμυγδαλέζας, προκειμένου να διαπιστώσει τι συμβαίνει στην πράξη με τους ασυνόδευτους ανήλικους. Αυτό που διαπιστώθηκε είναι ότι αρκετοί ασυνόδευτοι ανήλικοι κρατούνταν μαζί με ενήλικες στην ίδια πτέρυγα και αυτό διότι είτε λανθασμένα είχαν καταγραφεί ως ενήλικες είτε επειδή αν και ήταν ορισμένοι καταγεγραμμένοι ως ανήλικοι, δεν μπορούσαν να

---

⁷²Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες. (2012). Παράνομη η επ' αόριστον διοικητική κράτηση. Ανάκτηση από Greek Council for Refugees: <https://www.gcr.gr/index.php/el/news/press-releases-announcements/item/357-deltio-tyrou-28-5-2014>.

⁷³Δημητροπούλου, Γ., & Παπαγεωργίου, Ι. (2008). Ασυνόδευτοι ανήλικοι αιτούντες άσυλο στην Ελλάδα. Μελέτη σχετικά με την αντιμετώπιση από την Πολιτεία των αλλοδαπών ασυνόδευτων ανηλίκων που ζητούν άσυλο στην Ελλάδα. Αθήνα: Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες.

μεταφερθούν σε δομές ανηλίκων λόγω έλλειψης χώρου. Ο Συνήγορος του Πολίτη, αφού ασχολήθηκε με το ζήτημα και ερεύνησε τις υποθέσεις, κατέθεσε ένα πόρισμα προς το Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη και τόνισε την αναγκαιότητα να διευθετηθεί το ζήτημα κράτησης των ανήλικων παιδιών και να σεβαστούν τα δικαιώματα των παιδιών και το τεκμήριο υπέρ του ανηλίκου. Στο πόρισμα επίσης τονίζεται η διαδικασία που πρέπει να ακολουθηθεί προκειμένου να μην γίνονται λάθη σχετικά με την ηλικία των ατόμων, αλλά να παραπέμπονται σε ιατρικές εξετάσεις για τον καθορισμό της σωστής ηλικίας καθώς και να λαμβάνονται υπόψιν παράγοντες σωματομετρικοί και ψυχοκοινωνικοί. Οι συνθήκες κράτησης στο Κέντρο Φύλαξης Αμυγδαλέζας σύμφωνα με τον Συνήγορο του Πολίτη δεν ήταν κατάλληλες για την απαραίτητη φροντίδα των παιδιών καθώς τόνισε ότι είναι ανεπίτρεπτο να κρατούνται οι ανήλικοι μαζί με τους ενήλικες και ζήτησε άμεσα να μεταφερθούν όλοι οι ανήλικοι σε δομές πρόνοιας. Βέβαια τα παιδιά που ελέγχθηκαν ήταν όσα είχαν αιτηθεί άσυλο και όχι στο σύνολο τους όσα εισήλθαν στην Ελλάδα⁷⁴.

Σε αυτές τις συνθήκες σημαντικές είναι οι προσπάθειες της Υπηρεσίας Υποδοχής και Ταυτοποίησης των υπηκόων των Τρίτων Χωρών μετα Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης και τις Κινητές Μονάδες Υποδοχής και Ταυτοποίησης, όπως ήδη έχουν αναφερθεί, ως δομές υποδοχής των προσφύγων και των ασυνόδευτων ανηλίκων. Σεβόμενοι τα δικαιώματα των ατόμων και ειδικά των ανηλίκων που αποτελούν μία ευαίσθητη κατηγορία, ακολουθούν τις κατάλληλες διαδικασίες υποδοχής και ένταξής τους στη χώρα. Το 2013 λειτούργησε το πρώτο Κέντρο Υποδοχής και Ταυτοποίησης στον Έβρο, ώστε να διαχειρίζεται

---

⁷⁴Συνήγορος του Πολίτη. (2014). Δελτίο Τύπου: Να παύσει η κράτηση των ασυνόδευτων ανηλίκων μαζί με ενήλικες και να καθιερωθεί διαδικασία διαπίστωσης της ανηλικότητας . Ανάκτηση από Συνήγορος του Πολίτη: <https://www.synigoros.gr/resources/docs/529661.pdf>.

αποτελεσματικά και δίκαια τις μεταναστευτικές ροές που εισέρχονται στη χώρα. Οι διαδικασίες που ακολουθούνται είναι σύμφωνες με τα διεθνή πρότυπα όπως διαδικασίες εξακρίβωσης της ταυτότητας όσων εισέρχονται στη χώρα, ιατρικός έλεγχος, ψυχολογική υποστήριξη καθώς και ενημέρωση για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των ατόμων αυτών και ειδικά των ασυνόδευτων ανηλίκων. Στο Κέντρο αυτό ο μέγιστος χρόνος παραμονής που μπορεί κάποιος να βρίσκεται είναι μέχρι 25 ημέρες. Στο Κέντρο υπάρχουν διερμηνείς ώστε να μπορεί να υπάρξει η κατάλληλη συνεννόηση με τους αλλοδαπούς καθώς επίσης τους δίνονται και τα απαραίτητα ρούχα και υποδήματα όπως και καθετί που σχετίζεται με τις βασικές τους ανάγκες. Από το 2013 έως το 2015 τα στατιστικά στοιχεία του Κέντρου Υποδοχής και Ταυτοποίησης στον Έβρο έδειξαν ότι τα ποσοστά των ανδρών που καταγράφηκαν ήταν μεγαλύτερα από των γυναικών καθώς και ότι τα άτομα που παρέμεναν εκεί και φιλοξενούνταν ήταν ως επί το πλείστον ασυνόδευτοι ανήλικοι. Στο σύνολό τους καταγράφηκαν από το Κέντρο 7.500 αλλοδαποί⁷⁵.

Η Α΄ Κινητή Μονάδα Υποδοχής και Ταυτοποίησης άρχισε τη λειτουργία της το 2013 στη Σάμο. Η Μονάδα λειτουργεί στο χώρο της Ελληνικής Αστυνομίας και συμβάλλει στις διαδικασίες για την καταγραφή των προσφύγων και τον εντοπισμό των ανήλικων παιδιών, με σκοπό να τους παραπέμψουν στις αρμόδιες υπηρεσίες όπως στην Υπηρεσία Ασύλου. Από την έναρξή της έως το 2015 τα στατιστικά στοιχεία έδειξαν ότι τα ποσοστά των ανδρών ήταν μεγαλύτερα από τα ποσοστά των γυναικών όπως επίσης ότι τα άτομα που καταγράφηκαν συνολικά ήταν 6.296 υπήκοοι Τρίτων Χωρών. Για να λειτουργήσει έχουν ληφθεί υπόψιν όλα τα μέτρα που χρειάζονται για να είναι σύμφωνη με το

---

⁷⁵Υπηρεσία Υποδοχής και Ταυτοποίησης. (2012). Κ.Υ.Τ - Κ.Μ.Υ.Τ. Ανάκτηση από <https://www.firstreception.gov.gr/content.php?id=10>.

πρότυπο της ΕΕ. Η Β΄ Κινητή Μονάδα Υποδοχής και Ταυτοποίησης λειτούργησε για πρώτη φορά στη Χίο και αργότερα μεταφέρθηκε στη Λέσβο, λόγω των μεγάλων κυμάτων μεταναστών/προσφύγων που εισέρχονταν από εκεί στη χώρα. Η Κινητή Μονάδα λειτουργούσε και αυτή σε χώρους της Ελληνικής Αστυνομίας και είχε υπό την ευθύνη της τις διαδικασίες σχετικά με την καταγραφή και τον έλεγχο της ταυτότητας των υπηκόων Τρίτων Χωρών αλλά και την προώθησή τους στις σχετικές υπηρεσίες για την υποστήριξή τους. Όσο αφορά τα στατιστικά στοιχεία από την έναρξη λειτουργίας της έως το 2015 καταγράφηκαν 6065 εκ των οποίων οι 800 καταγράφηκαν στη Χίο και οι 5265 στη Λέσβο⁷⁶.

Παρά τις προσπάθειες του Κέντρου στον Έβρο και των Κινητών Μονάδων στη Σάμο και τη Λέσβο, καθυστέρησε η δημιουργία σε άλλα σημεία Κέντρων ή Κινητών Μονάδων στη χώρα που να βοηθήσουν το έργο αυτό. Σε άλλα σημεία της χώρας που γίνονται περάσματα για τους μετανάστες και τους πρόσφυγες όπως είναι ορισμένα νησιά δεν υπάρχει εκεί καμία σχετική δομή που θα διαχειριστεί το φαινόμενο αυτό. Η διαχείριση στα σημεία των παράτυπων μεταναστών αναλαμβάνεται από το Λιμενικό Σώμα και την Ακτοφυλακή και από την ελληνική Αστυνομία. Αυτή η τακτική όμως οδηγεί σε συλλήψεις και μεταφορά στα κρατητήρια, όπου και εκεί τα προβλήματα είναι πολλά ειδικά για τα ασυνόδευτα παιδιά. Τα νησιά, μετά την ενίσχυση της φύλαξης στον Έβρο, έγιναν το πλέον σύνηθες πέρασμα εισόδου στη χώρα και οι συνθήκες που βιώνουν τα ασυνόδευτα παιδιά είναι ακόμα δυσκολότερες αφού πολλά δεν προλαβαίνουν να εισέλθουν στη χώρα και πνίγονται στη θάλασσα. Τα Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης που δημιουργήθηκαν επιπρόσθετα σε ορισμένα από αυτά τα νησιά είχαν στόχο ακριβώς να

---

⁷⁶Υπηρεσία Υποδοχής και Ταυτοποίησης. (2012). Κ.Υ.Τ - Κ.Μ.Υ.Τ. Ανάκτηση από <https://www.firstreception.gov.gr/content.php?id=10>.

αντιμετωπίσουν αυτό το φαινόμενο στην Κω, στη Χίο και στη Λέρο. Επίσης, καθώς τα ασυνόδευτα παιδιά δεν έχουν νόμιμα έγγραφα μαζί τους σε όποιο σημείο και να βρεθούν, αν δεν φαίνεται με ακρίβεια η ηλικία τους, συλλαμβάνονται και οδηγούνται στην κράτηση⁷⁷.

Σημαντική ήταν η έκθεση που προήλθε από το Συμβούλιο της ΕΕ το 2017. Μέλη από την Επιτροπή του Συμβουλίου της Ευρώπης επισκέφθηκαν την Ελλάδα, προκειμένου να ελέγξουν και να δουν την κατάσταση που επικρατεί με τους μετανάστες, τους πρόσφυγες και ειδικά τους ασυνόδευτους ανηλίκους. Οι επισκέψεις αυτές έγιναν τον Απρίλιο και τον Ιούλιο του 2016 στα Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης στη Λέσβο, στη Σάμο, στην Κω και στη Χίο. Στόχος της Επιτροπής ήταν κυρίως οι ασυνόδευτοι ανήλικοι και οι συνθήκες κάτω από τις οποίες ζουν. Τα προβλήματα που εντοπίστηκαν ήταν πολλά καθώς διαπιστώθηκε ότι τα ασυνόδευτα παιδιά διαμένουν στην κράτηση για μεγάλο χρονικό διάστημα και ξεπερνούν κατά πολύ το χρόνο παραμονής που έχει οριστεί. Έτσι, η Επιτροπή πραγματοποίησε συστάσεις και άσκησε αρνητική κριτική προς την Ελλάδα, με σκοπό να διευθετηθούν τα προβλήματα και ειδικά το ζήτημα των ασυνόδευτων ανηλίκων, που δεν λαμβάνουν την απαραίτητη φροντίδα και οι συνθήκες κάτω από τις οποίες ζουν στα νησιά είναι «απαράδεκτες» όπως χαρακτηρίστηκαν. Επίσης, σκληρή κριτική ασκήθηκε στην Ελλάδα για τις συνθήκες κράτησης στην Αμυδαλέζα, που βρίσκονταν πολλά ασυνόδευτα παιδιά. Η Επιτροπή διαπίστωσε τη σημαντική έλλειψη δομών για τη φιλοξενία και τη φροντίδα των ασυνόδευτων παιδιών και έκρινε απαραίτητο να κάνει συστάσεις στην Ελλάδα, προκειμένου να βρεθούν λύσεις. Το ίδιο συνέβη και με τον «Συνήγορο για τα Δικαιώματα του Παιδιού» που

---

⁷⁷Υπηρεσία Υποδοχής και Ταυτοποίησης. (2012). Κ.Υ.Τ - Κ.Μ.Υ.Τ. Ανάκτηση από <https://www.firstreception.gov.gr/content.php?id=10>.

επισκέφτηκε το 2017 τους χώρους όπου βρίσκονταν οι ασυνόδευτοι ανήλικοι. Η έκθεση που συνετάχθη ανέφερε ότι 77 ανήλικοι ήταν σε φύλαξη και μόνο οι 12 από αυτούς μπόρεσαν να μεταβούν σε δομές ειδικές για ανηλίκους όπου θα είχαν την κατάλληλη φροντίδα. Τα παιδιά παρέμεναν γι' αυτό το λόγο στα κρατητήρια για αρκετό χρονικό διάστημα και κάτω από άσχημες συνθήκες διαβίωσης. Αναφέρθηκε και ένα παράδειγμα από ένα κελί στο Τμήμα όπου σε 25 τ.μ. ζούσαν 17 ανήλικοι συνωστισμένοι και χωρίς τα απαραίτητα μέσα για τις ανάγκες τους⁷⁸.

Σύμφωνα με το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης πολλοί ασυνόδευτοι ανήλικοι βρίσκονται στα κρατητήρια της Αστυνομίας, καθώς περιμένουν να μεταβούν σε δομές ειδικές για ανηλίκους, ώστε να έχουν την απαραίτητη φροντίδα. Ωστόσο οι θέσεις που διατίθενται για τους ασυνόδευτους ανηλίκους είναι 1195 και οι ίδιοι φτάνουν τους 3558⁷⁹. Το γεγονός αυτό τονίζεται και από την «ΑΡΣΙΣ – Κοινωνική Οργάνωση Υποστήριξης Νέων» που συντονίζει τους χώρους που διαμένουν οι ανήλικοι. Η ανακοίνωσή της αναφέρει ότι κατά την επίσκεψή της στα κρατητήρια προσφέρει στα ασυνόδευτα παιδιά είδη υγιεινής, ρούχα, υποδήματα και ότι άλλο είναι απαραίτητο για την υγεία τους, καθώς ελέγχεται και το ιατρικό ιστορικό τους. Η ΑΡΣΙΣ τονίζει

---

⁷⁸Συνήγορος του Παιδιού. (2017). Επισκέψεις σε δομές φιλοξενίας προσφύγων μεταναστών και χώρους προστατευτικής φύλαξης ασυνόδευτων ανηλίκων στη Βόρεια Ελλάδα. Ανάκτηση από <http://www.0-18.gr/gia-megaloyis/nea/episkepseis-se-domes-filoksenias-metanaston-prosfygon-kai-choroys-prostateytikis-fylaksis-asynodeyton-anilikon-sti-boreia-ellada>.

⁷⁹Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης. (2017). Επικαιροποιημένη κατάσταση: Ασυνόδευτα Ανήλικα (Α.Α.) στην Ελλάδα 19 Απριλίου 2017. Ανάκτηση από Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης: [https://www.unicef.gr/uploads/filemanager/PDF/2017/doc\(04\).pdf](https://www.unicef.gr/uploads/filemanager/PDF/2017/doc(04).pdf).

στους νέους ότι μένουν στους χώρους κράτησης προσωρινά, μέχρι να μεταβούν στις δομές φιλοξενίας. Παρ' όλα αυτά αναφέρει στην ανακοίνωσή της ότι οι ασυνόδευτοι ανήλικοι διαμένουν στα κελιά για περισσότερο από το μέγιστο χρονικό διάστημα που έχει καθοριστεί. Σε ένα κελί μπορεί να διαμένουν πολλά παιδιά ή το χειρότερο το οποίο είναι αρκετά σύνηθες, μπορεί να διαμένουν παιδιά μαζί με ενήλικες, που έχουν διαπράξει εγκλήματα. Στην ανακοίνωση αυτή τονίζει ότι πολλές φορές δεν υπάρχει η δυνατότητα προαυλισμού για τα παιδιά καθώς και ότι τα κελιά δεν διαθέτουν συχνά καν φυσικό φωτισμό, ενώ οι συνθήκες υγιεινής, σύμφωνα με την ΑΡΣΙΣ, είναι ανεπίτρεπτες⁸⁰.

Σημαντικό για να αποτρέπονται οι διαδικασίες κράτησης ασυνόδευτων παιδιών είναι η σωστή κατηγοριοποίησή τους βάσει της ηλικίας τους. Είναι πολύ σημαντικό να διαπιστώνεται αν ένα άτομο είναι ανήλικο ή όχι καθώς και αν συνοδεύεται ή όχι. Αυτό γιατί ακολουθούνται διαφορετικές διαδικασίες αναλόγως τα αποτελέσματα καθώς και η παραπομπή για βοήθεια γίνεται σε διαφορετικές υπηρεσίες. Βάσει νόμου για τον καθορισμό της ηλικίας προβλέπονται ιατρικές εξετάσεις, αφού πρώτα δώσει τη συγκατάθεσή του ο νέος ή ο εκπρόσωπος που έχει καθοριστεί για να τον αντιπροσωπεύσει. Σε περίπτωση που υπάρχουν αμφιβολίες για την ακριβή ηλικία του παιδιού, τότε ισχύει υπέρ του το καθεστώς ανηλικότητας και θεωρείται ανήλικος, αφού ως προτεραιότητα τίθενται το συμφέρον του. Παρά το νόμο που ορίζει εξετάσεις, στην πράξη συνήθως οι υπηρεσίες δέχονται την ηλικία που αναφέρει ο εκάστοτε νέος. Αν υπάρχουν ενδείξεις ότι η ηλικία δεν είναι η σωστή λόγω

---

⁸⁰ΑΡΣΙΣ - Κοινωνική Οργάνωση Υποστήριξης Νέων. (2018). Ελλείψεις θέσεων σε δομές φιλοξενίας - Σε κρατητήρια ζουν εκατοντάδες ανήλικοι ασυνόδευτοι πρόσφυγες. Newsbeast. Ανάκτηση από Newsbeast: <https://www.newsbeast.gr/greece/arthro/4148983/se-kratitiria-zoyn-ekatonrades-anilikoi-asynodeytoi-prosfyges>.

εμφάνισης ή σωματοδομής του νέου, καταγράφεται μια ηλικία σύμφωνα με τη γνώμη των αρμόδιων αρχών. Συχνά υπάρχουν λάθη στις καταγραφές καθώς έχει διαπιστωθεί ότι αρκετοί έφηβοι είναι γραμμένοι ως ενήλικες. Επίσης, αρκετά λάθη προκύπτουν λόγω κακής συνεννόησης εξαιτίας των διαφορετικών γλωσσών ή εξαιτίας της χρήσης διαφορετικού συστήματος χρονολόγησης. Τέλος, υπάρχουν και μερικές περιπτώσεις όπου νέα άτομα δηλώνουν επίτηδες ότι είναι ανήλικοι, ενώ δεν είναι, για να έχουν διαφορετική μεταχείριση και να έχουν τα οφέλη των ανηλίκων⁸¹.

Παρ' όλα αυτά συχνά οι ιατρικές εξετάσεις που εφαρμόζονται για τον προσδιορισμό της ηλικίας των προσφύγων παρουσιάζουν αποκλίσεις και δεν είναι πάντα ακριβείς, γι' αυτό γίνονται και λάθη στα αποτελέσματα. Συνήθως το λάθος σχετίζεται με την απόκλιση της σωστής ηλικίας κατά 2 χρόνια περίπου. Το 2013 για να αντιμετωπιστούν αυτά τα προβλήματα με Υπουργική Απόφαση ορίστηκε η επιστημονική εκτίμηση της ηλικίας και όχι μόνο η ιατρική που ίσχυε ως τότε. Έτσι, σε όποια περίπτωση υπάρχει αμφιβολία για την ηλικία ενός ατόμου, τότε η διαδικασία που ακολουθείται πέρα από ιατρικής φύσεως είναι και ψυχοκοινωνικής. Η κλινική εξέταση του παιδιού αναλαμβάνεται από τον παιδίατρο, ο οποίος πρέπει να λάβει υπόψιν του και τη σωματοδομή του νέου ατόμου. Αν δεν είναι εύκολο να προσδιοριστεί επακριβώς η ηλικία του, τότε ειδικός ψυχολόγος και κοινωνικός λειτουργός αναλαμβάνουν να εξετάσουν την ανάπτυξη του νέου. Αν δεν είναι και σε αυτή την περίπτωση αποτελεσματική η εξέταση τότε ως μόνη λύση παραμένουν οι ειδικές ιατρικές εξετάσεις όπως εξετάσεις που να φαίνεται η ανάπτυξη των οστών, των δοντιών κτλ. Φυσικά κατά τις διαδικασίες ενημερώνονται οι

---

⁸¹ Δημητροπούλου & Παπαγεωργίου, ό.π.

νέοι και εξηγούνται όποιες απορίες μπορεί να έχουν για τις εξετάσεις τους⁸².

Αυτές οι διαδικασίες είναι αρκετά θετικές διότι εφαρμόζουν μία πολύπλευρη προσέγγιση για να εκτιμηθεί σωστά η ηλικία του νέου και να περιορίζονται οι λανθασμένες εκτιμήσεις. Ωστόσο, είναι μία διαδικασία που ξεκινάει όταν το παιδί βρίσκεται ήδη σε Κέντρο για τους πρόσφυγες και δεν μπορεί να εφαρμοσθεί όταν το παιδί βρεθεί στα σύνορα ή σε άλλο σημείο της χώρας, που δεν λειτουργούν τα Κέντρα προσφύγων. Είναι όμως μία βασική μέθοδος και είναι σημαντικό να εφαρμόζεται, αφού έτσι θα αποφευχθούν οι συλλήψεις σε ανήλικα άτομα και συνεπώς η άδικη κράτησή τους. Μία ακόμα ρύθμιση που πραγματοποιήθηκε το 2013 ήταν σχετικά με τα ασυνόδευτα παιδιά. Συχνά παιδιά που δεν συνοδεύονταν από κάποιον γονέα ή συγγενή καταγράφονταν ως συνοδευμένα και αυτό γιατί μπορεί να βρίσκονταν μαζί με κάποιον ενήλικα και ιδίως νέο που ισχυριζόταν ότι συνόδευε τα παιδιά αυτά χωρίς ωστόσο να έχει συγγένεια μαζί τους. Έτσι το 2013 αυτή η ρύθμιση άλλαξε και ως ασυνόδευτα παιδιά κρίθηκαν όποιοι ανήλικοι δεν είχαν μαζί τους γονείς τους ή τους κοντινούς τους συγγενείς⁸³.

2.3. Ο ΘΕΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΑΣ

Τα ασυνόδευτα παιδιά, όπως έχει αναφερθεί, είναι τα παιδιά που δεν έχουν μαζί τους γονείς τους ή κάποιον κοντινό συγγενή τους για τον οποίο να προκύπτει η συγγένεια από επίσημο έγγραφο και βρίσκονται μόνα τους σε μία ξένη χώρα γι' αυτά. Ο ενήλικας που θα τα συνόδευε σε κανονικές συνθήκες θα αναλάμβανε και τα δικαιώματά τους, την

---

⁸² Δημητροπούλου & Παπαγεωργίου, ό.π.

⁸³ Δημητροπούλου & Παπαγεωργίου, ό.π.

προστασία, τη φροντίδα και την υπεράσπιση των συμφερόντων τους. Ωστόσο, όσο απουσιάζει αυτό το πρόσωπο είναι βασική απαίτηση και ρύθμιση της ΕΕ να διορίζεται για τον ασυνόδευτο ανήλικο ένας εκπρόσωπος που θα αναλαμβάνει να εκπροσωπεί νόμιμα όλα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του παιδιού, πάντα με βάση το συμφέρον του ίδιου του παιδιού.

Στην Ελλάδα η ρύθμιση αυτή εφαρμόζεται μέσω των αρμόδιων αρχών, που αναλαμβάνουν τις διαδικασίες προκειμένου να εξασφαλίσουν στον ανήλικο έναν αρμόδιο εκπρόσωπο που θα τον αντιπροσωπεύει στα ζητήματά του. Αρχικά, ενημερώνεται ο Εισαγγελέας Ανηλίκων ή ο κατά τόπους αρμόδιος εισαγγελέας και ενεργεί ως επίτροπος προσωρινά αναλαμβάνοντας όλες τις ενέργειες που πρέπει, μέχρι να διοριστεί ο βασικός επίτροπος – εκπρόσωπος του ανηλίκου, που θα είναι μόνιμος. Η επιτροπεία είναι η διαδικασία που πραγματοποιεί ο επίτροπος – εκπρόσωπος του ανηλίκου με σκοπό να αναλάβει την επιμέλεια του και τη νόμιμη εκπροσώπησή του, προκειμένου το ανήλικο άτομο να έχει πρόσβαση σε δομές που δικαιούται όπως π.χ. στην εκπαίδευση. Ο επίτροπος – εκπρόσωπος αναλαμβάνει τα καθήκοντά του μέσω δικαστικής απόφασης και οι διαδικασίες που πραγματοποιεί επιβλέπονται και ελέγχονται από το εποπτικό συμβούλιο⁸⁴.

Ο θεσμός της Επιτροπείας είναι σημαντικό βήμα για τις νόμιμες διαδικασίες των ασυνόδευτων ανηλίκων και την ομαλή ένταξή τους στην ελληνική κοινωνία. Οι διαδικασίες που πραγματοποιούνται αφορούν πολλούς τομείς της ζωής του ανηλίκου όπως εγγραφή στο σχολείο, συμμετοχή σε δραστηριότητες, εκδρομές και εκδηλώσεις, βαθμολογίες των ελέγχων, δικαιολόγηση των απουσιών, εξετάσεις υγείας, ασφάλιση,

---

⁸⁴Προεδρικό Διάταγμα 141/2013. Προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2011/95/ΕΕ σχετικά με τις απαιτήσεις για την αναγνώριση και το καθεστώς των αλλοδαπών ή των ανιθαγενών ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας.

αθλητισμός, παρακολούθηση μαθημάτων σε φροντιστήρια και ψυχαγωγικές δομές. Για όλα αυτά τα θέματα και για ακόμα περισσότερα όπως είναι φυσικό, κρίνεται αναγκαίο να υπάρχει ένας επίτροπος – εκπρόσωπος για κάθε παιδί που θα έχει το ρόλο του καθοδηγητή, του συμβούλου και του υποστηρικτή σε οποιοδήποτε στάδιο της ζωής του παιδιού⁸⁵.

Στην πράξη όμως ο θεσμός της Επιτροπείας αντιμετωπίζει αρκετά προβλήματα και δεν λειτουργεί όπως θα έπρεπε. Αρχικά, οι Εισαγγελείς που ορίζονται ως προσωρινοί επίτροποι των παιδιών είναι δύσκολο να ασκήσουν τα καθήκοντα ενός επιτρόπου – εκπροσώπου ανηλίκου, εξαιτίας του φόρτου της δουλειάς του από τη μία και από την άλλη λόγω του ότι μπορεί σε έναν εισαγγελέα να ανατεθούν πάνω από δύο παιδιά και ο αριθμός να φτάσει μέχρι και τα χίλια παιδιά στον καθένα. Στην πράξη οι εισαγγελείς αναλαμβάνουν μόνο ζητήματα σχετικά με τη διαδικασία ασύλου και τις υπογραφές για θέματα νομικά και δεν εμπλέκονται ενεργά δηλαδή στη διαδικασία, αλλά παραμένουν σε ένα ρόλο περισσότερο συντονιστικό. Κάποιες φορές περιορίζονται μόνο στη μελέτη των σχετικών εγγράφων και δεν έχουν δει καν τα παιδιά από κοντά, ούτε γνωρίζουν στοιχεία γι' αυτά ή την εξέλιξή τους⁸⁶.

Η άσκηση της Επιτροπείας είτε παραμένει στον εισαγγελέα είτε αναλαμβάνεται από τον κοινωνικό λειτουργό των δομών και των κέντρων φιλοξενίας στα οποία διαμένει ο ανήλικος. Ωστόσο και αυτό όταν συμβαίνει πάλι οι διαδικασίες δεν είναι σωστές και πλήρεις, καθώς ο κοινωνικός λειτουργός των κέντρων αναλαμβάνει σίγουρα πάνω από ένα παιδί και συνήθως ο αριθμός που έχει υπό την εποπτεία του ξεπερνά τα 100 παιδιά. Τα προβλήματα συνεχίζονται όμως όταν πολλά από τα παιδιά επιθυμούν να φύγουν από τα κέντρα και οι ευθύνες αυξάνονται

---

⁸⁵ Δημητροπούλου & Παπαγεωργίου, ό.π.

⁸⁶ Δημητροπούλου & Παπαγεωργίου, ό.π.

όπως και οι ποινικές κυρώσεις που θα έχουν οι υπεύθυνοι αν δεν ασκούν τα καθήκοντά τους απέναντι στα παιδιά όπως πρέπει. Αυτά τα προβλήματα και ακόμα περισσότερα που δημιουργούνται κατά τη διαδικασία οδηγεί τους υπεύθυνους των κέντρων φιλοξενίας να μην θέλουν να αναλάβουν την Επιτροπεία των ανηλίκων⁸⁷.

Είναι σημαντικό να γίνουν οι απαραίτητες ρυθμίσεις και να υπάρχει το κατάλληλο δυναμικό προσωπικό για τη σωστή εκπροσώπηση των παιδιών, που θα διευθετούνται όλα τα ζητήματα με σκοπό το συμφέρον τους. Οι επιτροπείς πρέπει να έχουν τα απαραίτητα μέσα, ώστε από τη μία να μπορούν να διαχειριστούν τα θέματα των παιδιών αλλά και από την άλλη να μπορούν να εξασφαλίσουν την προστασία και τη φροντίδα τους χωρίς και οι ίδιοι να επιβαρύνονται έχοντας 100 παιδιά υπό την εποπτεία τους. Παρόλο που είχαν προταθεί λύσεις για την Επιτροπεία των ασυνόδευτων ανηλίκων στην Ελλάδα με την ίδρυση συγκεκριμένων κοινωνικών δομών, εντούτοις δεν τέθηκαν σε εφαρμογή ποτέ⁸⁸.

Το 2014 αυτά τα κενά προσπάθησε να καλύψει η Μη Κυβερνητική Οργάνωση με το όνομα «ΜΕΤΑΔραση». Η συγκεκριμένη οργάνωση προσπάθησε με ένα πιλοτικό πρόγραμμα να ξεκινήσει τη λειτουργία ενός δικτύου επιτροπείας για τα ασυνόδευτα παιδιά. Στόχος της ήταν να λυθούν στην πράξη τα προβλήματα που είχαν δημιουργηθεί σχετικά με την επιτροπεία των ασυνόδευτων ανηλίκων και να ενισχύσει με κάθε τρόπο την προστασία και την υπεράσπιση των δικαιωμάτων των

---

⁸⁷ Στο ίδιο.

⁸⁸ Leerschool, B. (2008). Οι θέσεις της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες στην Ελλάδα. Στο Η. Νικολακοπούλου-Στεφάνου, Ασυνόδευτα Ανήλικα, Υποδοχή, Ένταξη και Προστασία από την Εμπορία και Εκμετάλλευση. Αθήνα - Κομοτηνή: Αντ. Ν. Σάκκουλας.

ανηλίκων⁸⁹. Από το 2015 έως το 2018 διέθεσε ένα μεγάλο δίκτυο Επιτροπείας των 70 περίπου ατόμων για να καλύψει τις ανάγκες 4.500 ασυνόδευτων ανηλίκων στην Αθήνα, τη Θεσσαλονίκη, τη Λέσβο, τη Χίο, τη Σάμο και σε άλλες περιοχές και νησιά. Παρ' όλα αυτά με τον Ν. 4554/2018 η ευθύνη για την Επιτροπεία των ασυνόδευτων ανηλίκων μεταφέρθηκε στο Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης και οι επίτροποι της ΜΕΤΑδρασης θα έπρεπε να απεμπλακούν από τη διαδικασία. Το γεγονός αυτό επιβεβαιώθηκε και από την πρόεδρο της ΜΕΤΑδρασης αφού σε δήλωσή της ανέφερε ότι η υπηρεσία πρόκειται να διακοπεί καθώς και η χρηματοδότηση που λαμβάνει για το πρόγραμμα της επιτροπείας⁹⁰. Πάραυτα το πρόγραμμα συνεχίζεται κανονικά και από τον Ιανουάριο του 2019 υπογράφηκε τριμερής συμφωνία μεταξύ της ΜΕΤΑδρασης, του ΕΚΚΑ και της Ύπατης Αρμοστείας με στόχο τη καλύτερη προετοιμασία του ΕΚΚΑ

Για την αντιμετώπιση των προβλημάτων ο Νόμος 4554/2018 προβλέπει «τον διορισμό ενός επιτρόπου για κάθε ασυνόδευτο ανήλικο που βρίσκεται στη χώρα και θα έχει την απόλυτη ευθύνη για τη διασφάλιση του συμφέροντος του παιδιού. Ως επίτροπος ορίζεται ο κατά τόπον αρμόδιος Εισαγγελέας Ανηλίκων ή, όπου δεν υπάρχει, ο κατά

---

⁸⁹ΜΕΤΑδραση. (2017). Δίκτυο Επιτροπείας Ασυνόδευτων Ανηλίκων. Ανάκτηση από ΜΕΤΑδραση:

[https://metadrasi.org/campaigns/%CE%B5%CF%80%CE%B9%CF%84%CF%81%CE%BF%CF%80%CE%B5%CE%AF%CE%B1-](https://metadrasi.org/campaigns/%CE%B5%CF%80%CE%B9%CF%84%CF%81%CE%BF%CF%80%CE%B5%CE%AF%CE%B1-%CE%B1%CF%83%CF%85%CE%BD%CF%8C%CE%B4%CE%B5%CF%85%CF%84%CF%89%CE%BD-%CE%B1%CE%BD%CE%B7%CE%BB%CE%AF%CE%BA%CF%89%CE%BD/)

[%CE%B1%CF%83%CF%85%CE%BD%CF%8C%CE%B4%CE%B5%CF%85%CF%84%CF%89%CE%BD-](https://metadrasi.org/campaigns/%CE%B5%CF%80%CE%B9%CF%84%CF%81%CE%BF%CF%80%CE%B5%CE%AF%CE%B1-%CE%B1%CF%83%CF%85%CE%BD%CF%8C%CE%B4%CE%B5%CF%85%CF%84%CF%89%CE%BD-%CE%B1%CE%BD%CE%B7%CE%BB%CE%AF%CE%BA%CF%89%CE%BD/)

[%CE%B1%CE%BD%CE%B7%CE%BB%CE%AF%CE%BA%CF%89%CE%BD/](https://metadrasi.org/campaigns/%CE%B5%CF%80%CE%B9%CF%84%CF%81%CE%BF%CF%80%CE%B5%CE%AF%CE%B1-%CE%B1%CF%83%CF%85%CE%BD%CF%8C%CE%B4%CE%B5%CF%85%CF%84%CF%89%CE%BD-%CE%B1%CE%BD%CE%B7%CE%BB%CE%AF%CE%BA%CF%89%CE%BD/).

⁹⁰Φωτιάδη, Ι. (2018, Σεπτέμβριος 29). Προσφυγικό: Σε εκκρεμότητα ο θεσμός της επιτροπείας ασυνόδευτων. Ανάκτηση από "Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ":

<http://www.kathimerini.gr/987241/article/epikairothta/kosmos/prosfygiko-se-ekkremontha-o-8esmos-ths-epitropeias-asynodeytwv>.

τόπον αρμόδιος Εισαγγελέας Πλημμελειοδικών. Επίσης, συστήνονται το Εποπτικό Συμβούλιο Επιτροπείας Ασυνόδευτων Ανηλίκων και η Διεύθυνση Προστασίας Ασυνόδευτων Ανηλίκων καθώς και θεσμοθετείται η τήρηση τριών Μητρώων: του Μητρώου Ασυνόδευτων Ανηλίκων, του Μητρώου Επαγγελματιών Επιτρόπων και του Μητρώου Κέντρων Φιλοξενίας Ασυνόδευτων Ανηλίκων» (ΦΕΚ Α' 130/18.07.2018).

2.4. ΔΟΜΕΣ – ΚΕΝΤΡΑ ΦΙΛΟΞΕΝΙΑΣ

Οι ασυνόδευτοι ανήλικοι αφού παραμείνουν λίγο καιρό στην κράτηση είναι αναγκαίο μετά να μεταβούν σε κάποια δομή φιλοξενίας για να μείνουν εκεί με ασφάλεια και προστασία. Το 2007 το Προεδρικό Διάταγμα 220/2007 εξασφάλισε ότι τα παιδιά είναι απαραίτητο να στεγάζονται με συγγενείς τους ή σε ανάδοχη οικογένεια ή στα κέντρα φιλοξενίας ειδικά για ανήλικους. Η στέγαση είναι αναγκαίο να προστατεύει το νέο από τους κινδύνους, όπως από ανθρώπους που προσπαθούν να έχουν οικονομικά κέρδη εκμεταλλεόμενοι την κατάστασή του. Οι ασυνόδευτοι ανήλικοι παραπέμπονται στους αρμόδιους φορείς κοινωνικής πρόνοιας και προστασίας για τους πρόσφυγες. Οι αρμόδιες αρχές ενημερώνουν το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης για να εξασφαλίσουν στα παιδιά στέγη και κατάλληλες συνθήκες διαβίωσης. Το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΕΚΚΑ) αναλαμβάνει να ρυθμίσει τα θέματα σχετικά με τη στέγαση και τις δομές φιλοξενίας των ανηλίκων. Επίσης, αναλαμβάνει θέματα σχετικά με τα στατιστικά στοιχεία των παιδιών. Έτσι, το ΕΚΚΑ αποτελεί από το 2012 τον βασικό φορέα που διαχειρίζεται τα αιτήματα στέγασης όσων αιτούνται άσυλο και προστασία συμπεριλαμβανομένων και των ασυνόδευτων ανηλίκων. Η διαχείριση αυτή είναι ιδιαίτερη

σημαντική αφού συγκεντρώνει όλα τα αιτήματα στέγασης τόσο από τις αρμόδιες αρχές όσο και από τους φορείς που είναι υπεύθυνοι για την υποδοχή και στήριξη των προσφύγων⁹¹(Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης, 2012). Αφού ελεγχθούν οι αιτήσεις των ασυνόδευτων ανηλίκων περνάει κάποιο διάστημα μέχρι να μεταβούν σε κάποια από τις δομές φιλοξενίας. Το διάστημα αυτό πλέον έχει αυξηθεί και ο χρόνος παραμονής που μεσολαβεί μέχρι να στεγαστούν τα ανήλικα παιδιά είναι αρκετά μεγάλος. Με αυτόν τον τρόπο ένας μεγάλος αριθμός παιδιών δεν έχουν μόνιμη στέγη και βρίσκονται είτε σε κράτηση είτε σε χώρους με ακατάλληλες συνθήκες διαβίωσης ή ακόμα χειρότερα ορισμένοι ανήλικοι δεν έχουν καν αυτές τις δυνατότητες και κοιμούνται στο δρόμο ή σε εγκαταλειμμένα κτήρια .

Τα περισσότερα κέντρα και οι δομές φιλοξενίας λειτουργούν υπό την εποπτεία των αρμόδιων υπουργείων και άλλα υπό τη διαχείριση Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων(ΜΚΟ). Τα περισσότερα από αυτά τα κέντρα χρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο. Ωστόσο, ήδη από το 2012 ορισμένα κέντρα χρηματοδοτούνται αποκλειστικά από προγράμματα και από ΜΚΟ, ενώ ορισμένα κέντρα φιλοξενίας χρηματοδοτούνται από το πρόγραμμα«SOAM» που μεταφράζεται στα ελληνικά «Υποστηρίζοντας Οργανώσεις που βοηθούν μεταναστευτικό πληθυσμό σε αναζήτηση ασύλου στην Ελλάδα» με χρηματικά ποσά που προέρχονται από άλλες χώρες όπως Νορβηγία, Ισλανδία κ.α. Σημαντικοί φορείς που αναλαμβάνουν τα θέματα της φιλοξενίας των προσφύγων είναι η Αστυνομία, η Υπηρεσία Ασύλου, τα Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης με τις Κινητές Μονάδες καθώς και οι Επιτροπές Προσφύγων. Βάσει του καθορισμένου συστήματος όταν ο φορέας υποβάλλει στο ΕΚΚΑ αίτημα για τη στέγαση του ανηλίκου, ο ανήλικος

91

μπορεί να μεταβεί μετά από 25 μέρες σε κάποιο χώρο φιλοξενίας. Ωστόσο, στην πράξη όπως αναφέρθηκε αυτό δεν γίνεται, αφού ο χρόνος αναμονής είναι μεγαλύτερος. Μόνο όταν η περίπτωση του παιδιού είναι σοβαρή και πρέπει άμεσα να βρει στέγη, τότε δίνεται προτεραιότητα στη συγκεκριμένη περίπτωση. Ο ανήλικος συνοδεύεται στο χώρο που θα μείνει συνήθως από την Αστυνομία ή από τον Επίτροπο που έχει οριστεί για να τον εκπροσωπήσει ή ακόμα και από τον κοινωνικό λειτουργό⁹².

Οι θέσεις σε ένα κέντρο φιλοξενίας είναι για συγκεκριμένο αριθμό παιδιών και τα περισσότερα από αυτά τα κέντρα απευθύνονται αποκλειστικά σε ασυνόδευτα παιδιά. Στο κέντρο τα παιδιά μπορούν να μείνουν μέχρι να ενηλικιωθούν και ως δομή καλύπτει όλα τα ασυνόδευτα παιδιά είτε έχουν αιτηθεί άσυλο είτε όχι. Τα παιδιά όσο διαμένουν εκεί μπορούν να χρησιμοποιήσουν διάφορες υπηρεσίες όπως συμβουλευτική και ψυχολογική υποστήριξη καθώς και εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας. Επίσης, μπορούν να συμμετάσχουν κανονικά σε δημόσιους φορείς όπως στο δημόσιο σχολείο και νοσοκομείο καθώς και σε δημόσια προγράμματα που περιλαμβάνουν ψυχαγωγικές και αθλητικές δραστηριότητες, απασχολήσεις παιδιών καθώς και δραστηριότητες ψυχαγωγικού και εκπαιδευτικού χαρακτήρα⁹³. Στο πλαίσιο αυτό εντάσσονται και πολλές εθελοντικές δράσεις με σκοπό να υποστηρίξουν τα παιδιά και να βοηθήσουν το έργο τόσο των κέντρων όσο και των δημόσιων φορέων. Οι δράσεις από τις ΜΚΟ είναι πολύ σημαντικές για τα κέντρα, καθώς τα υποστηρίζουν σε σημαντικό βαθμό και τους παρέχουν εξειδικευμένο προσωπικό, μέσα και πόρους υποστήριξης με σκοπό το συμφέρον των παιδιών. Πολλά κενά που υπάρχουν από το

---

⁹²Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης. (2012 - 2013). Ετήσια στατιστικά στοιχεία 2012 - 2013. Ανάκτηση από Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης: <http://www.ekka.org.gr/>.

⁹³ Δημητροπούλου & Παπαγεωργίου, ό.π.

κράτος καλύπτονται από το έργο των ΜΚΟ που προσπαθούν να βοηθήσουν στην ενσωμάτωση και ένταξη των προσφύγων και ειδικά των ασυνόδευτων ανηλίκων με κάθε τρόπο⁹⁴.

Πολλά είναι όμως τα προβλήματα που υπάρχουν στα κέντρα φιλοξενίας και διαμονής των ασυνόδευτων ανηλίκων. Δυστυχώς, τα κέντρα δεν επαρκούν για την κάλυψη των θέσεων των παιδιών που ζητούν στέγη, καθώς έχουν ένα συγκεκριμένο αριθμό παιδιών που μπορούν να δεχτούν. Τα χιλιάδες αιτήματα που υπάρχουν και ζητούν διαμονή για αυτά τα παιδιά δεν γίνεται να πραγματοποιηθούν, με αποτέλεσμα να μην καλύπτονται οι υπάρχουσες ανάγκες των ανηλίκων, που είναι βασικές για την προστασία τους. Γι' αυτό το λόγο είναι αναγκαίο να δημιουργηθούν περισσότερα κέντρα για τους ανηλίκους. Επίσης, συχνά μπορεί να προκαλούνται προβλήματα λόγω απουσίας διερμηνέων που μπορούν να καταλαβαίνουν τα παιδιά και να μεταφράζουν τις ανάγκες τους. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα η επικοινωνία να είναι δύσκολη μεταξύ των παιδιών και των υπευθύνων των κέντρων. Τέλος, ένα πρόβλημα που προκύπτει είναι ότι δεν υπάρχουν στα κέντρα κατάλληλες δομές ειδικά διαμορφωμένες για ασυνόδευτους ανηλίκους με ειδικές ανάγκες, παρόλο που η ζήτηση αυτή δεν είναι και τόσο συχνή, θα έπρεπε να υπάρχουν υποδομές και για αυτές τις περιπτώσεις⁹⁵.

Το κυριότερο όμως πρόβλημα από αυτά τα προβλήματα που αναφέρθηκαν είναι το ζήτημα της χρηματοδότησης. Η χρηματοδότηση

---

⁹⁴Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης. (2012 - 2013). Ετήσια στατιστικά στοιχεία 2012 - 2013. Ανάκτηση από Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης: <http://www.ekka.org.gr/>.

⁹⁵Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης. (2017). Επικαιροποιημένη κατάσταση: Ασυνόδευτα Ανήλικα (Α.Α.) στην Ελλάδα 19 Απριλίου 2017. Ανάκτηση από Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης: [https://www.unicef.gr/uploads/filemanager/PDF/2017/doc\(04\).pdf](https://www.unicef.gr/uploads/filemanager/PDF/2017/doc(04).pdf).

στο μεγαλύτερό της μέρος προκύπτει από την ΕΕ και γι' αυτό το λόγο υπάρχει μία καθυστέρηση όσων αφορά τις διαδικασίες έγκρισης των κονδυλίων και εκταμίευσης. Το αποτέλεσμα είναι να καθυστερούν τα χρήματα που χρειάζονται τα κέντρα για να ανταπεξέλθουν στο απαιτητικό τους έργο. Έτσι, η λειτουργία των κέντρων επηρεάζεται σε σημαντικό βαθμό, αφού λόγω έλλειψης χρημάτων δημιουργούνται καθημερινά προβλήματα που δυσκολεύουν την εξυπηρέτηση και την κάλυψη των αναγκών των παιδιών. Οι υπηρεσίες του κέντρου, όπως σίτιση, θέρμανση, εκπαίδευση, ψυχολογική υποστήριξη και δραστηριότητες κάθε είδους που συμμετέχουν τα παιδιά, δεν μπορούν να πραγματοποιηθούν χωρίς το κατάλληλο προσωπικό ή τον απαραίτητο εξοπλισμό. Όπως συνεπάγεται από αυτά τα προβλήματα η διαμονή και η διαδικασία ενσωμάτωσης και ένταξης των παιδιών γίνονται δύσκολες και η έλλειψη των κατάλληλων δομών εμποδίζει την ανάπτυξη των κέντρων φιλοξενίας και συνεπώς των ίδιων των παιδιών, που μέχρι να ενηλικιωθούν παραμένουν σε αυτά⁹⁶.

Οι δομές φιλοξενίας των ασυνόδευτων ανηλίκων χρηματοδοτούνταν για αρκετό καιρό από την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες καθώς και από άλλους διεθνείς οργανισμούς. Το 2017, όμως, η χρηματοδότηση εντάχθηκε στην αρμοδιότητα του Υπουργείου Οικονομίας. Αυτό έκανε δυσκολότερο το έργο των κέντρων και των δομών φιλοξενίας καθώς η αργή διευθέτηση των διοικητικών ζητημάτων από το Υπουργείο καθυστέρησε αρκετά τις χρηματοδοτήσεις απέναντι τους, με αποτέλεσμα να μην μπορούν να παράγουν το έργο τους. Οι υπεύθυνοι των δομών φιλοξενίας κατήγγειλαν ότι εκκρεμούν οι δόσεις και οι χρηματοδοτήσεις που λάμβαναν για να μπορούν να ανταπεξέρχονται στις υποχρεώσεις των παιδιών καθώς και σε ορισμένες

---

⁹⁶ Δημητροπούλου & Παπαγεωργίου, ό.π.

περιπτώσεις δεν είχε τεθεί προς αυτούς κανένα χρηματικό ποσό. Σύμφωνα με στατιστικά στοιχεία του 2017 περίπου 50 δομές φιλοξενίας λειτουργούσαν στη χώρα και κάλυπταν τις ανάγκες 1102 ανηλίκων. Ωστόσο, ο αριθμός των ανηλίκων στη χώρα είναι πάνω από 3000. Πολλοί από αυτούς βρίσκονται στα Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης, άλλοι σε ανοιχτά κέντρα φιλοξενίας και σε ασφαλείς ζώνες, ενώ άλλοι μέχρι και στους δρόμους⁹⁷.

Η «Κοινωνική Οργάνωση Υποστήριξης Νέων – ΑΡΣΙΣ» λειτουργεί εφτά κέντρα φιλοξενίας για τους ασυνόδευτους ανηλίκους σε αρκετές περιοχές. Τα κέντρα αυτά φιλοξενούν αρκετά παιδιά και εργάζονται αρκετοί άνθρωποι στις δομές τους, προκειμένου να προσφέρουν το καλύτερο αποτέλεσμα. Το 2018σε ανακοίνωσή της τόνισε το πρόβλημα που υπάρχει σχετικά με τη χρηματοδότηση. Δεν υπάρχει οικονομική βοήθεια με αποτέλεσμα οι εργαζόμενοι να μην μπορούν να εργάζονται εκεί και να επιβαρύνονται τα ίδια τα παιδιά εξαιτίας αυτού του θέματος. Τα παιδιά καλούνται καθημερινά να αντιμετωπίσουν δικά τους προβλήματα όπως ζητήματα υγείας, εκπαίδευσης αλλά και νομικής φύσεως, ενώ παράλληλα τους δημιουργούνται επιπρόσθετα προβλήματα από την ανασφάλεια που νιώθουν στα κέντρα, εφόσον δεν γνωρίζουν αν θα λειτουργούν και αν θα μπορούν να καλύπτουν τις ανάγκες τους. Η οργάνωση τονίζει ότι προσπαθεί με όποια χρήματα διαθέτει να καλύπτει τις ανάγκες των παιδιών, πράγμα που δεν γνωρίζει αν θα συνεχίσει να κάνει λόγω του ότι δεν υπάρχουν άλλα χρήματα. Οι εργαζόμενοι μένουν απλήρωτοι το ίδιο και οι προμηθευτές των κέντρων, που όπως είναι φυσικό κάποια στιγμή θα σταματήσουν να τους παρέχουν προμήθειες. Η ίδια ανακοίνωση αναφέρει επίσης ότι τα παιδιά κινδυνεύουν να μείνουν

---

⁹⁷Σαλτού, Ε. (2018). Η γραφειοκρατία κάνει έξωση σε 1.100 προσφυγόπουλα. Ανάκτηση από ΤΑ ΝΕΑ: <https://www.tanea.gr/2018/04/13/greece/i-grafeiokratia-kanei-ekswsi-se-1-100-prosfygopoula/>.

στο δρόμο. Το ίδιο θέμα ανακοίνωσαν και τα «Παιδικά Χωριά SOS» που ασχολούνται από το 2016 με τους πρόσφυγες. Ενώ λειτουργούσαν τέσσερα κέντρα φιλοξενίας για τα ασυνόδευτα παιδιά αναγκάστηκαν να κλείσουν τα τρία μέσα στο 2017, καθώς δεν υπήρχε η κατάλληλη οικονομική υποστήριξη για να συνεχίσουν να λειτουργούν. Ομοίως και η μη κερδοσκοπική εταιρεία «Ηλιακτίδα» στη Λέσβο. Η ανακοίνωση της προέδρου της «Ηλιακτίδας» ανέφερε ότι τα κέντρα φιλοξενίας στο νησί λειτουργούν οριακά και το φαγητό που δίνεται στα παιδιά είναι μετρημένο. Οι εργαζόμενοι είναι απλήρωτοι και οι υπηρεσίες των κέντρων είναι μετέωρες. Τα περισσότερα είδη που χρησιμοποιούν για τις ανάγκες των παιδιών τα δανείζονται από άλλες οργανώσεις και φορείς που προσπαθούν να τους βοηθήσουν εθελοντικά, μέχρι τα κέντρα να λάβουν τη χρηματοδότηση⁹⁸.

Τα κέντρα φιλοξενίας συνήθως χωρίζονται σε αρρένων και θηλέων έως 12 χρονών, σε αρρένων άνω των 12 χρονών και σε θηλέων άνω των 12 χρονών. Ωστόσο, κάθε κέντρο λειτουργεί με δικούς του κανόνες και δικές του προδιαγραφές. Αυτό το γεγονός κάνει δυσκολότερο τον έλεγχο των δομών, αφού υπάρχει ανομοιογένεια στις διαδικασίες που ακολουθούν και στις υπηρεσίες που παρέχουν. Επίσης, ένα ακόμα αρνητικό που δημιουργείται είναι ότι οι ασυνόδευτοι ανήλικοι παρουσιάζουν ανισότητα μεταξύ τους εξαιτίας των διαφορετικών υπηρεσιών που έχουν λάβει στα κέντρα και της διαφορετικής ποιότητας αυτών⁹⁹. Επιπλέον, συχνά δημιουργούνται διαφορετικές συνθήκες

---

⁹⁸Σαλτού, Ε. (2018). Η γραφειοκρατία κάνει έξωση σε 1.100 προσφυγόπουλα. Ανάκτηση από ΤΑ ΝΕΑ: <https://www.tanea.gr/2018/04/13/greece/i-grafeiokratia-kanei-ekswsi-se-1-100-prosfygopoula/>.

⁹⁹Υπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες. (2014). Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες - Γραφείο Ελλάδας. Ανάκτηση από Unhcr.Greece: <http://www.unhcr.org/>.

κλίματος αφού κέντρα που έχουν πολλά παιδιά δεν μπορούν το ίδιο να παρέχουν σε όλα την απαιτούμενη προσοχή και ένα οικογενειακό πρότυπο. Το να έχει ένα κέντρο απρόσωπο κλίμα επιδρά αρνητικά στην ανατροφή αλλά και στη ψυχολογία των παιδιών. Αυτό που λείπει από τα παιδιά αυτά είναι το πρότυπο της οικογένειας και της θαλπωρής και αυτό επιτυγχάνεται όταν υπάρχει ένας μικρός σχετικά αριθμός παιδιών στα κέντρα φιλοξενίας, ώστε να είναι εφικτό να δίνεται στο κάθε παιδί ξεχωριστά η απαιτούμενη προσοχή. Σημαντικό για την ανάπτυξη των παιδιών είναι και η τοποθεσία που βρίσκεται το κάθε κέντρο φιλοξενίας. Αυτό γιατί ένα κέντρο που βρίσκεται σε μία πόλη μπορεί να χρησιμοποιήσει τις δομές και τις υπηρεσίες της πόλης και το παιδί μπορεί να καταφέρει εύκολα να έχει πρόσβαση στην κοινωνική ζωή. Αντίθετα, κέντρα που είναι απομονωμένα και μακριά από τις πόλεις, όπως είναι συνήθως, δεν διευκολύνουν τις προσπάθειες του παιδιού για κοινωνική ενσωμάτωση και ένταξη. Το παιδί απομονώνεται από την κοινωνική, πολιτισμική, εκπαιδευτική και οικονομική ζωή της πόλης. Συνεπώς, για να λειτουργεί ένα κέντρο φιλοξενίας σωστά πρέπει να βρίσκεται στο σωστό σημείο καθώς και να λειτουργεί στα πλαίσια ενός οικογενειακού προτύπου¹⁰⁰.

Τέλος, σύμφωνα με τα Κέντρα Φιλοξενίας και με στοιχεία του ΕΚΚΑ ένα επιπρόσθετο πρόβλημα που υπάρχει είναι η οικειοθελής αποχώρηση ορισμένων ανηλίκων από τα κέντρα. Τα ποσοστά είναι αρκετά μεγάλα με τους ασυνόδευτους ανηλίκους να φεύγουν από τα κέντρα συνήθως μέσα στο πρώτο 24ωρο. Αυτό συμβαίνει γιατί συχνά στόχος των ανήλικων παιδιών είναι άλλες χώρες της Ευρώπης και όχι η Ελλάδα, καθώς απλά αποτελεί το «μέσο» για να περάσουν στη χώρα που επιθυμούν. Επίσης, βλέποντας τις δύσκολες συνθήκες που επικρατούν στην Ελλάδα, καθώς

---

¹⁰⁰ Δημητροπούλου & Παπαγεωργίου, ό.π.

είναι δύσκολο να αντέξει στις δομές της τόσοι πρόσφυγες και μετανάστες που εισέρχονται καθημερινά, τρομάζουν και επιθυμούν να μεταβούν σε άλλη χώρα αναζητώντας καλύτερες συνθήκες ζωής. Οι διαδικασίες που έχουν ήδη αναφερθεί όπως είναι η σύλληψη και η μεταφορά των ανήλικων στην κράτηση, η χρονοβόρα διαδικασία ασύλου, το μεγάλο διάστημα αναμονής για να μεταβούν σε κάποια δομή φιλοξενίας, οι ελλείψεις στις δομές που προαναφέρθηκαν και η τοποθεσία που βρίσκονται τα κέντρα, δημιουργούν άσχημη εικόνα στα παιδιά που αισθάνονται το περιβάλλον γύρω τους «αφιλόξενο»¹⁰¹. Αυτοί οι λόγοι αλλά και διάφοροι άλλοι οδηγούν τα παιδιά στο να θέλουν να φύγουν. Δημιουργείται έτσι ένας φαύλος κύκλος με νέες συλλήψεις των παιδιών, παραμονή τους στην κράτηση και νέες διαδικασίες για να μεταβούν σε δομές φιλοξενίας. Πολλά παιδιά επίσης μένουν στους δρόμους όσο προσπαθούν να βρουν τρόπο να διαφύγουν και συχνά πέφτουν θύματα εκμετάλλευσης εργασιακής ή οποιασδήποτε άλλης μορφής και θέτουν την ίδια τους τη ζωή σε κίνδυνο. Είναι επομένως σαφές ότι οποιεσδήποτε προσπάθειες είχαν γίνει μέχρι τότε, για να ενταχθούν τα παιδιά ομαλά στο κοινωνικό σύνολο, ματαιώνονται με τη «φυγή» τους.

Πολλά παιδιά που δεν βρίσκουν θέσεις σε κέντρα και δομές φιλοξενίας διαμένουν σε κέντρα – δομές ανοιχτής φιλοξενίας. Το 2016 τα στοιχεία της καταγραφής παρουσίασαν 1225 ασυνόδευτους ανηλίκους να διαμένουν σε αυτές τις ανοιχτές δομές. Ουσιαστικά πρόκειται για καταυλισμούς προσφύγων που επικρατεί συνωστισμός και μόνο σε

---

¹⁰¹Συνήγορος του Πολίτη. (2018). Παρατηρήσεις Συνηγόρου στο σχέδιο νόμου για την υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία και τη μετανάστευση. Ανάκτηση από Συνήγορος του Πολίτη, ανεξάρτητη αρχή, συνήγορος για τον μετανάστη, τον πρόσφυγα και τον ομογενή: <https://www.synigoros.gr/?i=foreigner.el.prosbasi-asylo.500099>.

κάποιους από αυτούς έχουν γίνει προσπάθειες να διαμορφωθεί ο χώρος καλύτερα. Οι ενήλικοι βρίσκονται μαζί με τα παιδιά, που κινδυνεύουν από διάφορους παράγοντες όπως βία, εκμετάλλευση, κακοποίηση κ.α. Έχουν καταγραφεί πολλά επικίνδυνα περιστατικά που δημιουργούν ένα ανασφαλές και άσχημο περιβάλλον για τους ανηλίκους που διαμένουν εκεί. Η κατάσταση που περιγράφει ο ΟΗΕ χαρακτηρίζεται ως μία κατάσταση που υπάρχει βία, έλλειψη υγιεινής και σεξουαλική παρενόχληση. Σύμφωνα με την καταγραφή του 2018 ο αριθμός των μεταναστών στα νησιά του Αιγαίου έφτασε τις 20000, πράγμα που επιβεβαιώνει τον συνωστισμό σε αυτές τις δομές¹⁰².

Οι ασυνόδευτοι ανήλικοι μπορεί επίσης να διαμένουν σε «ασφαλείς ζώνες». Πρόκειται για χώρους ειδικά διαμορφωμένους που λειτουργούν σαν χώροι διαμονής προσωρινά για τους ασυνόδευτους ανηλίκους που χρειάζονται προστασία και φροντίδα. Οι χώροι αυτοί βρίσκονται εντός των καταυλισμών και χρησιμοποιούνται για προσωρινή διαμονή με μέγιστο όριο παραμονής τους 3 μήνες. Ουσιαστικά τα παιδιά που είναι ευάλωτα έχουν προτεραιότητα να παραμείνουν σε αυτούς τους χώρους και συνήθως είναι απαραίτητο λόγω ανάγκης επείγουσας φροντίδας¹⁰³. Βέβαια αξίζει να σημειωθεί ότι ο προβλεπόμενος χρόνος παραμονής δεν ανταποκρίνεται στη πραγματικότητα καθώς δεν υπάρχει δυνατότητα θέσης σε μεταβατικές δομές.

---

¹⁰²Ντόκου, Π., Γκαρτζώνης, Δ., & Καλογήρου, Ν. (2018, Νοέμβριος). Spiegel: Επιδεινώνεται και πάλι η κατάσταση στους προσφυγικούς καταυλισμούς στην Ελλάδα. Ανάκτηση από δημοκρατική: <https://www.dimokratiki.gr/?p=391324>.

¹⁰³Γεωργιοπούλου, Τ. (2017). Εκτός δομών φιλοξενίας 1.650 ασυνόδευτα παιδιά. Ανάκτηση από **Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ**: <http://www.kathimerini.gr/929732/article/epikairothta/ellada/ektos-domwn-filo3enias-1650-asynodeyta-paidia>.

Ο αριθμός των παιδιών που ζουν κάτω από επισφαλείς συνθήκες δεν μπορεί να είναι ακριβής. Το 2017 το ΕΚΚΑ υπολόγισε 865 παιδιά που ζουν κάτω από ασαφείς και επισφαλείς συνθήκες. Πρόκειται για παιδιά που διαμένουν με ενηλίκους από την ίδια χώρα προέλευσης με αυτά χωρίς όμως να είναι συγγενείς τους. Συχνά σε ένα διαμέρισμα μένουν πολλά άτομα και δεν είναι εφικτό να καλυφθούν οι βασικές ανάγκες των παιδιών. Υπάρχουν και περιπτώσεις που τα παιδιά μένουν χωρίς τη θέλησή τους και είναι θύματα εργασιακής εκμετάλλευσης. Επιπλέον, υπάρχουν παιδιά που μένουν στους δρόμους σε σημεία που μπορεί να βρουν όπως εγκαταλελειμμένα κτίρια, πάρκα, πλατείες και οπουδήποτε αλλού. Σε ορισμένες περιπτώσεις εντοπίζονται από διάφορες ΜΚΟ ή από μόνα τους όταν δουν ότι δεν αντέχουν αυτές τις συνθήκες καταφεύγουν σε αυτές για να ζητήσουν βοήθεια¹⁰⁴.

Η έλλειψη δομών φιλοξενίας έχει οδηγήσει πολλές φορές στην τοποθέτηση των ασυνόδευτων ανηλίκων μέσω εισαγγελικής παρέμβασης προσωρινά στα νοσοκομεία. Τα παιδιά με εντολή του εισαγγελέα μπορεί να παραπεμφθούν στο Νοσοκομείο Παίδων ή στο Γενικό Νοσοκομείο, προκειμένου έστω και προσωρινά να δεχτούν φροντίδα, προστασία και διαμονή. Αυτή η τακτική προκάλεσε αντιδράσεις και στην έκθεση του Νοσοκομείου Παίδων αναφέρεται ότι δεν είναι ο κατάλληλος χώρος να φιλοξενεί παιδιά τα οποία είναι υγιή, καθώς και είναι επικίνδυνο και για τα ίδια τα παιδιά να βρίσκονται σε χώρους όπου υπάρχουν ασθένειες και ιώσεις. Επίσης, τα ίδια τα παιδιά, σύμφωνα με την έκθεση του

---

¹⁰⁴METAδραση. (2017). Μάθε για το Πρόγραμμα Ανάδοξης Φροντίδας Ασυνόδευτων Ανηλίκων . Ανάκτηση από METAδραση: <https://metadras.org/%CF%80%CF%81%CE%BF%CE%B3%CF%81%CE%B1%CE%BC%CE%BC%CE%B1-%CE%B1%CE%BD%CE%B1%CE%B4%CE%BF%CF%87%CE%B7%CF%82/>.

Νοσοκομείου, φαίνονται δυσαρεστημένα και οδηγούνται σε συμπεριφορές επιθετικότητας, φόβου και θυμού¹⁰⁵.

Τα στατιστικά στοιχεία εν έτει 2018 καταγράφουν 3010 ασυνόδευτους ανηλίκους στην Ελλάδα. Τα περισσότερα εκ των οποίων είναι αγόρια και κάτω των 15 ετών. Από αυτά τα 1102 παιδιά βρίσκονται σε κέντρα φιλοξενίας για ασυνόδευτους ανηλίκους, ενώ 613 ανήλικοι είναι άστεγοι. Περίπου 160 ανήλικοι βρίσκονται στα Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης και στις Κινητές Μονάδες, ενώ στα ανοιχτά κέντρα φιλοξενίας και στις ασφαλείς ζώνες που υπάρχουν σε αυτά βρίσκονται 390 ασυνόδευτα παιδιά. Οι παραπομπές ασυνόδευτων ανηλίκων που περιμένουν στη λίστα αναμονής, με σκοπό να μεταφερθούν σε κάποιο κέντρο – δομή φιλοξενίας, φτάνουν τις 2137¹⁰⁶..

2.5. ΑΝΑΔΟΧΕΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΑΣΥΝΟΔΕΥΤΑ ΠΑΙΔΙΑ

Αν και σύμφωνα με τις ρυθμίσεις της ΕΕ υπάρχει ο τρόπος τα ασυνόδευτα παιδιά να μένουν με ανάδοχες οικογένειες, στην Ελλάδα ο τρόπος αυτός δεν εφαρμόζεται στην ελληνική κοινωνία στο βαθμό που θα έπρεπε, αλλά μόνο μερικώς.

Αρχικά, τα παιδιά έχουν την επιλογή να μείνουν με ενήλικους συγγενείς τους. Αυτή η λύση φέρνει όμως ορισμένα προβλήματα. Πρέπει να πραγματοποιηθούν μια σειρά από κάποιες διαδικασίες που θα αποδεικνύουν τη συγγένεια των παιδιών με τους ενήλικες καθώς και μέσω των απαραίτητων νόμιμων εγγράφων να πιστοποιηθούν οι όποιες

---

¹⁰⁵Κοινωνική Υπηρεσία Νοσοκομείου Παίδων Αθηνών «Π. & Α. Κυριακού». (2013). Έκθεση του Νοσοκομείου Παίδων « Παν. και Αγλαΐας Κυριακού» για τους ασυνόδευτους ανηλίκους. Αθήνα: Νοσοκομείο Παίδων Αθηνών «Π. & Α. Κυριακού».

¹⁰⁶ Σαλτού, ό.π.

διαδικασίες. Αυτές οι διαδικασίες θέλουν χρόνο μέχρι να εγκριθούν καθώς και χρήματα. Έτσι οι διαδικασίες στην ουσία δεν προχωράνε και η έγκριση δεν δίνεται για να μείνουν τα παιδιά με τους ενήλικους συγγενείς τους. Επίσης, θα πρέπει να γίνεται έλεγχος στους συγγενείς και στο κατά πόσο είναι σωστή η φροντίδα που παρέχουν στο παιδί αλλά και αν οι συνθήκες διαμονής είναι οι κατάλληλες, με σκοπό το παιδί να έχει ασφάλεια και να είναι προστατευμένο από καταστάσεις που μπορεί να το θέσουν σε κίνδυνο¹⁰⁷.

Η αναδοχή σε οικογένειες είναι μία ρύθμιση που ισχύει και προτείνεται ως λύση στην ΕΕ και στην Ελλάδα με τις ανάλογες διατάξεις. Παρέχεται η δυνατότητα δηλαδή στους ασυνόδευτους ανηλίκους να ενσωματωθούν σε ελληνικές οικογένειες, που θα αναλάβουν με τη σειρά τους τη φροντίδα τους. Οι ανάδοχοι γονείς μπορούν να αναλάβουν την επιμέλεια του παιδιού μέσω δικαστικής απόφασης και να παρέχουν στον ανήλικο μία οικογένεια για να μεγαλώσει προστατευμένος μέσα σε αυτή. Βέβαια δεν επηρεάζονται οι σχέσεις του παιδιού με τους πραγματικούς γονείς του ή με τον θεσμό της επιτροπείας, που συνεχίζει να ισχύει κανονικά ακόμα και μετά την αναδοχή. Ο θεσμός της αναδοχής θεωρείται εδώ και πολλά χρόνια μια από τις καλύτερες λύσεις για αυτά τα παιδιά. Παρ' όλα αυτά στην πράξη ο θεσμός αυτός δεν ισχύει και όταν εφαρμοσθεί γίνεται για ελάχιστες περιπτώσεις, καθώς εντοπίζονται πολλές δυσκολίες και ελλείψεις στο σύστημα της Ελλάδας και στο κατά πόσο αυτό υποστηρίζει την αναδοχή¹⁰⁸.

---

¹⁰⁷ Δημητροπούλου & Παπαγεωργίου, ό.π.

¹⁰⁸ Συνήγορος του Πολίτη. (2012). Κύκλος Δικαιωμάτων του Παιδιού - Οργάνωση και λειτουργία του θεσμού της αναδοχής ανηλίκων. Ανάκτηση από Συνήγορος του Πολίτη - Ανεξάρτητη Αρχή: <https://www.synigoros.gr/resources/ek8esh-gia-anadoxh-2102012.pdf>.

Το 2016 η ΜΕΤΑδραση ανέλαβε να ξεκινήσει ένα πρόγραμμα αναδοχής των ασυνόδευτων ανηλίκων. Ο σκοπός ήταν να δοθεί στα παιδιά ένα σπίτι και να μπορέσουν να ενταχθούν με τη βοήθεια της ανάδοχης οικογένειας στην ελληνική κοινωνία. Ήδη από την πιλοτική φάση του προγράμματος 13 παιδιά φιλοξενήθηκαν από ελληνικές οικογένειες¹⁰⁹.

Η υιοθεσία είναι μία άλλη λύση που δεν υπάγεται στις ρυθμίσεις της ΕΕ αλλά ούτε και της Ελλάδας. Αυτό γιατί τα περισσότερα από τα ασυνόδευτα παιδιά έχουν γονείς και οι γονείς τους αλλά και τα ίδια επιθυμούν την επανένωσή τους. Αν τα παιδιά υιοθετηθούν αυτό αυτόματα έρχεται σε σύγκρουση με τη νόμιμη γονική μέριμνα, κάτι που δεν είναι επιθυμητό¹¹⁰. Έτσι, στην Ελλάδα η υιοθεσία των ασυνόδευτων παιδιών δεν εφαρμόζεται, εξάλλου κάτι τέτοιο θα ήταν και ανέφικτο καθώς τα ποσοστά δείχνουν ότι οι περισσότερες ηλικίες κυμαίνονται στα 14-17 ετών, πράγμα που σημαίνει ότι μέχρι να ολοκληρωθούν οι διαδικασίες για την υιοθεσία, το παιδί θα είχε φτάσει ήδη στην ενηλικίωσή του.

---

¹⁰⁹ΜΕΤΑδραση. (2017). Δίκτυο Επιτροπείας Ασυνόδευτων Ανηλίκων. Ανάκτηση από ΜΕΤΑδραση:

<https://metadrasi.org/campaigns/%CE%B5%CF%80%CE%B9%CF%84%CF%81%CE%BF%CF%80%CE%B5%CE%AF%CE%B1-%CE%B1%CF%83%CF%85%CE%BD%CF%8C%CE%B4%CE%B5%CF%85%CF%84%CF%89%CE%BD-%CE%B1%CE%BD%CE%B7%CE%BB%CE%AF%CE%BA%CF%89%CE%BD/>

¹¹⁰Υπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες. (1994). Παιδιά Πρόσφυγες. Κατευθυντήριες Αρχές για την Παιδική Προστασία και Πρόνοια. Αθήνα: Υπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες.

2.6. ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΥΓΕΙΑΣ

Το ζήτημα της υγείας είναι ένα πολύ σημαντικό και βασικό θέμα για τους πρόσφυγες και ειδικά για τα ασυνόδευτα παιδιά. Τα ασυνόδευτα παιδιά είναι ήδη αρκετά ταλαιπωρημένα όταν εισέρχονται στην Ελλάδα και συνήθως χρειάζονται άμεση ιατρική φροντίδα, αφού τα περισσότερα έχουν υποστεί κακουχίες και έχουν βιώσει αρνητικές εμπειρίες. Όσοι πρόσφυγες έχουν αιτηθεί άσυλο, βάσει του νόμου και των ρυθμίσεων που υπάρχουν, τους παρέχεται ιατρική και νοσοκομειακή περίθαλψη. Επίσης, οι ανήλικοι έχουν μία πιο εξειδικευμένη φροντίδα γιατί εκτός της ιατρικής και της νοσοκομειακής τους παρέχεται ψυχολογική υποστήριξη και θεραπεία. Αυτό συμβαίνει γιατί τις περισσότερες φορές φέρουν τραυματικές εμπειρίες αφού μπορεί να είναι θύματα πολέμου, κακοποίησης, βίαιης μεταχείρισης ή εργασιακής εκμετάλλευσης και έχουν βιώσει καταστάσεις που τους έχουν γεμίσει φόβο και άγχος¹¹¹. Επιπλέον, τα ανήλικα παιδιά έχουν πρόσβαση σε κάθε υπηρεσία υγείας και για οποιαδήποτε περίπτωση. Αυτό το σύστημα ισχύει για κάθε παιδί είτε έχει αιτηθεί άσυλο είτε όχι.

Στην πράξη αυτό το σύστημα λειτουργεί σε έναν ικανοποιητικό βαθμό, παρά τα όποια προβλήματα μπορεί να δημιουργούνται. Έχουν αναφερθεί δηλαδή περιπτώσεις που δεν εξυπηρετούνται τα ασυνόδευτα παιδιά, επειδή δεν έχουν νόμιμα έγγραφα. Αυτό λύνεται άμεσα βέβαια με την παρέμβαση κοινωνικού λειτουργού ή του επιτρόπου που έχει την εποπτεία του παιδιού. Επίσης, προβλήματα δημιουργούνται για τα παιδιά που δεν φιλοξενούνται σε κάποιο κέντρο. Αυτό γιατί όποιο παιδί διαμένει

---

¹¹¹Προεδρικό Διάταγμα 220/2007. Προσαρμογή της Ελληνικής Νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2003/9/ΕΚ του Συμβουλίου της 27ης Ιανουαρίου 2003, σχετικά με τις ελάχιστες απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων άσυλο στα κράτη μέλη (ΕΕL 31/6.2.2003).

σε κέντρο φιλοξενίας συνοδεύεται από κάποιον υπεύθυνο ή διερμηνέα, που αναλαμβάνει να συνεννοηθεί με τους γιατρούς και το προσωπικό για τις ιατρικές εξετάσεις και οτιδήποτε άλλο χρειαστεί. Αντίθετα, όταν το παιδί δεν μένει σε κάποια δομή φιλοξενίας τότε δημιουργούνται προβλήματα στην επικοινωνία και τη συνεννόησή του με τους γιατρούς και τους νοσηλευτές. Επιπλέον, προβλήματα δημιουργούνται και για τα ασυνόδευτα παιδιά που εκκρεμεί το ζήτημα της επιτροπείας και δεν έχει οριστεί ο αρμόδιος επίτροπος για αυτά, αφού δεν μπορούν να προχωρήσουν οι διαδικασίες, εφόσον πρέπει πρώτα να συναινέσει κάποιος υπεύθυνος για τις ιατρικές εξετάσεις¹¹².

Το 2016 ο Συνήγορος του Παιδιού έκανε επισκέψεις για να ελέγξει την κατάσταση που επικρατεί σε επίπεδο υγείας στα κέντρα φιλοξενίας προσφύγων. Αυτό που διαπιστώθηκε ήταν ότι στις ανοιχτές δομές φιλοξενίας και στα Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης καθώς και στις αντίστοιχες Κινητές Μονάδες λειτουργούν ικανοποιητικά υπηρεσίες υγείας καθώς και προγράμματα που ελέγχουν την ιατρική και νοσηλευτική περίθαλψη που παρέχεται στους πρόσφυγες και ειδικά στους ασυνόδευτους ανηλίκους¹¹³. Επίσης, στους ανηλίκους παρέχεται ΑΜΚΑ εφόσον έχουν δελτίο αίτησης ασύλου και συνοδεύονται από τον επίτροπο – εκπρόσωπό τους. Όταν ο ασυνόδευτος ανήλικος δεν συνοδεύεται από επίτροπο, τότε δεν γίνεται να εκδώσει ΑΜΚΑ καθώς επίσης υπάρχουν δυσκολίες ακόμη και γι' αυτούς που διαμένουν στα κέντρα φιλοξενίας και δεν έχουν επίτροπο. Αυτό δυσκολεύει τις

---

¹¹² Δημητροπούλου & Παπαγεωργίου, 2008.

¹¹³ Συνήγορος του Παιδιού. (2017). Επισκέψεις σε δομές φιλοξενίας προσφύγων μεταναστών και χώρους προστατευτικής φύλαξης ασυνόδευτων ανηλίκων στη Βόρεια Ελλάδα. Ανάκτηση από <http://www.0-18.gr/gia-megaloyis/nea/episkepseis-se-domes-filoksenias-metanaston-prosfigon-kai-choroys-prostateytikis-fylaksis-asynodeyton-anilikon-sti-boreia-ellada>.

διαδικασίες και τη συμμετοχή των παιδιών σε υπηρεσίες υγείας καθώς τους στερεί τη δυνατότητα υγειονομικής περίθαλψης¹¹⁴.

Όσο αφορά τα θέματα ψυχικής υγείας, τα ασυνόδευτα παιδιά αντιμετωπίζουν συνήθως αρκετά ψυχολογικά θέματα, δεδομένου ότι είναι πολύ ευάλωτες ομάδες και έχουν βιώσει αρνητικές εμπειρίες, ιδιαίτερα σκληρές για την ηλικία τους. Η πιο βασική από αυτές είναι ο αποχωρισμός με τους γονείς και την οικογένειά τους, ενώ κάποιες από τις άλλες είναι ο φόβος, η βία, η εκμετάλλευση, σωματικές κακουχίες, αρρώστιες, ψυχολογική εξουθένωση κ.α. Γι' αυτούς τους λόγους πρέπει να τους δοθεί ψυχολογική και συμβουλευτική υποστήριξη, αφού ακόμα και ο ερχομός τους σε μία ξένη χώρα τους προκαλεί φόβο και άγχος, ειδικά όταν βιώνουν καταστάσεις σύλληψης και παραμονής σε κράτηση. Συχνά τα στοιχεία έχουν δείξει ότι πολλά από τα ασυνόδευτα παιδιά αντιμετωπίζουν αγχώδεις διαταραχές, συναισθηματικές διαταραχές ή διαταραχές σε γνωστικές λειτουργίες, καθώς όλες σχετίζονται με τις εμπειρίες τους και τα γεγονότα που έχουν βιώσει¹¹⁵. Η ψυχιατρική και η ψυχολογική υποστήριξη για αυτά τα παιδιά είναι κάτι αναγκαίο και πρέπει να τους παρέχεται έως ότου είναι σε θέση να σταθούν στα πόδια τους. Οι υπηρεσίες αυτές παρέχονται συνήθως από τοπικούς φορείς ψυχικής υγείας και από ειδικούς επιστήμονες που εργάζονται στα κέντρα

---

¹¹⁴Αναφορά 25 οργανώσεων. (2017). Επαναλαμβανόμενα περιστατικά παραβίασης δικαιωμάτων των αιτούντων άσυλο και προσφύγων από τη Διοίκηση. Ανάκτηση από SolidarityNow - Κοινή αναφορά 25 οργανώσεων για περιστατικά παραβίασης δικαιωμάτων των αιτούντων άσυλο : <http://www.solidaritynow.org/joint-report-25-organizations-cases-violation-asylum-seekers-rights/>.

¹¹⁵Σβορώνου, Σ. (2008). Πρόσφυγες και ψυχικές διαταραχές. Στο Κ. Σκλάβου, Οδηγός Διαπολιτισμικής Συμβουλευτικής. Αθήνα: Παπαζήσης, Σπυροπούλου, Α. (2016). Οι ασυνόδευτοι ανήλικοι ως πρόσφυγες και μετανάστες. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.

και τις δομές φιλοξενίας. Στη διαδικασία πρέπει να είναι παρών και ένας διερμηνέας τις περισσότερες φορές, αφού είναι δύσκολο για τα παιδιά να εκφραστούν και να επικοινωνήσουν πλήρως σε μία ξένη γλώσσα γι' αυτά¹¹⁶.

2.7. ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Η εκπαίδευση αποτελεί μία από τις βασικότερες παροχές της πολιτείας για τα παιδιά. Είναι σημαντικό τα ασυνόδευτα παιδιά να διασφαλίζουν την πρόσβαση τους στην εκπαίδευση, για να μπορέσουν να ενσωματωθούν στο σύστημα της χώρας που βρίσκονται αλλά και για να διεκδικήσουν ένα καλύτερο μέλλον για τη ζωή τους.

Οι ανήλικοι που έχουν αιτηθεί άσυλο μπορούν να έχουν πρόσβαση στο εκπαιδευτικό σύστημα της χώρας υποδοχής με κάποιες προϋποθέσεις. Ωστόσο, οι προϋποθέσεις αυτές δεν είναι ιδιαίτερες για τους πρόσφυγες αλλά είναι προϋποθέσεις που ισχύουν και για τους Έλληνες πολίτες. Επίσης, η ένταξη στο εκπαιδευτικό σύστημα των ασυνόδευτων ανηλίκων δεν πρέπει να καθυστερεί πάνω από τρεις μήνες από όταν απέκτησαν την αίτηση ασύλου. Βάσει των προϋποθέσεων που ισχύουν ο ανήλικος πρέπει να συνοδεύεται από έναν επίτροπο για να εγγραφεί στο σχολείο καθώς και να έχει μαζί του τα νόμιμα δικαιολογητικά που χρειάζονται για την εγγραφή και τη συμμετοχή του στο σχολείο και τις δραστηριότητές του¹¹⁷.

---

¹¹⁶ Δημητροπούλου & Παπαγεωργίου, ό.π.

¹¹⁷ Προεδρικό Διάταγμα 220/2007. Προσαρμογή της Ελληνικής Νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2003/9/ΕΚ του Συμβουλίου της 27ης Ιανουαρίου 2003, σχετικά με τις ελάχιστες απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων άσυλο στα κράτη μέλη (ΕΕL 31/6.2.2003).

Οι διαδικασίες για την παραλαβή των νόμιμων δικαιολογητικών και εγγράφων είναι χρονοβόρες, γι' αυτό έχουν οριστεί από τη νομοθεσία ρυθμίσεις όπως η δυνατότητα εγγραφής στα δημόσια σχολεία χωρίς όλα τα απαραίτητα δικαιολογητικά, αλλά κατ' εξαίρεση και λόγω συνθηκών δίνεται επιπλέον χρόνος έως ότου συγκεντρωθούν. Επίσης, για τους ασυνόδετους ανηλικούς που προέρχονται από χώρες που κυριαρχεί σε αυτές μία έκρυθμη κατάσταση όπως πόλεμος, εμφύλιες αναταράξεις κ.α. δίνεται η δυνατότητα εγγραφής στο σχολείο ακόμα και αν τα δικαιολογητικά δεν είναι πλήρη. Το ίδιο συμβαίνει και σε όσους ανηλικούς εκκρεμούν θέματα νόμιμης διαμονής στην Ελλάδα. Για να ταξινομηθούν σωστά αυτά τα παιδιά που δεν έχουν μαζί τους τα απαραίτητα έγγραφα ελέγχονται από επιτροπή εκπαιδευτικών, προκειμένου ανάλογα με το επίπεδό τους να μεταβούν στη σωστή σχολική βαθμίδα και τάξη γι' αυτούς. Ωστόσο, για τους ανήλικους που δεν διαθέτουν κανένα έγγραφο αν και με βάση το νομοθετικό πλαίσιο μπορούν να εγγραφτούν στο σχολείο, στην πράξη αυτό δεν εφαρμόζεται πάντα. Αυτό γιατί ορισμένα σχολεία δεν δέχονται, δεν εγγράφουν και δεν περνάνε στην επόμενη τάξη τους ανηλικούς αν δεν έχουν τα απαραίτητα έγγραφα και δικαιολογητικά. Αυτή η πρακτική αντιβαίνει στο νομοθετικό πλαίσιο και παραβιάζει το δικαίωμα των παιδιών για συμμετοχή στην εκπαίδευση¹¹⁸.

Τα προβλήματα με το θεσμό της επιτροπείας, που ήδη έχουν αναφερθεί, επηρεάζουν τα παιδιά και στο θέμα της εκπαίδευσης. Ο επίτροπος – εκπρόσωπος του παιδιού είναι απαραίτητος για να υπογράψει, να ελέγχει και να ρυθμίζει τα σχολικά ζητήματα. Έτσι,

---

¹¹⁸Συνήγορος του Πολίτη. (2014). Δελτίο Τύπου: Να παύσει η κράτηση των ασυνόδετων ανηλικών μαζί με ενήλικες και να καθιερωθεί διαδικασία διαπίστωσης της ανηλικότητας . Ανάκτηση από Συνήγορος του Πολίτη: <https://www.synigoros.gr/resources/docs/529661.pdf>.

προκύπτουν δυσκολίες στη διαδικασία όταν ο ανήλικος δεν έχει επίτροπο που θα τον βοηθήσει στις σχολικές διαδικασίες και που θα αναλάβει την εκπροσώπησή του. Όταν δεν έχει οριστεί επίτροπος για κάποιο παιδί βάσει νόμου ο διευθυντής του σχολείου πρέπει να στείλει έγγραφο προς το δικαστήριο και να γνωστοποιήσει την κατάσταση και την ανάγκη να οριστεί ένας επίτροπος, που θα αναλάβει τη διεύθυνση των σχολικών ζητημάτων. Με αυτή τη διαδικασία ορίζεται αυτεπάγγελτα από το δικαστήριο επίτροπος για τον ανήλικο. Σε πολλές περιπτώσεις όταν ο ανήλικος διαμένει σε κέντρο φιλοξενίας το δικαστήριο ορίζει ως υπεύθυνο τον κοινωνικό λειτουργό του κέντρου, προκειμένου να αναλάβει τις απαραίτητες διαδικασίες για την ένταξη του παιδιού στο σχολείο. Αν τα παιδιά δεν διαμένουν σε κάποιο κέντρο φιλοξενίας παρουσιάζονται προβλήματα σχετικά με την εγγραφή τους στο σχολείο καθώς δεν έχουν κάποιον εκπρόσωπο ή υπεύθυνο για να τους εκπροσωπήσει¹¹⁹.

Τα ασυνόδευτα παιδιά δυσκολεύονται να ενταχθούν στην εκπαίδευση καθώς δεν γνωρίζουν την ελληνική γλώσσα αλλά και το μορφωτικό τους επίπεδο είναι κατώτερο σε σύγκριση με το αντίστοιχο επίπεδο των παιδιών της ελληνικής κοινωνίας. Αυτό συμβαίνει γιατί στη χώρα τους τα περισσότερα παιδιά λόγω των έκρυθμων καταστάσεων που επικρατούσαν είχαν αναγκαστεί να διακόψουν τη μόρφωσή τους σε μικρή ηλικία ή πολλά παιδιά από αυτά δεν είχαν πάει ποτέ τους σε κάποιο σχολείο. Έτσι, δεν μπορούν να ενταχθούν εύκολα στο εκπαιδευτικό σύστημα της Ελλάδας και θέλουν αρκετή προσπάθεια μέχρι να το επιτύχουν. Γι' αυτούς τους λόγους έχουν δημιουργηθεί στην

---

¹¹⁹Αναστασίου, Α. (2007). Ζητήματα κοινωνικής ένταξης ασυνόδευτων ανηλίκων . Στο Η. Νικολακοπούλου – Στεφάνου, Ασυνόδευτα Ανήλικα, Υποδοχή, Ένταξη και Προστασία από την Εμπορία και Εκμετάλλευση. Αθήνα – Κομοτηνή: Αντ. Ν. Σάκκουλας.

Ελλάδα διαπολιτισμικά σχολεία καθώς και τάξεις υποδοχής μέσα στα κανονικά σχολεία¹²⁰.

Στην Ελλάδα ο θεσμός της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης θεσπίστηκε από το 1996 που τέθηκαν οι πρώτες ρυθμίσεις για τη δημιουργία διαπολιτισμικών σχολείων. Η δημιουργία βάσει νόμου καθορίζεται από το πόσα παιδιά προέρχονται από ξένες χώρες. Έτσι, αν οι αλλοδαποί μαθητές ξεπερνούν το 45% των μαθητών ενός σχολείου, τότε το σχολείο αυτό γίνεται «διαπολιτισμικό». Αυτό στην πράξη σημαίνει ότι αν και ακολουθείται το ίδιο σχολικό πρόγραμμα με τα άλλα σχολεία της χώρας υπάρχουν ορισμένες αλλαγές, προκειμένου να προσαρμοστούν στις ανάγκες των παιδιών αυτών. Στην Ελλάδα εν έτει 2018 λειτουργούν 13 διαπολιτισμικά Δημοτικά, 7 διαπολιτισμικά Γυμνάσια, 1 διαπολιτισμικό Γυμνάσιο μαζί με τάξεις Λυκείου και 4 διαπολιτισμικά Λύκεια¹²¹.

Ωστόσο, τα διαπολιτισμικά σχολεία σε σχέση με τον αριθμό των προσφυγόπουλων είναι λίγα και δεν μπορούν να καλύψουν τις ανάγκες όλων των παιδιών. Με τη λειτουργία αυτών των σχολείων να μεν υπάρχουν θετικά αποτελέσματα στη μαθησιακή διαδικασία των ασυνόδευτων ανηλίκων, αλλά πολλοί εξ αυτών μένουν εκτός σχολικών δομών παρ' όλα αυτά. Επίσης, ένα αρνητικό που συμβαίνει είναι οι Έλληνες γονείς να αποφεύγουν να γράψουν τα παιδιά τους σε τέτοια σχολεία θεωρώντας πως αυτό θα έχει αρνητικό αντίκτυπο στο μορφωτικό επίπεδο των παιδιών τους. Δυστυχώς, έτσι είναι σαν να σχηματίζονται σχολεία αλλοδαπών και όχι διαπολιτισμικά, αφού δεν προωθείται η

---

¹²⁰ Στο ίδιο.

¹²¹ Κατάλογος Σχολείων Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης Ελλάδας. (2018). Ανάκτηση από edu.klimaka.gr: <https://edu.klimaka.gr/leitoyrgia-sxoleivn/diapolitismika/548-katalogos-sxoleia-diapolitismikis-ekpaideyshs>.

ενσωμάτωση των ασυνόδευτων παιδιών στην ελληνική κοινωνία, αλλά αντιθέτως περιθωριοποιούνται ως ειδική κατηγορία¹²².

Εντός των κανονικών σχολείων όταν υπάρχουν αρκετοί αλλοδαποί μαθητές δημιουργούνται τάξεις υποδοχής σύμφωνα με ρυθμίσεις του νομοθετικού πλαισίου. Στόχος αυτών των ρυθμίσεων είναι να προετοιμαστούν οι ανήλικοι μαθητές για να παρακολουθήσουν τα ελληνικά μαθήματα και να αποκτήσουν τις πρώτες βάσεις σε αυτές τις τάξεις. Η λειτουργία γίνεται εντός του σχολικού χώρου στις τάξεις υποδοχής για εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας και συνδυάζεται με την παρακολούθηση των υπόλοιπων μαθημάτων στις κανονικές τάξεις που είναι και οι Έλληνες μαθητές. Παρά τη ρύθμιση αυτή του νόμου στην πράξη δημιουργούνται κάποια προβλήματα ως προς τον τρόπο λειτουργίας. Αρχικά, για να δημιουργηθούν αυτά τα τμήματα χρειάζεται ένας συγκεκριμένος αριθμός παιδιών. Επίσης, είναι αρμοδιότητα και επιλογή του διευθυντή για το αν θα σχηματιστούν αυτές οι τάξεις. Στα περισσότερα σχολεία δεν λειτουργούν αυτές οι τάξεις, με συνέπεια τα ασυνόδευτα παιδιά να συμμετέχουν στις κανονικές τάξεις με τους υπόλοιπους μαθητές. Αυτό όμως επιφέρει δυσκολίες δεδομένου ότι αναγκάζονται να παρακολουθήσουν τα μαθήματα στο ρυθμό διδασκαλίας που ισχύει και για τους υπόλοιπους μαθητές, όμως λόγω του

---

¹²²Χριστοδούλου, Θ. (2009). Μετανάστες και Διαπολιτισμική Εκπαίδευση στην Ελλάδα. 12ο Διεθνές Συνέδριο, Διαπολιτισμική Εκπαίδευση – Μετανάστευση – Διαχείριση Συγκρούσεων και Παιδαγωγική της Δημοκρατίας. Ανάκτηση από www.diapolis.auth.gr:

http://www.diapolis.auth.gr/diapolis_files/drasi9/ypodراسi9.2b/1vathmia/keimena/%C E%9C%CE%B5%CF%84%CE%B1%CE%BD%CE%AC%CF%83%CF%84%CE% B5%CF%82%20%CE%BA%CE%B1%CE%B9%20%CE%B4%CE%B9%CE%B1% CF%80%CE%BF%CE%BB%CE%B9%CF%84%CE%B9%CF%83%CE%BC%CE %B9%CE%BA%CE%AE%20%CE%.

ότι δεν γνωρίζουν καλά ελληνικά ο ρυθμός αυτός φαντάζει πολύ γρήγορος και δύσκολος. Έτσι, τους δημιουργούνται αρκετά μαθησιακά κενά στην διδάσκουσα ύλη, αφού είναι σαν παρατηρητές στο μάθημα και δεν μπορούν να συμμετάσχουν ενεργά και γι' αυτό το λόγο διακόπτουν τη φοίτηση τους. Αν τα παιδιά αυτά γραφτούν με βάση το επίπεδο τους σε τάξη μικρότερη της ηλικίας τους τότε θα έχουν επίσης προβλήματα, καθώς είναι αρνητικό για τα παιδιά να μην μπορούν να ενσωματωθούν στους κύκλους των συνομηλίκων τους. Επομένως, ούτε αυτό αποτελεί λύση εφόσον αντί να βοηθάει την ενσωμάτωση των παιδιών στο σχολείο, αντίθετα οδηγεί στην περιθωριοποίησή τους¹²³.

Στην πράξη είναι φανερό ότι οι διαδικασίες ένταξης των παιδιών στο εκπαιδευτικό σύστημα διαφέρουν από ότι στη θεωρία και δημιουργούνται προβλήματα πρακτικής φύσεως. Πολλά παιδιά μένουν εκτός εκπαίδευσης είτε επειδή δεν έχουν επίτροπο ή κάποιον υπεύθυνο που θα αναλάβει την νόμιμη εκπροσώπησή τους ή επειδή δεν βρίσκεται στην περιοχή τους κάποιο διαπολιτισμικό σχολείο ή τάξεις υποδοχής σε κανονικό σχολείο ή εξαιτίας της ηλικίας των ανηλίκων. Πολλοί ασυνόδευτοι ανήλικοι βρίσκονται ήδη πριν την ενηλικίωσή τους και γι' αυτό τον λόγο η εκπαίδευση δεν είναι υποχρεωτική γι' αυτούς, καθώς επίσης τους ενδιαφέρει περισσότερο να βρουν εργασία και να έχουν μία οικονομική βοήθεια παρά να γραφτούν σε κάποιο σχολείο. Προβλήματα δημιουργούνται ορισμένες φορές και από την ελληνική κοινωνία και τους Έλληνες μαθητές που αντιμετωπίζουν ρατσιστικά τους μαθητές από άλλες χώρες, οδηγώντας τους να μην επιθυμούν να φοιτήσουν στο σχολείο και συχνά να αντιδρούν αρνητικά προς αυτό¹²⁴.

---

¹²³Χριστοδούλου, ό.π.

¹²⁴Στο ίδιο.

Η Διαπολιτισμική εκπαίδευση στην Ελλάδα εστιάζει στην εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας στους αλλοδαπούς μαθητές και δημιουργεί ένα χάσμα ανάμεσα σε αυτούς και τους Έλληνες μαθητές που δεν μπορούν συχνά να επικοινωνήσουν και να συνεννοηθούν με τους μαθητές – πρόσφυγες, αφού δεν γνωρίζουν τη γλώσσα τους. Η ενσωμάτωση στη χώρα υποδοχής των προσφύγων δεν γίνεται με ομαλό τρόπο και συνήθως γίνεται με αρκετά αργούς ρυθμούς¹²⁵.

Το 2017 η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες συνέκρινε στη 2η έκθεσή της την εκπαίδευση των παιδιών – προσφύγων με την εκπαίδευση που παρέχεται σε όλα τα παιδιά στον κόσμο. Τα ποσοστά παρουσιάζουν μεγάλο ενδιαφέρον καθώς το 90% των παιδιών παγκοσμίως πηγαίνουν στο Δημοτικό, ενώ το ποσοστό των μαθητών – προσφύγων είναι πολύ μικρότερο κοντά στο 60%, ενώ στις χώρες χαμηλού εισοδήματος είναι ακόμη μικρότερο. Το ίδιο συμβαίνει και στις υπόλοιπες σχολικές βαθμίδες, όμως με πιο μεγάλες αποκλίσεις μεταξύ των ποσοστών. Το ποσοστό παιδιών που φοιτούν στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση παγκοσμίως αποτελεί το 85%, ενώ το ποσοστό των προσφύγων – μαθητών αγγίζει οριακά το 23% και στις χώρες χαμηλού εισοδήματος το ποσοστό είναι ακόμη μικρότερο αγγίζοντας το 9%. Τέλος, όσο αφορά την τριτοβάθμια εκπαίδευση η κατάσταση είναι τελείως διαφορετική. Το ποσοστό των μαθητών που φοιτούν στην τριτοβάθμια εκπαίδευση είναι 36%, ενώ για τους πρόσφυγες – μαθητές που επιλέγουν την τριτοβάθμια εκπαίδευση το ποσοστό φτάνει μόνο το 1% (2η Έκθεση Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, 2017).

Τα στοιχεία που συλλέχθηκαν από το σχολικό έτος 2016 – 2017 δείχνουν ότι μία μεγάλη μερίδα ασυνόδευτων ανηλίκων έμεινε εκτός του

---

¹²⁵ Χριστοδούλου, ό.π.

εκπαιδευτικού συστήματος της Ελλάδας. Αυτό γιατί υπήρχαν παιδιά που διέμεναν σε δομές υποδοχής σε νησιά και δεν είχαν πρόσβαση σε σχολεία ή τα σχολεία της περιοχής δεν είχαν θέσεις κενές για να τα δεχτούν. Επίσης, για τις μικρότερες ηλικίες είχαν γίνει ρυθμίσεις που προέβλεπαν τη δημιουργία Νηπιαγωγείων μέσα στα κέντρα φιλοξενίας, πράγμα που δεν υλοποιήθηκε. Σε πολλά σχολεία δεν υπήρχαν τάξεις υποδοχής για να δεχτούν τους ασυνόδευτους ανηλίκους ούτε υπήρχαν κοντά στις περιοχές που βρίσκονταν διαπολιτισμικά σχολεία. Τέλος, για τα παιδιά που είχαν ηλικία άνω των 16 ετών είχαν προβλεφθεί προγράμματα ένταξής τους στο εκπαιδευτικό σύστημα που όμως δεν υλοποιήθηκαν. Το πραγματικό ποσοστό των προσφύγων – μαθητών που μπόρεσε να ενταχθεί στο εκπαιδευτικό σύστημα της χώρας είναι στην πραγματικότητα πολύ μικρό και περιλαμβάνει πιο λίγους και από τους μισούς μαθητές – πρόσφυγες (40%)¹²⁶.

2.8. ΕΡΓΑΣΙΑ – ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ

Για τους περισσότερους ασυνόδευτους ανηλίκους ένας από τους σημαντικότερους τομείς για τη ζωή τους είναι αυτός της εργασίας. Θέλουν να εργαστούν για να σταθούν οικονομικά στα πόδια τους και να μπορέσουν να επιβιώσουν μόνοι τους χωρίς να εξαρτώνται από κανέναν. Πολλοί επιθυμούν να συγκεντρώσουν χρήματα για να τα στείλουν στην οικογένειά τους που έχει μείνει πίσω στη χώρα καταγωγής τους και χρειάζεται οικονομική βοήθεια. Άλλοι πάλι για να πραγματοποιήσουν ταξίδι και να ενωθούν ξανά με τους γονείς και τους συγγενείς τους που μπορεί να βρίσκονται σε άλλη χώρα. Τέλος, κάποιοι επιθυμούν να έχουν

---

¹²⁶ Παθιάκη, Ε. (2017). Διαχωρισμός, υποδοχή ή ένταξη: Οι αντιφατικές όψεις των πολιτικών για την εκπαίδευση προσφύγων. Αυγή.

χρήματα για να πραγματοποιήσουν ταξίδι σε άλλη χώρα με σκοπό να βρουν καλύτερες συνθήκες ζωής καθώς και κάποιοι άλλοι για να καλύψουν δικές τους φιλοδοξίες και όνειρα¹²⁷.

Υπάρχει η δυνατότητα να εργαστούν οι πρόσφυγες που έχουν αιτηθεί άσυλο και τους χορηγείται άδεια εργασίας προσωρινά. Όσο αφορά τους ασυνόδευτους ανηλίκους η νομοθεσία προστατεύει τα παιδιά, που μπορεί να εργαστούν μετά τα 15 τους χρόνια και έπειτα από προϋποθέσεις. Αυτές περιλαμβάνουν μέριμνα σχετικά με τις ώρες εργασίας, τις άδειες, τις αποδοχές καθώς και έλεγχο σχετικά με τα επαγγέλματα που μπορούν και επιτρέπεται να εργαστούν οι ανήλικοι. Απαγορεύεται δηλαδή να εργαστούν σε επαγγέλματα επικίνδυνα γι' αυτά ή σε εργασίες βαριές και ανθυγιεινές που μπορεί να βλάψουν την υγεία τους ή ακόμη και την ψυχολογία τους¹²⁸.

Προκειμένου οι ασυνόδευτοι ανήλικοι να εργάζονται νόμιμα και να μπορεί να γίνεται έλεγχος για τις συνθήκες εργασίας εκδίδεται βιβλιάριο υγείας. Το βιβλιάριο πρέπει να αναθεωρείται καθώς και να έχει ιατρική πιστοποίηση ότι ο ανήλικος μπορεί να εργαστεί στην συγκεκριμένη απασχόληση και δεν βλάπτεται σωματικά και ψυχικά. Οποιαδήποτε παράβαση της νομοθεσίας για την εργασία των ασυνόδευτων ανηλίκων συνεπάγεται ποινικές κυρώσεις για τον εργοδότη¹²⁹.

Για την έκδοση άδειας εργασίας για τους ασυνόδευτους ανηλίκους είναι σημαντικό να έχει οριστεί επίτροπος με σκοπό να συμφωνήσει και να παρέμβει αν χρειαστεί για να υπερασπιστεί τα δικαιώματα και τα

---

¹²⁷ Δημητροπούλου & Παπαγεωργίου, ό.π.

¹²⁸ Προεδρικό Διάταγμα 220/2007. Προσαρμογή της Ελληνικής Νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2003/9/EK του Συμβουλίου της 27ης Ιανουαρίου 2003, σχετικά με τις ελάχιστες απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων άσυλο στα κράτη μέλη (EEL 31/6.2.2003).

¹²⁹ Δημητροπούλου & Παπαγεωργίου, ό.π.

οφέλη του παιδιού. Πολλά παιδιά που επιθυμούν να εργαστούν δεν έχουν κάποιο επίτροπο ή ακόμα και αν έχουν επίτροπο προσωρινά έναν εισαγγελέα θεωρείται ότι δεν είναι εντός των αρμοδιοτήτων του να εμπλακεί στην εκπαιδευτική ή επαγγελματική κατάσταση του παιδιού. Επίσης, επειδή η διαδικασία ορισμού επιτρόπου, όπως έχει αναφερθεί, καθυστερεί αρκετά και απαιτεί χρόνο, πολλά παιδιά που θέλουν να εργαστούν δεν μπορούν να το κάνουν νόμιμα και γι' αυτό οδηγούνται σε εργασία ανασφάλιστα χωρίς να έχουν προστασία και δυνατότητα να διεκδικήσουν τα δικαιώματά τους αν αδικηθούν¹³⁰.

Για τους ασυνόδετους ανηλίκους που διαμένουν σε κέντρα φιλοξενίας η κατάσταση στην επαγγελματική τους πορεία είναι πιο ευνοϊκή. Αυτό γιατί υπάρχει έλεγχος και επίβλεψη από τους υπεύθυνους του κέντρου στην εργασία που έχουν επιλέξει οι νέοι, ώστε να αποφεύγονται περιστατικά εκμετάλλευσης. Τα παιδιά που δεν διαμένουν σε κέντρα φιλοξενίας και εργάζονται παράνομα συχνά πέφτουν θύματα εργασιακής εκμετάλλευσης. Μία συνηθισμένη περίπτωση είναι οι πολλές ώρες εργασίας που εξαντλούν τα παιδιά που προσπαθούν να επιβιώσουν με κάθε τρόπο και αγωνίζονται για να έχουν ένα καλύτερο μέλλον. Επίσης, η αμοιβή τους είναι συχνά πολύ χαμηλή για τις ώρες που εργάζονται, ενώ συχνά αναλαμβάνουν πόστα ιδιαίτερα δύσκολα για την ηλικία τους με επιπτώσεις στην υγεία τους¹³¹.

Άλλο ένα πρόβλημα που δημιουργείται για τα ασυνόδευτα παιδιά είναι ότι λόγω οικονομικής κρίσης και ανεργίας οι νόμιμες θέσεις εργασίας πρέπει πρώτα, βάσει νόμου, να παρέχονται στους Έλληνες πολίτες ή σε πρόσφυγες αναγνωρισμένους με νόμιμα έγγραφα και δικαιολογητικά. Αυτό εκ των πραγμάτων είναι σαν να αποκλείει την ένταξη των παιδιών στη νόμιμη εργασία, ακόμα και αν είχαν κάποιες πιθανότητες να

---

¹³⁰ Δημητροπούλου & Παπαγεωργίου, ό.π.

¹³¹ Δημητροπούλου & Παπαγεωργίου, ό.π.

εργαστούν νόμιμα. Ακόμα και μετά την ενηλικίωσή τους τα παιδιά δεν καταφέρνουν να εργαστούν νόμιμα στις περισσότερες περιπτώσεις και καταφεύγουν αναγκαστικά, προκειμένου να επιβιώσουν, στην άτυπη εργασία¹³².

Σημαντική καθίσταται γι' αυτούς τους λόγους η επαγγελματική κατάρτιση των ασυνόδευτων ανηλίκων. Τα παιδιά αποκτώντας δεξιότητες και ικανότητες θα μπορέσουν πιο εύκολα να ενσωματωθούν στην αγορά εργασίας. Γι' αυτό το λόγο υπάρχουν προγράμματα που έχουν στόχο να καταρτίσουν επαγγελματικά τους ασυνόδευτους ανηλίκους και γενικά τους πρόσφυγες και παρέχονται είτε από το δημόσιο είτε από ιδιωτικούς φορείς. Αυτό θα ήταν μία καλή λύση με σκοπό να μπορέσουν πιο εύκολα διαθέτοντας τα κατάλληλα εφόδια και μέσα να ενταχθούν στην αγορά εργασίας¹³³.

Η επαγγελματική κατάρτιση επίσης μπορεί να επιτευχθεί με τη συμμετοχή των νέων και τη φοίτησή τους στα Επαγγελματικά Λύκεια. Ωστόσο, και σε αυτήν την περίπτωση χρειάζεται να υπάρχει ένας επίτροπος που θα αναλάβει τη νόμιμη εκπροσώπησή τους. Επίσης, χρειάζονται και νόμιμα δικαιολογητικά έγγραφα όπως απολυτήριο Γυμνασίου, καθώς όμως υπάρχουν προβλήματα για τα ασυνόδευτα παιδιά στην εκπαίδευση, μόνο λίγα καταφέρνουν να πάρουν το απολυτήριό τους. Έτσι, στην πράξη παραμένει δύσκολη η συμμετοχή τους στα Επαγγελματικά Λύκεια. Η επαγγελματική κατάρτισή τους μπορεί να επιτευχθεί και μέσω προγραμμάτων που παρέχει ο ΟΑΕΔ ή τα Κέντρα Επαγγελματικής Κατάρτισης. Το αρνητικό και σε αυτή την περίπτωση όμως είναι ότι απαιτείται κάρτα ανεργίας για τους ασυνόδευτους ανηλίκους, που για να την παραλάβουν θα πρέπει να εγγραφτούν έχοντας τα σχετικά νόμιμα έγγραφα και δικαιολογητικά που

---

¹³² Στο ίδιο.

¹³³ Στο ίδιο.

χρειάζονται για τη διαδικασία¹³⁴. Συμπερασματικά, οι ασυνόδευτοι ανήλικοι δεν μπορούν να χρησιμοποιήσουν στην πράξη τα προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης, παρόλο που βάσει νόμου έχουν αυτή τη δυνατότητα.

2.9. ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΕΠΑΝΕΝΩΣΗ ΑΣΥΝΟΔΕΥΤΩΝ ΑΝΗΛΙΚΩΝ

Οι περισσότεροι από τους ασυνόδευτους ανηλικούς έχουν σαν βασικό τους στόχο να βρεθούν ξανά με τις οικογένειές τους. Η οικογενειακή επανένωση είναι διαδικασία η οποία κατοχυρώνεται βάσει νόμου. Η χώρα υποδοχής δηλαδή οφείλει να βοηθήσει τα παιδιά και να προσπαθήσει να εντοπίσει τα μέλη της οικογένειας των ασυνόδευτων ανηλίκων τα οποία βρίσκονται στα υπόλοιπα ευρωπαϊκά κράτη.

Σύμφωνα με τον Κανονισμό του Δουβλίνο (III) πρέπει η χώρα που είναι υπεύθυνη για την εξέταση των αιτήσεων ασύλου και προστασίας να πραγματοποιήσει τις ανάλογες διαδικασίες με σκοπό την επανένωση των παιδιών με την οικογένειά τους, συμπεριλαμβάνοντας σε αυτήν εκτός από τους γονείς και τους συγγενείς των παιδιών. Αυτό είναι πολύ σημαντικό για τα παιδιά καθώς έχουν τη δυνατότητα να ενωθούν με μέλη της οικογένειάς τους που ανήκουν στον ευρύτερο κύκλο της. Τη δυνατότητα αυτή την έχουν και όσοι έχουν αιτηθεί προστασία και δεν ανήκουν στο καθεστώς του πρόσφυγα¹³⁵.

Στην Ελλάδα αυτές οι διαδικασίες είναι αρκετά χρονοβόρες και δεν είναι ουσιαστικές οι προσπάθειες που γίνονται για επανένωση. Τα αιτήματα για οικογενειακή επανένωση πολλές φορές αναλαμβάνονται από τα Κέντρα φιλοξενίας και από διάφορες Μη Κυβερνητικές

---

¹³⁴ Δημητροπούλου & Παπαγεωργίου, ό.π.

¹³⁵ Δημητροπούλου & Παπαγεωργίου, ό.π.

Οργανώσεις (ΜΚΟ), με σκοπό να βοηθήσουν τη διαδικασία επανένωσης¹³⁶. Ωστόσο, παρά τις προσπάθειες που γίνονται οι διαδικασίες καθυστερούν πολύ. Υπάρχουν συγκεκριμένα παραδείγματα παιδιών που ενώ η καταγραφή τους έγινε πριν χρόνια η διαδικασία δεν έχει ακόμα προχωρήσει. Ένα τέτοιο παράδειγμα αποτελεί η περίπτωση ενός ασυνόδευτου ανηλίκου από το Πακιστάν που καταγράφηκε το 2017 και η συνέντευξή του έχει προγραμματιστεί για το 2019. Ο Συνήγορος του Πολίτη επιβεβαιώνει αυτή την κατάσταση καθώς σε επιστολή του το 2017 αναφέρει ότι οι καθυστερήσεις είναι πολύ μεγάλες. Τα ασυνόδευτα παιδιά και συγκεκριμένα όσα δεν έχουν κάποιον επίτροπο για να τα εκπροσωπεί βρίσκονται σε ακόμα χειρότερη κατάσταση, αφού κανείς δεν μπορεί να διεκδικήσει το δικαίωμά τους για οικογενειακή επανένωση. Επίσης, όταν εισέρχονται στη χώρα οι ασυνόδευτοι ανήλικοι περιμένουν αρκετό καιρό μέχρι να πραγματοποιήσουν τις διαδικασίες ασύλου ή μέχρι να μπορέσουν να μείνουν κάπου. Το ίδιο ισχύει και για τη διαδικασία της μετεγκατάστασης ή της οικογενειακής επανένωσης. Επιπρόσθετα, το γεγονός ότι είναι δύσκολη η καταγραφή των νέων καθώς δεν είναι γνωστά τα στοιχεία τους και οι διαδικασίες ταυτοποίησης ή προσδιορισμού της ηλικίας είναι χρονοβόρες, περιπλέκει περισσότερο την κατάσταση. Ο Συνήγορος του Πολίτη επισημαίνει λάθη κατά την καταγραφή των παιδιών που σχετίζονται με την ηλικία, την ημερομηνία γέννησης, τον τόπο καταγωγής κ.α. Συχνά, επίσης, δημιουργούνται προβλήματα στη διαδικασία επανένωσης από τα ίδια τα Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης που μπορεί να πέφτουν σε λάθη κατά την εξέταση του αιτήματος ασύλου ή της αναζήτησης της οικογένειας του ανηλίκου, καθώς πολλές φορές βασίζονται για αυτά τα στοιχεία σε

---

¹³⁶ Στο ίδιο.

προηγούμενες τοποθετήσεις του ανηλίκου σε δομές φιλοξενίας στη χώρα¹³⁷.

Μερίδιο ευθύνης για τις χρονοβόρες διαδικασίες και τις μεγάλες καθυστερήσεις έχουν και τα υπεύθυνα μέλη της ΕΕ που έχουν αναλάβει την εξέταση του αιτήματος της οικογενειακής επανένωσης. Αυτό γιατί συχνά καθυστερεί η απάντηση σχετικά με το αν ο ανήλικος είναι αποδεκτός στη χώρα που βρίσκονται οι δικοί του καθώς και εφόσον τελικά γίνει αποδεκτός καθυστερούν οι διαδικασίες για να μεταφερθεί εκεί και να πραγματοποιηθεί η επανένωση με την οικογένειά του. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι ασυνόδευτα παιδιά που ενώ εγκρίθηκε το αίτημά τους για οικογενειακή επανένωση με τον πατέρα τους στη Γερμανία το 2016, τα παιδιά μπόρεσαν να μεταβούν στη Γερμανία το 2017. Αυτό γιατί η Γερμανία έθεσε ανώτατο όριο μεταφορών 70 άτομα το μήνα και δεν έγινε καμία πρόβλεψη για τα ασυνόδευτα παιδιά, που δεν «χώρεσαν» νωρίτερα στις μεταφορές που πραγματοποιήθηκαν. Οι συνθήκες είναι ακόμα δυσκολότερες για τα ασυνόδευτα παιδιά που είχε απορριφθεί αρχικά η αίτησή τους για επανένωση και μέχρι να επανεξεταστεί η περίπτωση τους περνάνε πολλοί μήνες έως χρόνια¹³⁸.

Η μετεγκατάσταση είναι πολύ δύσκολη και συνήθως οι πρόσφυγες «εγκλωβίζονται» στη χώρα υποδοχής και δεν είναι εύκολο να μεταβούν

---

¹³⁷Συνήγορος του Πολίτη. (2018). Παρατηρήσεις Συνηγόρου στο σχέδιο νόμου για την υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία και τη μετανάστευση. Ανάκτηση από Συνήγορος του Πολίτη, ανεξάρτητη αρχή, συνήγορος για τον μετανάστη, τον πρόσφυγα και τον ομογενή: <https://www.synigoros.gr/?i=foreigner.el.prosbasi-asylo.500099>.

¹³⁸Συνήγορος του Πολίτη. (2018). Παρατηρήσεις Συνηγόρου στο σχέδιο νόμου για την υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία και τη μετανάστευση. Ανάκτηση από Συνήγορος του Πολίτη, ανεξάρτητη αρχή, συνήγορος για τον μετανάστη, τον πρόσφυγα και τον ομογενή: <https://www.synigoros.gr/?i=foreigner.el.prosbasi-asylo.500099>.

στη χώρα προορισμού τους, που αποτελούσε και την πρώτη τους επιλογή. Ο Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης το 2017 έδωσε στοιχεία σχετικά με τον αριθμό των ατόμων που κατάφεραν να μεταφερθούν στις χώρες προορισμού τους και ο αριθμός αυτός ήταν πολύ μικρός σε σχέση με όσους επιθυμούσαν την μετεγκατάστασή τους. Συγκεκριμένα από Ελλάδα και Ιταλία κατάφεραν να ολοκληρώσουν τη διαδικασία μετεγκατάστασής τους και να μεταβούν σε άλλες χώρες 30277 άτομα, ενώ στο σύνολο οι διαδικασίες μετεγκατάστασης είχαν αρχίσει για 65000 άτομα¹³⁹.

Όσο αφορά τους ασυνόδευτους ανηλίκους είναι δύσκολη η μετεγκατάστασή τους σε άλλες χώρες, καθώς σύμφωνα με επίσημα στοιχεία της Υπηρεσίας του ΟΗΕ για τη Μετανάστευση οι χώρες που δέχονται τους ασυνόδευτους ανηλίκους είναι πολύ λίγες στο σύνολό τους. Συγκεκριμένα μόνο 14 κράτη – μέλη της ΕΕ υποδέχτηκαν τους ασυνόδευτους ανηλίκους. Από τις χώρες που δέχονται τους ασυνόδευτους ανηλίκους πρώτες είναι η Φινλανδία και η Ολλανδία¹⁴⁰. Οι διαδικασίες για τους ανηλίκους είναι δύσκολες εξαιτίας των ρυθμίσεων που γίνονται και από τις δύο μεριές, δηλαδή και από τη μεριά της χώρας υποδοχής και από τη μεριά της χώρας μετεγκατάστασης. Υπάρχουν πολλά παραδείγματα παιδιών που ενώ υπέβαλαν αίτημα μετεγκατάστασης μέσα στο 2017 και έγινε δεκτό δεν έχουν μπορέσει εν έτει 2018 να μεταφερθούν στις χώρες που αποδέχτηκαν το αίτημά τους¹⁴¹.

---

¹³⁹ Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης. (2009). Γλωσσάριο για τη μετανάστευση. Ανάκτηση από http://publications.iom.int/system/files/pdf/iml_20.pdf.

¹⁴⁰ Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης. (2009). Γλωσσάριο για τη μετανάστευση. Ανάκτηση από http://publications.iom.int/system/files/pdf/iml_20.pdf.

¹⁴¹ Στο ίδιο.

Οι καθυστερήσεις και οι τόσο χρονοβόρες διαδικασίες δημιουργούν και άλλα προβλήματα στην ψυχολογία των ασυνόδευτων ανηλίκων, που είναι ήδη επιβαρυνόμενη από τις κακουχίες που έχουν υποστεί σωματικά και ψυχικά από την ώρα που αναγκάστηκαν να φύγουν από τη χώρα προέλευσής τους. Τους προκαλείται άγχος, αβεβαιότητα και ανασφάλεια όσο αφορά το μέλλον τους. Τα παιδιά που περνούν αναγκαστικά στη χώρα υποδοχής τόσο μεγάλο διάστημα συχνά γίνονται αντιδραστικά και προσπαθούν να φύγουν από τις δομές και τα κέντρα φιλοξενίας που διαμένουν προσπαθώντας να φτάσουν όπως μπορούν στον προορισμό τους. Βέβαια αυτό δημιουργεί ένα φαύλο κύκλο με εκ νέου συλλήψεις των ασυνόδευτων ανηλίκων στα σύνορα. Επίσης, αντιδρούν ακόμα και προς το σχολείο, αφού προτιμούν να μην εγγραφτούν μέχρι να εγκριθεί το αίτημά τους για να φύγουν από τη χώρα υποδοχής ή ακόμα και αν φοιτούν σε σχολείο συχνά παρουσιάζουν προβλήματα συμπεριφοράς και προσαρμογής, αφού το μόνο που επιθυμούν είναι η μετεγκατάστασή τους στη χώρα της επιλογής τους¹⁴².

Για να προχωρήσουν όμως οι ασυνόδευτοι ανήλικοι σε οποιαδήποτε ενέργεια επανένωσης ή μετεγκατάστασης πρέπει να έχουν πραγματοποιήσει τη καταγραφή του αιτήματος στην Υπηρεσία Ασύλου. Η αίτηση υποβάλλεται από τον ανήλικο όταν είναι άνω των 15 ετών, ενώ όταν βρίσκεται σε ηλικία μικρότερη των 15 ετών τότε μπορεί να υποβάλλει την αίτηση μόνο μέσω του επιτρόπου που έχει οριστεί γι' αυτόν. Η εξέταση των αιτημάτων τους γινόταν με σειρά προτεραιότητας¹⁴³.

---

¹⁴² Χριστοδούλου, ό.π.

¹⁴³ Προεδρικό Διάταγμα 114/2010. Καθιέρωση ενιαίας διαδικασίας αναγνώρισης σε αλλοδαπούς και ανιθαγενείς του καθεστώτος του πρόσφυγα ή δικαιούχου επικουρικής προστασίας σε συμμόρφωση προς την Οδηγία 2005/85/EK του Συμβουλίου «σχετικά με τις ελάχιστες προδιαγραφές για τις διαδικασίες με τις οποίες

Το αρνητικό που προέκυπτε σε αυτή τη διαδικασία είναι ότι στην πράξη δεν δινόταν σειρά προτεραιότητας στα αιτήματα των ασυνόδευτων ανηλίκων, αλλά αντιθέτως εξετάζονταν με μεγάλες καθυστερήσεις, αφού σε κάποια παιδιά εγκρίθηκε το αίτημά τους όταν ήδη είχαν ενηλικιωθεί. Ως αποτέλεσμα αυτή η πρακτική ήταν να μην γίνονται σωστά οι διαδικασίες και τα στατιστικά δεδομένα να ήταν ελλιπή σε ότι αφορά τους ασυνόδευτους ανηλίκους και την αναγνώριση της προσφυγικής ιδιότητάς τους. Όταν περνούσε ένα χρονικό όριο και ο ανήλικος δεν είχε αναγνωρισθεί ως πρόσφυγας τότε έπρεπε να ξεκινήσει η διαδικασία επιστροφής στη χώρα προέλευσής του και να απελαθεί από τη χώρα υποδοχής. Αυτές οι καθυστερήσεις για το αν ο ανήλικος θα αποκτήσει το καθεστώς του πρόσφυγα ή όχι επιβάρυναν περισσότερο τους ανηλίκους. Το καλύτερο για αυτά τα παιδιά θα ήταν όσο γίνεται πιο άμεσα να τους ανακοινωθεί αν θα μείνουν στη χώρα υποδοχής ή αν θα εγκατασταθούν σε άλλη χώρα ή αν θα γυρίσουν πίσω στην πατρίδα τους¹⁴⁴. Το θέμα της διαδικασίας του ασύλου βελτιώθηκε μέσω της νέας Υπηρεσίας Ασύλου, που όρισε συγκεκριμένο χρονικό διάστημα για την εξέταση των αιτήσεων και πρέπει να τηρείται βάσει του ΠΔ 114/2010.

Επίσης, γεγονός είναι ότι τα περισσότερα ασυνόδευτα παιδιά δεν επιθυμούν να υποβάλλουν αίτημα ασύλου στην Ελλάδα. Αυτό γιατί σύμφωνα με τον Κανονισμό Δουβλίνο III υπεύθυνη χώρα να εξετάσει τα αιτήματα των ασυνόδευτων ανηλίκων είναι η χώρα που θα υποβάλλουν το αίτημά τους και όχι απαραίτητα η πρώτη χώρα υποδοχής. Έτσι, τα παιδιά επιθυμούν τις περισσότερες φορές να συνεχίσουν το ταξίδι τους και να υποβάλλουν το αίτημά τους στη χώρα που θέλουν να μείνουν μόνιμα και συνήθως επιλέγουν τη χώρα που βρίσκεται η οικογένειά τους

τα κράτη μέλη χορηγούν και ανακαλούν το καθεστώς του πρόσφυγα» (L 326/13.12.2005).

¹⁴⁴ Δημητροπούλου & Παπαγεωργίου, ό.π.

με σκοπό την επανένωση. Η Υπηρεσία Ασύλου σημειώνει ότι ο αριθμός αιτήσεων ασύλου στην Ελλάδα είναι πολύ μικρός σε σχέση με το ποσοστό των ασυνόδευτων ανηλίκων που εισέρχεται στην χώρα. Η ίδια απόκλιση παρουσιάζεται και στα ποσοστά του 2018, παρουσιάζοντας τους ασυνόδευτους ανηλίκους να επιθυμούν τη μετεγκατάστασή τους σε άλλες χώρες της ΕΕ.

Ακόμα και να επιθυμούσαν την παραμονή τους στην Ελλάδα τα προβλήματα που θα κληθούν να αντιμετωπίσουν κατά τη διάρκεια της ενηλικίωσής τους είναι πολλά, καθώς δεν υπάρχουν προγράμματα ένταξης στην ελληνική κοινωνία για όσους ενηλικιώνονται. Οι δυνατότητες για επαγγελματική κατάρτιση ή νόμιμη εργασία, όπως ήδη έχει αναφερθεί, είναι περιορισμένες. Το ίδιο συμβαίνει και με την περαιτέρω εκπαίδευσή τους στην Τριτοβάθμια εκπαίδευση, καθώς δεν είναι εύκολο να συνεχίσουν τις σπουδές τους. Επίσης, σημαντικό πρόβλημα είναι και το ζήτημα της στέγασης, αφού η παραμονή στις δομές και τα κέντρα φιλοξενίας ορίζεται μέχρι την ενηλικίωσή τους. Συχνά, πολλές ΜΚΟ και Κέντρα φιλοξενίας προσπαθούν να δίνουν παράταση στα παιδιά που ενηλικιώνονται και να μην τα διώχνουν άμεσα, αλλά μόνο όταν βρουν στέγη. Ωστόσο, αυτό εμποδίζει τη διαδικασία καθώς καταφτάνουν καθημερινά νέα αιτήματα ασυνόδευτων ανηλίκων και οι θέσεις στα κέντρα φιλοξενίας είναι περιορισμένες και πρέπει να εντάξουν στις δομές τους τα νέα παιδιά που ζητούν καταφύγιο και στέγη. Έτσι, η επιβίωση για τους νέους ενήλικες είναι δύσκολη υπόθεση, καθώς δεν έχουν τα απαραίτητα εφόδια και μέσα για να είναι οικονομικά ανεξάρτητοι και να καταφέρουν να ορθοποδήσουν. Γι' αυτούς τους λόγους δυσκολεύονται να ενσωματωθούν στην ελληνική κοινωνία και οι προσπάθειες για ανεύρεση διαμονής δεν έχουν αποτέλεσμα. Υπάρχουν περιορισμένα κέντρα φιλοξενίας ενηλίκων και οι θέσεις είναι συγκεκριμένες, ενώ τα αιτήματα για την κάλυψη των θέσεων είναι πάρα

πολλά. Επίσης, δεν αποτελούν και το καλύτερο μέσο για ενσωμάτωση στην κοινωνία, αφού συνήθως είναι απομονωμένα και όσοι διαμένουν σε αυτά περιθωριοποιούνται αντί να εντάσσονται στο κοινωνικό πλαίσιο. Περιορισμένα είναι και τα επιδοτούμενα ενοικιαζόμενα δωμάτια ή διαμερίσματα για τους ενήλικες, που παρόλο που είναι μία καλή λύση για τους νέους, δεν μπορούν να τους συμπεριλάβουν όλους¹⁴⁵.

Οι νέοι ενήλικες, συνεπώς, βρίσκονται εκτός των κοινωνικών δομών, αφού στην πράξη δεν μπορούν να συμμετάσχουν ικανοποιητικά ούτε στο εκπαιδευτικό σύστημα ούτε να έχουν πρόσβαση στην επαγγελματική κατάρτιση ή στην νόμιμη εργασία στη χώρα. Επομένως, το ίδιο το σύστημα τους «αποβάλλει» και τους οδηγεί σε μη νόμιμες πρακτικές, αφού προσπαθούν να επιβιώσουν με όποιον τρόπο μπορούν, καθώς δεν έχουν άλλη επιλογή. Με αυτόν τον τρόπο δημιουργείται έτσι ένα αδιέξοδο και μία κατάσταση αρκετά προβληματική.

---

¹⁴⁵ Παπαδημητρίου, Π. (2008). Οι πρακτικές δυσκολίες στην παραμονή και ένταξη αιτούντων άσυλο και προσφύγων στην Ελλάδα. Στο Α. Συκιώτου (Επιμ.), Αλλοδαποί στην Ελλάδα: ένταξη ή περιθωριοποίηση;. Αθήνα – Κομοτηνή: Αντ. Ν. Σάκκουλας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο: ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗΣ ΤΩΝ ΑΣΥΝΟΔΕΥΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΣΤΗ ΓΕΡΜΑΝΙΑ ΚΑΙ ΤΗ ΣΟΥΗΔΙΑ

3.1. ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΕΝΤΑΞΗΣ ΣΤΗ ΓΕΡΜΑΝΙΑ

Η Γερμανία αποτελεί έναν από τους πιο δημοφιλείς προορισμούς στους μετανάστες, τους πρόσφυγες και ειδικά στους ασυνόδευτους νέους, καθώς θεωρούν πως θα βρουν εκεί καλύτερες συνθήκες ζωής και θα μπορέσουν να ενταχθούν στην κοινωνία της χώρας πιο εύκολα.

Η Γερμανία ως χώρα ανέκαθεν δεχόταν μετανάστες και πρόσφυγες και στήριζε σε σημαντικό βαθμό την οικονομική της ανάπτυξη σε αυτούς τους πληθυσμούς, καθώς επίσης δημιουργούσε τακτικά θέσεις εργασίας αποκλειστικά για αυτές τις πληθυσμιακές ομάδες. Για τους παραπάνω λόγους βρισκόταν συχνά στις πρώτες επιλογές των ατόμων που έψαχναν ένα καλύτερο μέλλον και μια καλύτερη ποιότητα ζωής. Η Γερμανία ως χώρα έχει ήδη δεχτεί και δέχεται καθημερινά πολλούς πρόσφυγες κατά τη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας. Τα σύνορά της είναι ανοιχτά για όσους επιθυμούν να εγκατασταθούν στη χώρα, η οποία είναι πολύ ισχυρή οικονομικά και μπορεί να στηρίξει αυτούς τους πληθυσμούς. Συγκεκριμένα το 2016 ήταν η πρώτη χώρα στην κατάταξη που δέχθηκε τις περισσότερες αιτήσεις ασύλου με αριθμό να φτάνει τις 722.370 αιτήσεις¹⁴⁶.

---

¹⁴⁶Bundesamt für Migration und Flüchtlinge. (2017). *Das Bundesamt in Zahlen 2016. Asyl, Migration und Integration*. Ανάκτηση από <http://www.bamf.de/SharedDocs/Anlagen/DE/Publikatione>

Οι μεγάλες πόλεις της Γερμανίας όπως το Βερολίνο, το Αμβούργο, το Μόναχο κ.α. δέχτηκαν στις δομές τους περισσότερους πρόσφυγες και ειδικά πολλούς ασυνόδευτους ανηλίκους. Οι μεγάλες αυτές πόλεις μπορούν να αντέξουν τους πρόσφυγες που εισέρχονται στη Γερμανία και να τους δώσουν τα απαραίτητα εφόδια και τα μέσα για να ζήσουν με αξιοπρέπεια. Οι ασυνόδευτοι ανήλικοι που μεταβαίνουν στη Γερμανία έχουν στόχο να καταφέρουν να ενταχθούν στο εκπαιδευτικό σύστημα της χώρας και αργότερα να έχουν ευκαιρίες στην εργασία και στις δομές επαγγελματικής κατάρτισης. Γι' αυτό επιλέγουν τα μεγάλα αστικά κέντρα της χώρας που θα τους δώσουν περισσότερες ευκαιρίες σε αυτά που επιθυμούν να επιτύχουν. Ως προτεραιότητά τους έχουν κατά βάση να γίνουν οικονομικά ανεξάρτητοι για να μπορούν να συντηρούν τον εαυτό τους αλλά και την οικογένειά τους. Επίσης, έχει μεγάλη σημασία γι' αυτούς ότι σε αυτά τα κέντρα συγκεντρώνονται οι περισσότεροι πρόσφυγες και είναι ευκολότερο να νιώσουν κοινωνικά αποδεκτοί, να αναπτύξουν επαφές, φιλίες και συναναστροφές με άλλους πρόσφυγες. Παρ' όλα αυτά η συγκέντρωση τόσων πολλών προσφύγων στις μεγάλες πόλεις της Γερμανίας δημιουργεί την ανάγκη για προστασία των ασυνόδευτων ανηλίκων και μέριμνα για τη διαμονή τους και την πρόσβαση τους στις κοινωνικές δομές της χώρας. Όπως συμβαίνει και με το σύστημα της Ελλάδας, έτσι και η Γερμανία και κάθε κράτος – μέλος της ΕΕ οφείλει να παρέχει δομές φιλοξενίας, ιατρική και νοσηλευτική περίθαλψη, πρόσβαση στο εκπαιδευτικό σύστημα και ευκαιρίες για επαγγελματική κατάρτιση και εργασία. Τους ασυνόδευτους ανηλίκους

---

n/Broschueren/bundesamt-in-zahlen-

2016.pdf;jsessionid=D7173B9249E40C0FEB9145EA84E79DB5.1_cid368?__blob=publicationFile.

αναλαμβάνει η «Κοινωνική Πρόνοια Νέων» με σκοπό την ομαλή ένταξή τους στη χώρα¹⁴⁷.

Όπως συμβαίνει με τις περισσότερες χώρες έτσι και στη Γερμανία οι ασυνόδευτοι ανήλικοι δεν εισέρχονται στη χώρα από ένα συγκεκριμένο σημείο. Έτσι, είναι ξένοι σε έναν τόπο που δεν γνωρίζουν ούτε σε ποιον να απευθυνθούν και να ζητήσουν βοήθεια αλλά ούτε και μπορούν να συνεννοηθούν, δεδομένου ότι δεν γνωρίζουν τη γλώσσα. Η διαδικασία που ακολουθείται κατά την είσοδο τους στη χώρα περιλαμβάνει αρχικά τις Συνοριακές αρχές και την Ομοσπονδιακή Αστυνομία που εντοπίζουν τους ασυνόδευτους ανηλίκους και τους παραδίδουν στην «Κοινωνική Πρόνοια Νέων» που αναλαμβάνει την προστασία και την ασφάλεια τους. Στη συνέχεια, μεταβαίνουν στις Δομές Πρώτης Υποδοχής και παραμένουν εκεί για ένα μικρό χρονικό διάστημα¹⁴⁸.

Το ευρωπαϊκό «Μεταναστευτικό Δίκαιο» είναι αυτό που καθορίζει τη διαδικασία διαμονής των ανηλίκων. Ως πρώτη λύση θεωρείται το να διαμείνουν με συγγενείς τους, εάν βρίσκονται στην ίδια χώρα με τους ασυνόδευτους ανηλίκους. Αν δεν υπάρχουν δικοί τους άνθρωποι στη χώρα, τώρα θεωρείται καλύτερη λύση να μείνουν σε ανάδοχη οικογένεια. Αν αυτές οι λύσεις δεν μπορούν να επιτευχθούν, τότε τα παιδιά διαμένουν σε δομές φιλοξενίας ειδικές για ανηλίκους¹⁴⁹. Τη διαδικασία

---

¹⁴⁷Hargasser, B. (2015). *Unbegleitete minderjährige Flüchtlinge. Sequenzielle Traumatisierungsprozesse und die Aufgaben der Jugendhilfe*. Frankfurt am Main: Brandes & Apsel.

¹⁴⁸Müller, A. (2014). *Unbegleitete Minderjährige in Deutschland. Fokus-Studie der deutschen nationalen Kontaktstelle für das Europäische Migrationsnetzwerk (EMN)*. Nürnberg: Bundesamt für Migration und Flüchtlinge.

¹⁴⁹AufnahmeRL. (2013). *Richtlinien 2013/33/EU des Europäischen Parlaments und Des Rates*. Ανάκτηση από [migrationsrecht.net: https://www.migrationsrecht.net/aufnahmerichtlinie-neufassung-2013/dokument-ansehen.html](https://www.migrationsrecht.net/aufnahmerichtlinie-neufassung-2013/dokument-ansehen.html).

καταγραφής και ταυτοποίησης των στοιχείων τους τα αναλαμβάνει η «Κοινωνική Πρόνοια Νέων», η οποία είναι υπεύθυνη να καταγράψει τις ανάγκες των παιδιών και τα στοιχεία τους, ώστε από τη μία να γίνουν γνωστοί οι λόγοι που έφυγαν από την πατρίδα τους και από την άλλη να ενημερωθούν για τα δικαιώματά τους και τις υποχρεώσεις τους στη νέα χώρα. Η διαδικασία αυτή μπορεί να διαρκέσει από 3 έως 6 μήνες αναλόγως πόσο χρόνο θα πάρει για το κάθε παιδί η συγκέντρωση των απαραίτητων νόμιμων εγγράφων και των δικαιολογητικών που πρέπει να έχει για τη ταυτοποίηση. Η συλλογή των πληροφοριών για τον κάθε ασυνόδευτο ανήλικο είναι πολύ χρήσιμη και χρησιμοποιείται αργότερα και σε άλλες διαδικασίες με σκοπό την ένταξη του ανηλίκου στις δομές της χώρας¹⁵⁰.

Σε κάποιες περιοχές της Γερμανίας το ποσοστό των προσφύγων είναι αρκετά μεγάλο και η διαδικασία ταυτοποίησής τους γίνεται με γρήγορους ρυθμούς, προκειμένου να καλυφθούν οι συνεχώς αυξανόμενες απαιτήσεις και οι ανάγκες τους. Σε περιοχές της χώρας όμως που δεν είχαν εμπειρία πάνω σε θέματα προσφύγων και δεν ήταν εξοικειωμένες με τη διαδικασία ταυτοποίησης, δημιουργήθηκαν ειδικές διαδικασίες με σκοπό την άμεση διευθέτηση των ζητημάτων που προέκυπταν. Η «Κοινωνική Πρόνοια Νέων» έχει διάφορες αρμοδιότητες πέρα από την καταγραφή των ανηλίκων. Πρέπει να διαπιστώσει την ηλικία των νέων ώστε να ξεχωρίσει τους ανηλίκους, να ελέγξει τις ηλικίες που

---

¹⁵⁰Riedelsheimer, A. (2010). Clearingverfahren bei Unbegleiteten Minderjährigen. Στο P. Dieckhoff, *Kinderflüchtlinge. Theoretische Grundlagen und berufliches Handeln*. Wiesbaden: Springer.

δηλώνονται, να καταγράψει την κατάσταση της υγείας τους καθώς και να διαπιστώσει το μορφωτικό επίπεδο που έχουν¹⁵¹.

Ο προσδιορισμός της ηλικίας των προσφύγων είναι πολύ σημαντικός δεδομένου ότι έτσι θα υπάρχει διαχωρισμός ανάμεσα στους ανήλικους και στους ενήλικες. Αυτή η διαδικασία είναι δύσκολη, καθώς δεν έχουν όλοι μαζί τους νόμιμα έγγραφα που να δηλώνονται τα στοιχεία τους. Όσοι είναι ανήλικοι αντιμετωπίζονται σύμφωνα με το νομοθετικό πλαίσιο που ισχύει γενικά για τα παιδιά και τους εφήβους, ενώ όσοι είναι ενήλικες αντιμετωπίζονται όπως όλοι όσοι έχουν αιτηθεί άσυλο. Η Γερμανία αντιμετωπίζει λίγο διαφορετικά το θέμα προσδιορισμού της ηλικίας. Κάθε κρατίδιο της χώρας, δηλαδή, εφαρμόζει μία δική του προσέγγιση στο θέμα της ηλικίας, καθώς δεν υπάρχει ενιαία γραμμή που να ακολουθείται σε όλη τη χώρα. Οι διαδικασίες που ακολουθούνται σε ένα γενικό πλαίσιο είναι εξετάσεις ιατρικής φύσεως και ψυχοκοινωνικής, με σκοπό να προσδιοριστεί η ηλικία τους, καθώς πολλοί πρόσφυγες δηλώνουν ψευδή στοιχεία και νέοι ενήλικες δηλώνουν ανήλικοι, με σκοπό να έχουν πιο ευνοϊκή μεταχείριση. Παρά τις διαδικασίες που εφαρμόζονται ωστόσο δεν υπάρχει απόλυτη αξιοπιστία στα αποτελέσματα και αρκετοί πρόσφυγες συνεχίζουν να δηλώνουν διαφορετικές ημερομηνίες γέννησης¹⁵².

---

¹⁵¹Bachert, S. (2014). *Die Sprache ist der Schlüssel. In: DJI Impulse, (Über) Leben. Die Probleme junger Flüchtlinge in Deutschland Nr. 105.* München: Deutsches Jugendinstitut.

¹⁵²Seckler, M. (2014). *Unbegleitete minderjährige Flüchtlinge zwischen Jugendhilferecht und Asylrecht. In Migration und Soziale Arbeit. 36. Jahrgang. Heft 4.* Weinheim: Institut für Sozialarbeit und Sozialpädagogik e.V.

3.1.1. ΟΡΙΣΜΟΣ ΚΗΔΕΜΟΝΑ – ΕΠΙΤΡΟΠΟΥ

Ο ανήλικος που έχει ολοκληρώσει τις απαραίτητες διαδικασίες και εξετάσεις για να αποδειχτεί η ανηλικότητά του, πρέπει να έχει δίπλα του ένα πρόσωπο που θα αναλάβει τη νόμιμη εκπροσώπησή του, με σκοπό να διασφαλίσει τα συμφέροντα και τα δικαιώματά του. Αυτό το πρόσωπο που ορίζεται από το κράτος ονομάζεται «Κηδεμόνας» και έχει την ευθύνη για τον ασυνόδευτο ανήλικο που εκπροσωπεί¹⁵³.

Ως κηδεμόνας – επίτροπος μπορεί να οριστεί, εκτός από τον υπεύθυνο που ορίζει το κράτος, όποιος εθελοντής θέλει να πάρει αυτή τη θέση αρκεί να είναι πιστοποιημένος, καθώς επίσης και όποιος συγγενής των ανηλίκων επιθυμεί και μπορεί να αναλάβει τη θέση του κηδεμόνα. Βέβαια από αυτή τη διαδικασία προκύπτουν κάποιες διαφορές ως προς τη κηδεμονία. Ο κηδεμόνας που έχει οριστεί από το κράτος αναλαμβάνει περισσότερο τα νομικά θέματα και δίνει περισσότερη βαρύτητα στο διαδικαστικό μέρος των ζητημάτων του ανηλίκου. Επίσης, η σχέση του με το παιδί είναι συνήθως πιο τυπική καθώς επίσης δεν διαθέτει μαζί του τόσο χρόνο όσο θα έπρεπε αφού συνήθως έχει οριστεί κηδεμόνας ταυτόχρονα και για άλλους ασυνόδευτους ανηλίκους. Ο εθελοντής – κηδεμόνας δίνει περισσότερη σημασία στο χρόνο που περνάει με το παιδί και αφιερώνει περισσότερο χρόνο για δραστηριότητες ψυχαγωγικές μαζί του και δραστηριότητες για διασκέδαση. Ο κηδεμόνας – συγγενής όπως είναι λογικό έχει μια πιο ουσιαστική και στοργική σχέση με το παιδί, αφού είναι πρόσωπο της ευρύτερης οικογένειάς του. Οι ασυνόδευτοι ανήλικοι έχουν διαφορετικές προσδοκίες για τους κηδεμόνες τους, αλλά παρ' όλα αυτά πρέπει όλες οι σχέσεις να βασίζονται στην εμπιστοσύνη και στο σεβασμό, με σκοπό να υπάρχει μία καλή σχέση μεταξύ τους και

---

¹⁵³Bürgerliches Gesetzbuch (BGB). (2014). *Gesetze für die Soziale Arbeit*. Baden-Baden: Nomos.

να μπορεί να δοθεί η κατάλληλη βοήθεια. Ωστόσο, αυτό απαιτεί χρόνο και υπομονή, καθώς πολλές φορές προκύπτουν διάφορα προβλήματα στις μεταξύ τους σχέσεις. Ο κηδεμόνας οφείλει να είναι δίπλα στο νέο μέχρι αυτός να ενηλικιωθεί¹⁵⁴.

3.1.2.ΔΟΜΕΣ ΦΙΛΟΞΕΝΙΑΣ

Το βασικό θέμα που προβληματίζει όλες τις χώρες με την άφιξη των προσφύγων και ειδικά των ασυνόδευτων ανηλίκων είναι το θέμα της διαμονής. Αρχικά, οι πρώτες προσπάθειες αφορούν στη διαμονή των παιδιών με συγγενείς τους, που μπορεί να βρίσκονται στη χώρα. Αν δεν υπάρχει αυτή η δυνατότητα αναζητείται σαν δεύτερη λύση το να δοθούν οι ανήλικοι σε ανάδοχες οικογένειες όπως ήδη έχει αναφερθεί. Στην περίπτωση που και αυτή η λύση δεν είναι εφικτή τότε διαμένουν σε δομές «Ταυτοποίησης» προσωρινά. Αυτή η προσωρινή διαμονή μπορεί να διαρκέσει ένα χρόνο. Τα προβλήματα που δημιουργούνται αφορούν τις θέσεις στις δομές αυτές καθώς συνήθως δεν επαρκούν για όλους τους ασυνόδευτους ανηλίκους. Σε ορισμένα κρατίδια της Γερμανίας οι ασυνόδευτοι ανήλικοι διαμένουν σε δομές και κέντρα φιλοξενίας μαζί με παιδιά – πολίτες της Γερμανίας, με σκοπό να ενταχθούν πιο άμεσα και να ενσωματωθούν ευκολότερα στην κοινωνία της χώρας¹⁵⁵.

Η συνήθης διαδικασία που ακολουθείται είναι οι ασυνόδευτοι ανήλικοι να εισέρχονται στις δομές «Ταυτοποίησης», αφού πρώτα έχουν καταγραφεί και εκεί να λαμβάνουν βοήθεια σχετικά με την ένδυση, τη σίτιση και την υγεία τους. Επίσης, εκεί γίνονται συχνά και τα πρώτα

---

¹⁵⁴Bürgerliches Gesetzbuch (BGB). (2014). *Gesetze für die Soziale Arbeit*. Baden-Baden: Nomos.

¹⁵⁵Bachert, ό.π.

μαθήματα γερμανικής γλώσσας¹⁵⁶. Αυτές οι δομές είναι κατάλληλες για τους ασυνόδετους ανηλίκους καθώς διαμένουν εκεί τον πρώτο καιρό μέχρι να εγκλιματιστούν και λαμβάνουν την υποστήριξη και τη βοήθεια που χρειάζονται. Λόγω έλλειψης χώρου μερικές φορές οι ασυνόδετοι ανήλικοι αναγκαστικά διαμένουν σε κοινόβια καταλύματα, πράγμα που δυσκολεύει τις συνθήκες διαμονής τους, αφού ζουν πολλά άτομα μαζί σε ένα μικρό χώρο, χωρίς τις απαραίτητες ανέσεις¹⁵⁷.

Αφού οι ανήλικοι μείνουν τον πρώτο καιρό σε αυτές τις προσωρινές δομές, αργότερα πρέπει να μεταφερθούν σε κέντρα και δομές φιλοξενίας, που θα είναι τα κατάλληλα γι' αυτούς με σκοπό να μείνουν εκεί μέχρι την ενηλικίωσή τους. Συνήθως τα περισσότερα από αυτά τα κέντρα φιλοξενίας παρέχονται από ιδιωτικές εταιρείες που ασχολούνται με θέματα μεταναστών και προσφύγων και συνεργάζονται με την «Κοινωνική Πρόνοια Νέων». Σε αυτά τα κέντρα οι νέοι έχουν προστασία, ασφάλεια και υποστήριξη για όλο το 24ωρο. Εξάλλου, αυτές οι δομές είναι αποκλειστικά για ασυνόδετους ανηλίκους ή μερικές φορές διαμένουν με παιδιά – πολίτες της Γερμανίας, που μπορεί να μην έχουν στέγη¹⁵⁸.

Άλλες τέτοιες δομές – κέντρα που έχουν δημιουργηθεί για τους ασυνόδετους ανηλίκους είναι οι λεγόμενες «θεραπευτικές» δομές. Σε αυτά τα κέντρα διαμένουν οι περιπτώσεις των ασυνόδετων ανηλίκων που έχουν προβλήματα ψυχολογικά από τις αρνητικές εμπειρίες που

---

¹⁵⁶Riedelsheimer, ό.π.

¹⁵⁷Soyer, J. (2014). Kinder zweiter Klasse: Junge Flüchtlinge in Bayern . Στο *DJI Impulse: (Über) Leben. Die Probleme junger Flüchtlinge in Deutschland. Nr. 105*. München: Deutsches Jugendinstitut.

¹⁵⁸Parusel, B. (2009). *Unbegleitete minderjährige Migranten in deutschland aufnahme,rückkehr und integration*. hrsg. vom Bundesamt für Migration und flüchtlinge .Ανάκτηση από Working Paper 26 der forschungsgruppe des Bundesamtes.

έχουν βιώσει. Ο υπεύθυνος κηδεμόνας – επίτροπος που έχει οριστεί για κάθε ασυνόδευτο ανήλικο είναι αυτός που θα φροντίσει το κάθε παιδί να διαμείνει στο κατάλληλο περιβάλλον και στην καλύτερη δομή, βασιζόμενος στις ιδιαίτερες ανάγκες του ανηλίκου που έχει υπό την επίβλεψή του¹⁵⁹.

Οι δομές αυτές που στόχο έχουν να φιλοξενήσουν και να φροντίσουν τα ασυνόδευτα παιδιά, παρέχουν στους νέους και υπηρεσίες εκπαίδευσης. Στα κέντρα αυτά εργάζονται παιδαγωγοί που προσπαθούν να βοηθήσουν τους ασυνόδευτους ανηλίκους να ενταχθούν και να ενσωματωθούν γρηγορότερα στην κοινωνία, προσπαθώντας να τους δώσουν εφόδια για να ανταπεξέλθουν στις δυσκολίες και να γίνουν ανεξάρτητοι. Επίσης, τους παρέχεται ψυχολογική και συμβουλευτική υποστήριξη και κάθε άλλου είδους υπηρεσία που έχουν ανάγκη¹⁶⁰.

Οι δομές φιλοξενίας διαφέρουν μεταξύ τους ως προς το πρόγραμμα που ακολουθούν. Σε μερικά κέντρα οι παιδαγωγοί είναι υπεύθυνοι για όλα τα παιδιά, ενώ σε άλλα κέντρα ο κάθε παιδαγωγός έχει υπό την επίβλεψή του συγκεκριμένα παιδιά, προσπαθώντας να ακολουθούν το οικογενειακό πρότυπο. Επίσης, παρέχεται στα παιδιά εκπαίδευση όπως εκμάθηση της γερμανικής γλώσσας με σκοπό να τα προετοιμάσουν για να ενταχθούν ευκολότερα στη γερμανική κοινωνία¹⁶¹.

Ακόμα μία λύση διαμονής των ασυνόδευτων ανηλίκων παρέχεται μέσα από τις ανάδοχες οικογένειες. Είναι η πιο κοντινή λύση στο οικογενειακό πρότυπο, αφού ο ανήλικος μπορεί να μείνει σε σπίτι με ανάδοχη οικογένεια που οφείλει να τον προστατεύει και να τον στηρίζει. Υπάρχει

---

¹⁵⁹ Στο ίδιο.

¹⁶⁰ Parusel, ό.π.

¹⁶¹ Hamberger, M. (2014). *Zukunft der Heimerziehung – eine knappe Skizze*. In Faas, S. & Zipperle, M. *Sozialer Wandel. Herausforderungen für Kulturelle Bildung und Soziale Arbeit*. Wiesbaden: Springer Fachmedien.

η δυνατότητα ο ανήλικος να μείνει μόνιμα με την ανάδοχη οικογένεια έως ότου ενηλικιωθεί. Για να αναλάβει μία οικογένεια έναν ανήλικο πρέπει πρώτα να αποκτήσει «άδεια φροντίδας» από την «Κοινωνική Πρόνοια Νέων», ώστε με πιστοποίηση και όλα τα νόμιμα μέσα να αναλάβει τη φροντίδα του παιδιού. Ωστόσο ως προς την εφαρμογή της αυτή η λύση δεν έχει την ανταπόκριση που θα περίμενε κανείς εξαιτίας του ότι οι ανάδοχες οικογένειες δεν είναι αρκετές και έτσι οι ασυνόδευτοι ανήλικοι δεν βρίσκουν εύκολα μία τέτοια οικογένεια που θα τους παρέχει ένα οικογενειακό περιβάλλον στέγασης¹⁶².

3.1.3. ΑΙΤΗΣΗ ΑΣΥΛΟΥ

Οι ασυνόδευτοι ανήλικοι που βρίσκονται στη Γερμανία έχουν τη δυνατότητα μετά τα 16 τους χρόνια να υποβάλλουν αίτηση ασύλου μόνοι τους χωρίς να εκπροσωπούνται από κάποιον επίτροπο – κηδεμόνα. Ωστόσο, συχνά τους παρέχεται βοήθεια γιατί δεν είναι σε θέση τις περισσότερες φορές να γνωρίζουν καλά τη γλώσσα, ώστε να μπορέσουν να συνεννοηθούν σε ένα ικανοποιητικό επίπεδο¹⁶³.

Σύμφωνα με το νομοθετικό πλαίσιο της Γερμανίας είναι ξεχωριστή η κατηγορία όσων έχουν αιτηθεί άσυλο και ξεχωριστή η κατηγορία όσων έχουν ζητήσει να μην απελαθούν, με σκοπό να μείνουν για ένα διάστημα στη χώρα με προσωρινή άδεια παραμονής¹⁶⁴.

---

¹⁶²WDR. (2015). *Politik-Flüchtlinge in NRW. Pflegefamilien für junge Flüchtlinge. Eine gute Art in der Gesellschaft anzukommen*. Ανάκτηση από WDR: <https://www1.wdr.de/unbegleitete-minderjaehrige-fluechtlinge-102.html>.

¹⁶³Seckler, ό.π.

¹⁶⁴Bundesamt für Migration und Flüchtlinge (BAMF). (2014). *Das deutsche Asylverfahren – ausführlich erklärt. Zuständigkeiten, Verfahren, Statistiken, Rechtsfolgen*. Ανάκτηση από BAMF:

Αρμόδιο υπουργείο για τα θέματα των προσφύγων στη Γερμανία είναι το Ομοσπονδιακό Υπουργείο Μεταναστών και Προσφύγων που συνεργάζεται με τον κηδεμόνα – επίτροπο των ασυνόδευτων ανηλίκων, με σκοπό να διασφαλιστούν τα συμφέροντα των παιδιών. Το πρώτο πράγμα που συμβουλεύουν τους ανηλίκους είναι να καταθέσουν αίτηση ασύλου με σκοπό να έχουν μεγαλύτερη ασφάλεια και προστασία. Αν για κάποιο λόγο απορριφθεί η αίτησή τους τότε μπορούν να καταθέσουν αίτηση «απαγόρευσης απέλασης» με σκοπό να τους δοθεί παράταση και να μπορέσουν να μείνουν στη χώρα¹⁶⁵.

Σύμφωνα με τη διαδικασία ασύλου πρέπει πρώτα να αξιολογηθούν οι προϋποθέσεις και τα κριτήρια του ασυνόδευτου ανηλίκου, για να του δοθεί το άσυλο και να αναγνωριστεί ως πρόσφυγας. Η αίτηση όσων ανηλίκων βρίσκονται σε ηλικία κάτω των 16 χρόνων υποβάλλεται από τον κηδεμόνα – επίτροπο που έχει αναλάβει την εκπροσώπηση του παιδιού¹⁶⁶. Αφού ελεγχθεί η διαδικασία, τότε στη συνέχεια διεξάγεται συνέντευξη με τους ασυνόδευτους ανηλίκους. Στη συνέντευξη βρίσκεται παρών και ο κηδεμόνας που έχει οριστεί ως υπεύθυνος για το παιδί καθώς επίσης και οι αρμόδιοι που με τις γνώσεις τους θα ρυθμίσουν τη διαδικασία της συνέντευξης και τα νομικά ζητήματα που αφορούν τους ανηλίκους. Επίσης, έχουν ιδιαίτερες γνώσεις για το πως θα μιλήσουν και

[https://www.sachsen.de/assets/Das_deutsche_Asylverfahren_ausfuehrlich_erklaert_Broschuere_BAMF\(1\).pdf](https://www.sachsen.de/assets/Das_deutsche_Asylverfahren_ausfuehrlich_erklaert_Broschuere_BAMF(1).pdf).

¹⁶⁵Parusel, ό.π.

¹⁶⁶BAMF. (2016). *Das Bundesamt in Zahlen 2016. Asyl, Migration und Integration*. Ανάκτηση από Bundesamt für Migration und Flüchtlinge (BAMF): http://www.bamf.de/SharedDocs/Anlagen/DE/Publikationen/Broschueren/bundesamt-in-zahlen-2016.pdf;jsessionid=D7173B9249E40C0FEB9145EA84E79DB5.1_cid368?_blob=publicationFile.

θα ακούσουν τα παιδιά, καθώς πολλά από αυτά είναι ψυχικά τραυματισμένα και χρειάζονται ειδική αντιμετώπιση¹⁶⁷.

Οι ασυνόδευτοι ανήλικοι στο διάστημα που περιμένουν μέχρι να τους χορηγηθεί το άσυλο μπορούν να παραμείνουν στη Γερμανία με κάποιους περιορισμούς. Πρέπει να παραμείνουν στο ίδιο μέρος μέχρι να λάβουν την απόφαση της αίτησης που έχουν υποβάλλει καθώς και δεν μπορούν από μόνοι τους να επιλέξουν όποια περιοχή θέλουν για να μείνουν, αλλά αυτή θα οριστεί από τις αρμόδιες αρχές¹⁶⁸.

3.1.4. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ

Όσο αφορά το σχολείο, που αποτελεί το βασικότερο παράγοντα για την ενσωμάτωση των ασυνόδευτων ανηλίκων στη χώρα, είναι σημαντικό να αναφερθεί το σύστημα που υιοθετεί η Γερμανία. Η Γερμανία προσφέρει ελεύθερη πρόσβαση στο εκπαιδευτικό σύστημα της χώρας, καθώς θεωρεί ότι η ένταξη των παιδιών στην εκπαίδευση είναι αναφαίρετο δικαίωμά τους. Όσοι ανήλικες πρόσφυγες είναι κάτω των 18 ετών μπορούν να γραφτούν στα γερμανικά σχολεία. Τα σχολεία είναι υπεύθυνα για να εντάξουν τους ανηλικούς ισότιμα στις δομές τους βοηθώντας τους να προσαρμοστούν και να ενσωματωθούν στο σχολικό περιβάλλον. Οι ανήλικοι μέσα από προγράμματα που τους παρέχονται πριν γραφτούν στο σχολείο αλλά και κατά τη διάρκεια μαθαίνουν σε εντατικούς ρυθμούς τη γερμανική γλώσσα για να μπορέσουν να

---

¹⁶⁷Müller, A. (2014). *Unbegleitete Minderjährige in Deutschland. Fokus-Studie der deutschen nationalen Kontaktstelle für das Europäische Migrationsnetzwerk (EMN)*. Nürnberg: Bundesamt für Migration und Flüchtlinge.

¹⁶⁸Siebert, ό.π.

ενταχθούν ευκολότερα στο εκπαιδευτικό σύστημα και η φοίτησή τους να είναι όσο το δυνατόν πιο ομαλή¹⁶⁹.

Στην πράξη δημιουργούνται αρκετά προβλήματα όσο αφορά τις αντιλήψεις των ασυνόδευτων ανηλίκων καθώς οι περισσότεροι δεν είχαν μάθει στην υποχρεωτική εκπαίδευση ούτε είχαν ως προτεραιότητα τη φοίτηση στο σχολείο. Αυτό που κυρίως τους ενδιέφερε ήταν η απασχόλησή τους και η επαγγελματική τους σταδιοδρομία, με σκοπό να επιβιώσουν και να γίνουν οικονομικά ανεξάρτητοι. Τα προβλήματα που καλούνται να αντιμετωπίσουν οι ασυνόδευτοι ανήλικοι στο νέο τους σχολείο είναι πολλά, καθώς είναι ήδη επιβαρυνμένοι ψυχολογικά και προσπαθούν να ανταπεξέλθουν στη νέα πραγματικότητα που ζούνε¹⁷⁰.

Γι' αυτούς τους λόγους το γερμανικό σύστημα θέτει ως προτεραιότητα την τακτική σχολική φοίτηση των νέων με την παράλληλη συστηματική εκμάθηση της γερμανικής γλώσσας καθώς επίσης παρέχει βοήθεια για να βρει το παιδί τον επαγγελματικό του προσανατολισμό και να ενταχθεί άμεσα στο σχολικό περιβάλλον. Επίσης, δίνεται βαρύτητα στην απόκτηση του απολυτηρίου βοηθώντας με κάθε τρόπο τα παιδιά για να τα καταφέρουν καθώς και τους παρέχεται ειδική βοήθεια με σκοπό την επαγγελματική τους κατάρτιση ή τη συνέχεια των σπουδών τους. Οι ανήλικοι μπορούν να παρακολουθήσουν εντατικά μαθήματα για την εκμάθηση της γερμανικής γλώσσας καθώς επίσης έχουν και μεγάλη

---

¹⁶⁹Schreier, G., Severin, D., & Arnz, S. (2016). Das Berliner Konzept der Integration von geflüchteten Kindern und Jugendlichen. Στο B. Jungkamp, & M. John-Ohnesorg, *Flucht und Schule. Integration von geflüchteten Kindern und Jugendlichen*. Berlin: Friedrich-Ebert-Stiftung.

¹⁷⁰Seibold, C. (2015). Junge Flüchtlinge in der Schule. Aufgaben und Anforderungen an die Schulsozialarbeit. *Sozialmagazin* 40 (11-12).

στήριξη από ειδικούς παιδαγωγούς, ψυχολόγους και συμβούλους με σκοπό την καλύτερη κατάρτισή τους σε εκπαιδευτικά θέματα¹⁷¹.

Ιδιαίτερη βαρύτητα δίνεται και στην μετέπειτα πορεία των νέων. Ήδη από το σχολείο υπάρχουν συγκεκριμένα προγράμματα επαγγελματικού προσανατολισμού με σκοπό ο νέος να αποφασίσει ποιο επάγγελμα θέλει να ακολουθήσει. Όσοι ανήλικοι είναι άνω των 16 ετών γράφονται ως επί το πλείστον σε «Επαγγελματικές Σχολές» και σε «Σχολές Εργαστηρίων», με σκοπό να ακολουθήσουν κάποιο συγκεκριμένο επάγγελμα και να αποκτήσουν την επιθυμητή κατάρτιση. Αν επιθυμούν να συνεχίσουν τις σπουδές τους φοιτούν σε σχολεία διαμορφωμένα ειδικά για πρόσφυγες και αφού αποκτήσουν το απολυτήριό τους, μπορούν να εισαχθούν στο Πανεπιστήμιο. Πολύ σημαντικό για τους ασυνόδευτους ανηλίκους είναι η δυνατότητα πρακτικής άσκησης που τους παρέχεται σε διάφορους επαγγελματικούς τομείς, ώστε να επιλέξουν με σιγουριά ποιο επάγγελμα τους ταιριάζει καλύτερα¹⁷².

3.2. ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΕΝΤΑΞΗΣ ΣΤΗ ΣΟΥΗΔΙΑ

Η Σουηδία είναι μία χώρα που δέχεται πολλούς μετανάστες και πρόσφυγες στις δομές της. Σύμφωνα με την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες το 2014 δέχτηκε τους περισσότερους μετανάστες και πρόσφυγες από οποιαδήποτε άλλη χώρα στην Ευρώπη. Συγκεκριμένα από το 2012 και έκτοτε ο αριθμός των προσφύγων αυξήθηκε ραγδαία και συνεπώς και οι αιτήσεις ασύλου που υπέβαλαν. Οι έκρυθμες καταστάσεις

---

¹⁷¹Parusel, B. (2009). *Unbegleitete minderjährige Migranten in deutschland aufnahme,rückkehr und integration*. hrsg. vom Bundesamt für Migration und Flüchtlinge .Ανάκτηση από Working Paper 26 der forschungsgruppe des Bundesamtes.

¹⁷²Senatorin für Soziales, K. J. (2013). *Qualitätsstandards. Unbegleitete minderjährige Flüchtlinge (UmF) in Bremen. Erstkontakt und Unterbringung*.

στις Τρίτες Χώρες αύξησαν κατά πολύ τα ποσοστά προσφύγων που εισήλθαν στη Σουηδία, με σκοπό να βρουν καλύτερες συνθήκες ζωής¹⁷³.

Με την άφιξή τους στη χώρα οι αιτούντες άσυλο έρχονται σε επαφή με την Υπηρεσία Μετανάστευσης. Η συγκεκριμένη υπηρεσία είναι υπεύθυνη για τα θέματα των μεταναστών, των προσφύγων και των ασυνόδευτων ανηλίκων και ιδιαιτέρως φροντίζει να μεταφερθούν όλοι σε δομές και κέντρα φιλοξενίας. Οι αρμόδιοι εργάζονται σε βάρδιες όλο το 24ωρο, προκειμένου να μην καθυστερούν οι διαδικασίες για την ένταξη και την ενσωμάτωση των προσφύγων στην κοινωνία. Στους πρόσφυγες που μεταφέρονται στα κέντρα φιλοξενίας δίνονται όλες οι απαραίτητες υπηρεσίες για να καλυφθούν οι πρώτες τους ανάγκες σε σίτιση, ένδυση, ιατροφαρμακευτική περίθαλψη και ότι άλλο τους είναι απαραίτητο. Η παροχή στέγης εξασφαλίζεται για τους πρόσφυγες με κάθε τρόπο¹⁷⁴.

Όσο αφορά τους ασυνόδευτους ανηλίκους, η ασφάλειά τους τίθεται σε προτεραιότητα και με την άφιξή τους στη χώρα δέχονται ιατρική και νοσηλευτική περίθαλψη αλλά και ψυχολογική υποστήριξη. Την ενημέρωσή τους σχετικά με τη διαδικασία ασύλου αναλαμβάνει η Επιτροπή Μετανάστευσης που πληροφορεί τα παιδιά σχετικά με τις υποχρεώσεις και τα δικαιώματά τους. Τους δίνει όλες τις απαραίτητες πληροφορίες που ζητούν σχετικά με την ένταξη, τη διαμονή και την εκπαίδευσή τους στη νέα τους χώρα. Οι ασυνόδευτοι ανήλικοι μεταφέρονται σε ειδικά κέντρα φιλοξενίας αποκλειστικά για ανηλίκους

---

¹⁷³Υπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες. (2014). 'Υπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες - Γραφείο Ελλάδας. Ανάκτηση από Unhcr.Greece: <http://www.unhcr.org/>.

¹⁷⁴Χρυσοστομίδου, Β. (2015). Οι πρόσφυγες προτιμούν Γερμανία και Σουηδία. Ανάκτηση από "Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ": <http://www.kathimerini.gr/839442/article/epikairothta/ellada/oi-prosfyges-protimoun-germania-kai-soyhdia>.

και μέχρι να πραγματοποιηθούν οι διαδικασίες για υποβολή της αίτησης ασύλου διαμένουν εκεί. Τους παρέχονται υπηρεσίες ιατρικής και νοσηλευτικής φύσεως, ψυχολογικής υποστήριξης καθώς επίσης τους στηρίζουν και οικονομικά για να καλύψουν τις ανάγκες τους. Ο Σουηδικός Ερυθρός Σταυρός οργανώνει ομάδες που πληροφορούν τα παιδιά στα κέντρα φιλοξενίας που διαμένουν και τους λύνουν τις απορίες σχετικά με τη διαμονή τους στη χώρα¹⁷⁵(France terre d’asile, 2011).

Οι αιτήσεις των ασυνόδευτων ανηλίκων για άσυλο είναι πολλές και η Σουηδία προσπαθεί με όλα τα μέσα να ανταποκριθεί άμεσα στα αιτήματα των παιδιών. Το μεγαλύτερο ποσοστό των παιδιών που αιτούνται άσυλο αποτελείται από ηλικίες κάτω των 16 ετών. Την εκπροσώπησή τους αναλαμβάνουν αρμόδιοι επίτροποι σε συνεργασία με δικηγόρους, που στόχο έχουν να τους υποστηρίξουν σε νομικά θέματα, ώστε να διεκδικήσουν καλύτερες συνθήκες για την προστασία τους. Το σημαντικότερο όμως που έχει υιοθετήσει η Σουηδία ως χώρα είναι ότι απαγορεύει την κράτηση των ασυνόδευτων ανηλίκων σε αντίθεση με άλλες χώρες της ΕΕ. Το σύστημα της Σουηδίας θεωρεί ότι αυτή η πρακτική είναι αρκετά βίαιη για τα παιδιά και το μόνο που καταφέρνει είναι να επιβαρύνει ακόμα περισσότερο την ψυχολογία τους.

Οι ασυνόδευτοι ανήλικοι αφού υποβάλουν αίτηση ασύλου πρέπει στη συνέχεια να δώσουν συνέντευξη, ώστε να καταγραφούν τα στοιχεία τους και οι λόγοι που βρίσκονται στη χώρα. Οι συνεντεύξεις αναλαμβάνονται από εξειδικευμένο προσωπικό που έχει εμπειρία στα ζητήματα των προσφύγων και ειδικά των παιδιών που βρίσκονται σε άσχημη ψυχολογική κατάσταση. Στη συνέντευξη παρευρίσκεται επίσης ο επίτροπος που έχει αναλάβει το παιδί, ο δικηγόρος που είναι αρμόδιος για

---

¹⁷⁵Franceterred’asile. (2011). Δικαίωμα στο Άσυλο για τους Ασυνόδευτους Ανηλίκους στην Ευρωπαϊκή Ένωση - συγκριτική μελέτη σε 27 χώρες. Πρόγραμμα «Θεμελιώδη Δικαιώματα και Ιθαγένεια» της Ευρωπαϊκής Ενωσης.

νομικά θέματα καθώς και αν υπάρχει κάποιος συγγενής του ή ο κοινωνικός λειτουργός του κέντρου που διαμένει. Μέχρι να εγκριθεί η αίτηση ασύλου απαιτείται ένα χρονικό διάστημα. Σε αυτό ο ασυνόδευτος ανήλικος μπορεί ακόμα και να έχει ενηλικιωθεί, αυτό όμως δεν αλλάζει την απόφαση και η αίτηση ελέγχεται κανονικά σαν να πρόκειται για ανήλικο άτομο. Η απόφαση σχετικά με το αν εγκρίθηκε το άσυλο ανακοινώνεται στο παιδί συνήθως μέσω διερμηνέα στη γλώσσα του για να καταλάβει αποκλειστικά τι λέχθηκε. Συνήθως όλα τα αιτήματα γίνονται δεκτά και ο μόνος λόγος να απορριφθεί κάποιος είναι να αποτελεί «κίνδυνο» για τη χώρα¹⁷⁶.

Οι ασυνόδευτοι ανήλικοι όταν λάβουν θετική απάντηση στο αίτημά τους έχουν την ίδια αντιμετώπιση με τα παιδιά – πολίτες της Σουηδίας σε όλα τα θέματα που αφορούν την κοινωνική και πολιτισμική ζωή της χώρας. Η εκπαίδευσή τους είναι ίδια με των υπόλοιπων παιδιών καθώς μετέπειτα έχουν και τις ίδιες ευκαιρίες για εργασία και επαγγελματική κατάρτιση. Επίσης, παρέχονται προγράμματα εκμάθησης της σουηδικής γλώσσας, με σκοπό η ενσωμάτωσή τους στο κοινωνικό σύνολο να είναι πιο εύκολη¹⁷⁷.

Πολύ σημαντικό είναι ότι σε όλους τους πρόσφυγες παρέχεται οικονομική ενίσχυση από την Υπηρεσία Μετανάστευσης. Συγκεκριμένα αφού τελειώσει η καταγραφή των στοιχείων τους δίνεται προσωρινά μία ταυτότητα και ένας τραπεζικός λογαριασμός για να λαμβάνουν καθημερινά ένα χρηματικό ποσό με σκοπό να μπορούν να αυτοεξυπηρετηθούν και να καλύπτουν κάποιες από τις ανάγκες τους, ειδικά όσοι δεν έχουν καταφέρει να βρουν θέση σε κάποιο από τα κέντρα

---

¹⁷⁶Franceterred'asile. (2011). Δικαίωμα στο Άσυλο για τους Ασυνόδευτους Ανηλίκους στην Ευρωπαϊκή Ένωση - συγκριτική μελέτη σε 27 χώρες. Πρόγραμμα «Θεμελιώδη Δικαιώματα και Ιθαγένεια» της Ευρωπαϊκής Ενωσης.

¹⁷⁷ Στο ίδιο.

φιλοξενίας. Αν κάποιος πρόσφυγας διαμένει σε ένα τέτοιο κέντρο λαμβάνει το χρηματικό ποσό αλλά μειωμένο, καθώς καλύπτει ήδη τη στέγαση και τη σίτισή του, ενώ η πρόσβαση στις υπηρεσίες υγείας είναι δωρεάν για όλους τους πρόσφυγες. Επίσης, τους δίνεται η δυνατότητα αν χρειαστούν περισσότερα χρήματα να υποβάλλουν αίτημα και να ζητήσουν επιπλέον οικονομική ενίσχυση¹⁷⁸.

Ως χώρα πέρα από τη δωρεάν εκπαίδευση και ιατρική περίθαλψη που παρέχει, έχει δημιουργήσει πολλά προγράμματα με σκοπό οι πρόσφυγες και οι ασυνόδευτοι ανήλικοι αφού ενηλικιωθούν να μπορούν να βρουν εύκολα εργασία και να είναι επαρκώς καταρτισμένοι. Αυτά τα προγράμματα παρέχουν θέσεις εργασίας αποκλειστικά για αλλοδαπούς καθώς και δυνατότητες κατάρτισης σε διάφορα επαγγέλματα. Η πολιτική της πρόνοιας που υιοθετεί ως χώρα έχει στόχο να δίνει ίσες ευκαιρίες στους πρόσφυγες με τους πολίτες, χωρίς να διαχωρίζονται και να περιθωριοποιούνται. Η χώρα παρέχει αρκετές παροχές στους πρόσφυγες και δαπανά μεγάλα χρηματικά ποσά για την ένταξή τους, γι' αυτό αποτελεί κιάλας έναν από τους πιο δημοφιλείς προορισμούς των προσφύγων¹⁷⁹.

Η Σουηδία αποτελεί ένα πρότυπο για τις άλλες χώρες τόσο για τις κοινωνικές υπηρεσίες που παρέχει στους πρόσφυγες και τους ασυνόδευτους ανηλίκους όσο και για τις δράσεις και τα προγράμματα που δημιουργεί προκειμένου να εντάξει άμεσα και να ενσωματώσει στις δομές της τους πρόσφυγες. Έχει δαπανήσει τεράστια χρηματικά ποσά για τους πρόσφυγες και τους μετανάστες, με σκοπό να τους παρέχει όλες τις

---

¹⁷⁸ Χρυσοστομίδου, ό.π.

¹⁷⁹ Mitchell, D. (2015). *Lessons from Sweden about welfare and immigration*. Ανάκτηση από Thecommentator: http://www.thecommentator.com/article/5714/lessons_from_sweden_about_welfare_and_immigration.

ανέσεις και να ζήσουν με αξιοπρέπεια στη χώρα. Μέσω της πολιτικής της έχει καταφέρει να δεχτεί τους πρόσφυγες και να μετατραπεί σε μία πολυπολιτισμική κοινωνία συνδυάζοντας τις πρακτικές πρόνοιας με τη φιλελεύθερη οικονομία της¹⁸⁰.

Ωστόσο, συχνά λόγω της μεγάλης εισροής προσφύγων στη χώρα δημιουργούνται κάποια προβλήματα στην πράξη που αφορούν κυρίως θέματα «διακρίσεων» και ρατσισμού.

3.2.1. ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ

Η Σουηδία προκειμένου να καταπολεμήσει τις διακρίσεις έχει προχωρήσει σε ρυθμίσεις στο νομοθετικό της πλαίσιο και σε συγκεκριμένη πολιτική. Συγκεκριμένα από το 2009 εφαρμόζεται στη χώρα η «Σουηδική Πράξη Κατά των Διακρίσεων» που έχει στόχο να καταστείλει κάθε μορφή ρατσισμού και διάκρισης εναντίον των προσφύγων και εν γένει των μεταναστών. Σύμφωνα με τις πολιτικές ρυθμίσεις της χώρας επιδιώκεται βάσει πολιτικής η καταπολέμηση των διακρίσεων και η προώθηση ίσων ευκαιριών στους πρόσφυγες και τους μετανάστες σε κάθε τομέα της σουηδικής κοινωνίας.

Όσοι αντιμετωπίσουν με διάκριση αυτούς τους ευάλωτους πληθυσμούς τότε βάσει του νόμου θα έχουν κυρώσεις και θα τους επιβληθεί ποινή από τη «Σουηδική Πράξη Κατά των Διακρίσεων». Αφού καταγραφούν οι καταγγελίες με περιστατικά διακρίσεων που αντιτίθενται στο νόμο της χώρας κατά των διακρίσεων, στη συνέχεια διεξάγεται

---

¹⁸⁰Westin, C. (2006). *Sweden: Restrictive Immigration Policy and Multiculturalism*. Ανάκτηση από Migration Policy: <https://www.migrationpolicy.org/article/sweden-restrictive-immigration-policy-and-multiculturalism>.

έρευνα για τις καταγγελίες αυτές. Οι πρόσφυγες και οι μετανάστες εκπροσωπούνται στο δικαστήριο χωρίς να καταβάλλουν κάποιο χρηματικό ποσό. Αυτός ο νόμος εμποδίζει πράξεις ρατσισμού σε μεγάλο βαθμό, αφού ήδη τα περιστατικά μειώθηκαν στα επόμενα χρόνια από την εφαρμογή του. Συγκεκριμένα το 2012 οι καταγγελίες είχαν μειωθεί σε ποσοστό 30% σε σχέση με το 2011 και 40% σε σχέση με το 2010¹⁸¹.

Η ίδια μέριμνα κατά των διακρίσεων υπάρχει και στον εργασιακό τομέα. Η Σουηδία δημιουργεί θέσεις για τους πρόσφυγες και τους μετανάστες και τους δίνει πολλές ευκαιρίες για να βρουν απασχόληση. Οι εργοδότες ελέγχονται τακτικά για να μην υπάρξει περίπτωση εκμετάλλευσης των εργαζομένων τους και από τη χώρα προωθούνται συνεχώς μέτρα για την καταπολέμηση της εργασιακής εκμετάλλευσης αλλά και οποιασδήποτε άλλης μορφής. Επίσης, οι πρόσφυγες ενημερώνονται από αρμόδιους του κράτους συνεχώς για να γνωρίζουν τα δικαιώματά τους και να ξέρουν τι πρέπει να κάνουν σε περίπτωση που υποστούν κάποια διάκριση καθώς και σε ποιους φορείς πρέπει να απευθυνθούν για να ζητήσουν βοήθεια.

3.2.2. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ

Η Σουηδία έχει ένα από τα πιο καλά εκπαιδευτικά συστήματα της Ευρώπης. Ο στόχος της χώρας είναι «ένα σχολείο για όλους» που θα συμπεριλαμβάνει ισότιμα με τους πολίτες – μαθητές τους ασυνόδευτους ανηλίκους και οποιοδήποτε παιδί πρόσφυγα ή μετανάστη.

---

¹⁸¹OECD. (2014). *Finding the Way: A Discussion of the Swedish Migrant Integration System*. Ανάκτηση από [www.oecd.org: http://www.oecd.org/migration/swedish-migrant-integration-system.pdf](http://www.oecd.org/migration/swedish-migrant-integration-system.pdf).

Ο Σουηδικός νόμος της Εκπαίδευσης ορίζει ότι όλα τα παιδιά πρέπει να έχουν ακριβώς την ίδια πρόσβαση και συμμετοχή στη δημόσια εκπαίδευση. Γι' αυτό το λόγο η χώρα προωθεί το μοντέλο της διγλωσσίας σε όσα παιδιά επιθυμούν να διατηρήσουν και τη μητρική τους γλώσσα εκτός της σουηδικής που θα διδάσκονται. Τα παιδιά μπορούν να συμμετέχουν αναλόγως την ηλικία τους σε όλες τις σχολικές βαθμίδες της χώρας, χωρίς περιορισμούς. Όσοι ανήλικοι το επιλέξουν παράλληλα με τη σουηδική γλώσσα διδάσκονται και τη γλώσσα καταγωγής τους από καταρτισμένους εκπαιδευτικούς¹⁸².

Σημαντικό έργο προσδίδουν στο εκπαιδευτικό σύστημα της Σουηδίας οι κρατικές υπηρεσίες που σε συνδυασμό με τα αρμόδια Υπουργεία βοηθούν στο κατάλληλο χειρισμό των εκπαιδευτικών ζητημάτων. Κάποιες από αυτές είναι η «Εθνική Υπηρεσία για την Εκπαίδευση» που αποτελεί την υπεύθυνη αρχή για τα δημόσια σχολεία της χώρα, η «Εθνική Υπηρεσία Επιθεώρησης Σχολείων» που αναλαμβάνει τον έλεγχο των δομών που παρέχουν στα παιδιά τα σχολεία, η «Εθνική Υπηρεσία για την ειδική εκπαίδευση» που αφορά σχολεία που φοιτούν άτομα με ειδικές ανάγκες και τέλος το «Συμβούλιο Εκπαίδευσης Saami» που είναι υπεύθυνο για τα σχολεία που φοιτούν πληθυσμοί Saami, μειονότητα της βόρειας Σουηδίας. Οι υπηρεσίες φροντίζουν για τη σωστή λειτουργία του εκπαιδευτικού συστήματος, καθώς επίσης ελέγχουν και αν τα σχολεία ανταποκρίνονται στις διατάξεις του νόμου κατά των διακρίσεων¹⁸³.

Το νομοθετικό πλαίσιο για τους ασυνόδετους ανηλίκους εγγυάται τη διδασκαλία της μητρικής τους γλώσσας ήδη από την προσχολική εκπαίδευση και τη διδασκαλία των σουηδικών στα πλαίσια εκμάθησής

---

¹⁸²Taguma, M., Kim, M., Brink, S., & Teltemann, J. (2010). “*OECD Reviews of Migrant Education*” –Sweden .Ανάκτηση από OECD: <http://www.oecd.org/sweden/44862803.pdf>.

¹⁸³ Στο ίδιο.

της σουηδικής ως δεύτερης γλώσσας. Η δυνατότητα αυτή παρέχεται από τη χώρα δωρεάν με σκοπό το παιδί να νιώσει αποδεκτό στο νέο του περιβάλλον και να μπορεί να κατακτήσει δύο γλώσσες με σκοπό να αποκτήσει μία διπλή πολιτισμική ταυτότητα. Επίσης, από τη χώρα προωθούνται δωρεάν προγράμματα για παροχή εκπαίδευσης σε παιδιά που δεν ανταποκρίνονται στους μαθησιακούς στόχους του σχολείου και δυσκολεύονται¹⁸⁴.

Οι ασυνόδευτοι ανήλικοι ξεκινούν τη φοίτηση στο σχολείο σε μία τάξη υποδοχής, με σκοπό να διδαχθούν επισταμένα τη σουηδική γλώσσα καθώς και άλλα μαθήματα για να μεταφερθούν στην κανονική τάξη όταν φτάσουν σε ένα ικανοποιητικό μορφωτικό επίπεδο¹⁸⁵. Η παραμονή τους στην τάξη υποδοχής εξαρτάται από το ρυθμό προόδου τους. Στη συνέχεια, μεταφέρονται στην κανονική τάξη που διδάσκονται ακριβώς ότι και οι υπόλοιποι συμμαθητές τους. Αν κατά τη φοίτησή τους σε αυτή δημιουργηθεί η ανάγκη για περισσότερη βοήθεια τότε σύμφωνα με το θεσμό της «Καθοδήγησης Μελέτης» ένας δάσκαλος αναλαμβάνει τη διδασκαλία των ανηλίκων είτε στα σουηδικά είτε στη γλώσσα τους εντός της κανονικής τάξης ή σε ξεχωριστή τάξη¹⁸⁶. Σε πολλά σχολεία της χώρας, που φοιτούν πολλοί μαθητές που είναι πρόσφυγες και μετανάστες, έχουν δημιουργηθεί «Εργαστήρια Μελέτης» με σκοπό οι

---

¹⁸⁴Eurydice. (2012). *Integrating immigrant children into schools in Europe. Country reports, Sweden, national description 2003-2004*. Ανάκτηση από European Commission - Directorate General for Education and Culture: <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/0460645f-acb2-4e1c-8984-5cc9353c1221>.

¹⁸⁵ Στο ίδιο.

¹⁸⁶Euridice, ό.π., Taguma et al., ό.π.

μαθητές όποτε θελήσουν κατά τη διάρκεια της μέρας να βοηθούνται σε αυτά από ειδικούς εκπαιδευτικούς¹⁸⁷.

Επιπλέον, όσοι ανήλικοι πρόσφυγες πλησιάζουν στην ενηλικίωσή τους και δεν μπορούν να γραφτούν σε σχολεία, υπάρχει η δυνατότητα να παρακολουθήσουν ειδικά προγράμματα που θα τους βοηθήσουν στην κατάκτηση των γλωσσικών δεξιοτήτων¹⁸⁸.

Το εκπαιδευτικό σύστημα της Σουηδίας έχει δημιουργήσει προγράμματα για την επαγγελματική κατάρτιση των νέων καθώς υπάρχει η δυνατότητα πέρα από τις παραδοσιακές πανεπιστημιακές σπουδές, που αν επιθυμούν μπορούν να ακολουθήσουν, να παρακολουθήσουν προγράμματα επαγγελματικής και τεχνικής κατάρτισης. Το κράτος έχει την ευθύνη για τη διαχείριση αυτών των προγραμμάτων και ελέγχει την ομαλή ένταξη των προσφύγων σε αυτά. Επιπλέον, έχει την ευθύνη για τη δημιουργία θέσεων εργασίας για τους πρόσφυγες καθώς επίσης και για τις επιδοτήσεις που προσφέρει στους εργοδότες με σκοπό να προσλάβουν στις επιχειρήσεις τους πρόσφυγες. Γίνεται έλεγχος συχνά στο χώρο εργασίας τους από τις αρμόδιες αρχές της χώρας, με σκοπό να διασφαλιστεί ότι οι συνθήκες εργασίας είναι οι πρέπουσες¹⁸⁹.

---

¹⁸⁷Euridice, ό.π.

¹⁸⁸Euridice, ό.π., Taguma et al., ό.π.

¹⁸⁹Παιδαγωγικό Ινστιτούτο. (2004). Δομή και Οργάνωση Εκπαιδευτικών συστημάτων στην Ευρώπη. InternationalAssociationUniversities.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει βοηθήσει σε μεγάλο βαθμό τη διαμόρφωση της πολιτικής των χωρών και κατ' επέκταση έχει ορίσει τις πολιτικές πρακτικές που πρέπει να εφαρμόζονται για την προστασία των προσφύγων και ιδιαίτερα των ασυνόδευτων ανηλίκων. Βέβαια κάθε χώρα προσαρμόζει την πολιτική της ανάλογα με τις ανάγκες που έχει, προκειμένου να καταφέρει να ενσωματώσει τους πρόσφυγες στα πλαίσια των κανόνων δικαίου. Τα ευρωπαϊκά συμβούλια μέσα από ένα γενικότερο πλαίσιο έχουν στόχο την καταπολέμηση της παράνομης μετανάστευσης, την παροχή ασύλου, την απαγόρευση της ανθρώπινης εκμετάλλευσης, την ομαλή ένταξη των προσφύγων στην εκάστοτε χώρα καθώς και τη διευθέτηση των ζητημάτων που προκύπτουν μεταξύ των χωρών προέλευσης και των χωρών προορισμού. Η ενιαία πολιτική εφαρμόζεται με την υπογραφή συνθηκών μεταξύ των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και με τις κατάλληλες ρυθμίσεις αντιμετωπίζεται το φαινόμενο της μετανάστευσης και επιτυγχάνεται η ένταξη των μεταναστών και των προσφύγων στις νέες χώρες.

Η Ελλάδα, η Γερμανία και η Σουηδία ως χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης προσπαθούν μέσω των νομοθετικών ρυθμίσεων που εφαρμόζουν να διαχειριστούν όσο καλύτερα γίνεται η καθεμία το ζήτημα των προσφύγων και ειδικά των ασυνόδευτων ανηλίκων. Παρατηρούνται κάποιες ομοιότητες στις διαδικασίες που ακολουθούν με σκοπό να εντάξουν στις δομές τους τα ασυνόδευτα παιδιά και να διαχειριστούν αυτή την ευάλωτη ομάδα πληθυσμού. Εκτός όμως από τις ομοιότητες παρατηρούνται και κάποιες διαφορές που σχετίζονται περισσότερο με την οικονομία κάθε χώρας και τις δυνατότητες που μπορεί να παρέχει σε όσους εισέρχονται στις δομές της. Επίσης, σημαντικό είναι και το γεγονός ότι ως υποδομή η Γερμανία και η Σουηδία μπορούν να δεχτούν

αρκετούς πρόσφυγες και ασυνόδευτους ανηλίκους, που επιλέγουν τις δύο χώρες για μόνιμη εγκατάσταση, ενώ η Ελλάδα δεν διαθέτει τις κατάλληλες υποδομές για την υποδοχή όλων των προσφύγων και συχνά επιλέγεται περισσότερο ως «μέσο» διέλευσης για τις άλλες χώρες της Ευρώπης.

Μία σημαντική διαφορά αποτελεί η γεωγραφική θέση των τριών χωρών. Η Ελλάδα λόγω της γεωγραφικής της θέσης αποτελεί σημείο υποδοχής πολλών μεταναστών που, συνήθως, έχουν ως τελικό προορισμό άλλες χώρες. Μαζί με τους πρόσφυγες εισέρχονται και πολλοί παράτυποι μετανάστες, οι οποίοι παραμένουν στη χώρα μέχρι να επιτύχουν τη μετάβασή τους σε κάποια άλλη. Γι' αυτό το λόγο η νομοθεσία της Ελλάδας δίνει μεγαλύτερη έμφαση στον έλεγχο και στον διαχωρισμό των προσφύγων και των παράτυπων μεταναστών, παρά στην ανάπτυξη πολιτικών που θα βοηθήσουν στην ένταξή τους. Αντίθετα, η Σουηδία και η Γερμανία έχουν επενδύσει πολιτικές εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης.

Μία ομοιότητα ανάμεσα στις τρεις χώρες είναι ότι το βασικό νομικό πλαίσιο που υιοθετούν είναι κοινό και αποτελείται από τις αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με τις προϋποθέσεις για την παραμονή των προσφύγων και των ανήλικων παιδιών. Επίσης, όλες έχουν εξίσου δημιουργήσει υπηρεσίες, οι οποίες είναι υπεύθυνες για την τήρηση της νομοθεσίας και των διεθνών υποχρεώσεων τους προς την Ε.Ε. και τα ανθρώπινα δικαιώματα καθώς και για τον έλεγχο των προσφύγων, προκειμένου να τους δοθούν τα απαραίτητα έγγραφα για την παραμονή τους στην εκάστοτε χώρα.

Επιπλέον, και οι τρεις χώρες έχουν δημιουργήσει κέντρα και δομές φιλοξενίας αποκλειστικά για ασυνόδευτους ανηλίκους. Η διαφορά μεταξύ τους έγκειται στη διαδικασία που ακολουθείται μέχρι να βρεθεί μόνιμη στέγη για τα παιδιά αυτά και οι παροχές που τους δίνονται από τις

δομές. Όπως προαναφέρθηκε οι περισσότερες δομές στην Ελλάδα δεν έχουν αρκετά κονδύλια για να καλύψουν τις ανάγκες των παιδιών. Σε αντίθεση με τη Γερμανία και Σουηδία που το πρώτο μέλημα είναι να καλύψουν τη σίτιση και το ρουχισμό. Επίσης, η παραλαβή των παιδιών στα σύνορα από την αστυνομία και η προσωρινή τους κράτηση εφαρμόζεται στην Ελλάδα και τη Γερμανία, αλλά όχι στη Σουηδία, που απαγορεύεται ρητά η κράτηση των παιδιών έστω και προσωρινά. Συνώνυμο και στις τρεις χώρες είναι το γεγονός ότι όταν οι ανήλικοι βρεθούν στα σύνορα τους τίθενται προσωρινά σε κέντρα υποδοχής με σκοπό να καταγραφούν οι πρώτες πληροφορίες και να γίνει η ταυτοποίησή τους. Οι διαφορές όμως που παρουσιάζουν σχετίζονται με το χρονικό διάστημα που περνάει έως ότου ολοκληρωθούν οι διαδικασίες. Στην Ελλάδα, η κατάσταση είναι αρκετά δύσκολη, καθώς οι διαδικασίες είναι χρονοβόρες και τα παιδιά παραμένουν στις προσωρινές δομές για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα από αυτό που έχει οριστεί. Είναι αρκετά σύνηθες τα παιδιά να βρίσκονται σε συνθήκες κράτησης μέχρι ένα έτος. Στη Γερμανία, η κατάσταση είναι καλύτερη εφόσον τα παιδιά τοποθετούνται γρηγορότερα σε κέντρα φιλοξενίας και σε δομές για ανηλίκους. Η Σουηδία έχει το καλύτερο σύστημα φιλοξενίας, αφού οι ανήλικοι άμεσα παραπέμπονται στα αντίστοιχα κέντρα και δίνεται καθημερινά από το κράτος ένα χρηματικό ποσό για το κάθε παιδί με σκοπό να καλύπτονται όλες τους οι ανάγκες.

Ο διορισμός επιτρόπου και στις τρεις χώρες είναι καθοριστικός για την εκπροσώπηση των ασυνόδευτων ανηλίκων καθώς και οι τρεις παρέχουν επίτροπο για τη διαδικασία αυτή, ωστόσο παρατηρούνται διαφορές ως προς τα άτομα που αναλαμβάνουν τη θέση του επιτρόπου. Στην Ελλάδα ως επίτροπος διορίζεται προσωρινά ο εισαγγελέας μέχρι να διοριστεί ο μόνιμος επίτροπος από το κράτος. Στη Γερμανία ορίζεται ένας επίτροπος - κηδεμόνας από το κράτος, αλλά μπορεί τη θέση του επιτρόπου να την

αναλάβει και κάποιος πιστοποιημένος εθελοντής καθώς επίσης και όποιος συγγενής του ανηλίκου επιθυμεί και μπορεί να αναλάβει αυτή τη θέση. Στη Σουηδία ο επίτροπος ορίζεται από τους δήμους παράλληλα με έναν δικηγόρο με σκοπό τη νόμιμη εκπροσώπηση των παιδιών και δίνεται ιδιαίτερη βαρύτητα στο ζήτημα της παραμονής τους στη χώρα.

Όσον αφορά τους τομείς της στέγασης, της υγείας, της εκπαίδευσης, της επαγγελματικής κατάρτισης και της εργασίας και στις τρεις χώρες παρατηρούνται ομοιότητες και διαφορές. Αρχικά, όσο αφορά το ζήτημα της στέγασης η Ελλάδα αντιμετωπίζει προβλήματα ως προς τη διαμονή των ανηλίκων, καθώς τα κέντρα δεν είναι αρκετά και οι θέσεις σε αυτά είναι περιορισμένες. Πολλά παιδιά ακόμα και σήμερα συνεχίζουν να διαμένουν σε προστατευμένες ζώνες, στις οποίες οι συνθήκες διαβίωσης είναι αρκετά επισφαλείς. Η Γερμανία παρότι συχνά αντιμετωπίζει και αυτή θέματα ως προς τη χωρητικότητα των κέντρων διαχειρίζεται το ζήτημα της διαμονής καλύτερα. Η Σουηδία βρίσκεται στην καλύτερη θέση εφόσον οι δομές που έχει είναι αρκετές για να ενταχθούν όλοι οι πρόσφυγες και οι ασυνόδευτοι ανήλικοι. Σχετικά με το σύστημα υγείας παρέχεται δωρεάν ιατροφαρμακευτική και νοσηλευτική περίθαλψη στα παιδιά και στις τρεις χώρες με κάποιες μικρές διαφορές ως προς τη διαδικασία που ακολουθείται για τις ιατρικές εξετάσεις.

Όσον αφορά το εκπαιδευτικό σύστημα, από τη μία πλευρά στην Ελλάδα υπάρχουν διαπολιτισμικά σχολεία και τάξεις υποδοχής για τους ανηλίκους στα κανονικά σχολεία της χώρας αλλά δεν υπάρχει παροχή διερμηνείας με αποτέλεσμα τα παιδιά να μη μπορούν να ενταχθούν στο εκπαιδευτικό πλαίσιο. Επίσης, οι θέσεις στα τμήματα ένταξης καλύπτονται πολύ γρήγορα επομένως η μοναδική λύση είναι η εγγραφή των ανηλίκων σε Γενικά και Επαγγελματικά Σχολεία. Στη Γερμανία οι ανήλικοι εντάσσονται στις δομές του εκπαιδευτικού συστήματος και αντιμετωπίζονται ισότιμα με τους υπόλοιπους μαθητές. Τέλος, στη

Σουηδία το εκπαιδευτικό σύστημα παρέχει πολλές δυνατότητες στους ανηλίκους με κυριότερη την εκμάθηση της σουηδικής παράλληλα με τη μητρική τους γλώσσα εντός του σχολικού πλαισίου.

Επίσης, και οι τρεις χώρες παρέχουν δυνατότητες επαγγελματικής κατάρτισης στους νέους, αλλά περισσότερο αποτελεσματικά είναι τα συστήματα της Γερμανίας και της Σουηδίας, καθώς δίνουν στους νέους τη δυνατότητα για συμμετοχή σε πολλά προγράμματα, προκειμένου να αποκτήσουν επαγγελματικές δεξιότητες και να έχουν περισσότερες δυνατότητες εύρεσης εργασίας. Η Ελλάδα δεν μπορεί να προσφέρει εργασία στους πρόσφυγες, αφού δεν υπάρχουν οι ανάλογες θέσεις για να καλυφθούν, εξαιτίας της οικονομικής κρίσης. Αντίθετα, η Γερμανία και η Σουηδία δημιουργούν νέες θέσεις εργασίας αποκλειστικά για πρόσφυγες, αφού η οικονομία τους είναι δυνατότερη και έχουν το πλεονέκτημα να απορροφούν στις δομές τους το νέο εργατικό δυναμικό.

Η οικονομική κατάσταση των τριών χωρών είναι ίσως από τους σημαντικότερους παράγοντες, καθώς η Σουηδία και η Γερμανία δαπανούν μεγάλα ποσά για την ένταξη των προσφύγων, ενώ η Ελλάδα δεν διαθέτει τα αντίστοιχα ποσά. Έτσι, όπως είναι φυσικό, οι παροχές της δεν βρίσκονται στο ίδιο επίπεδο με της Σουηδίας και της Γερμανίας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

2η Έκθεση Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες. (2017). Leftbehind : Refugee Education in Crisis - Εκατομμύρια παιδιά εκτός σχολείου σύμφωνα με έκθεση της Ύπατης Αρμοστείας. Ανάκτηση από UnhcrGreece: <http://www.unhcr.org/gr/10504->

<http://www.unhcr.org/gr/10504-%CE%B5%CE%BA%CE%B1%CF%84%CE%BF%CE%BC%CE%BC%CF%8D%CF%81%CE%B9%CE%B1->

<http://www.unhcr.org/gr/10504-%CE%CF%80%CE%B1%CE%B9%CE%B4%CE%B9%CE%AC-%CE%B5%CE%BA%CF%84%CF%8C%CF%82-%CF%83%CF%87%CE%BF%CE%BB%CE%B5%CE%AF%CE%BF%CF%85-%CF%83%CF%8D.html>

<http://www.unhcr.org/gr/10504-%CE%CF%80%CE%B1%CE%B9%CE%B4%CE%B9%CE%AC-%CE%B5%CE%BA%CF%84%CF%8C%CF%82-%CF%83%CF%87%CE%BF%CE%BB%CE%B5%CE%AF%CE%BF%CF%85-%CF%83%CF%8D.html>

<http://www.unhcr.org/gr/10504-%CE%CF%80%CE%B1%CE%B9%CE%B4%CE%B9%CE%AC-%CE%B5%CE%BA%CF%84%CF%8C%CF%82-%CF%83%CF%87%CE%BF%CE%BB%CE%B5%CE%AF%CE%BF%CF%85-%CF%83%CF%8D.html>

Αμίτσης, Γ. (1995). Η κοινωνική προστασία των προσφύγων στη Σύμβαση της Γενεύης. Στο Χ. Θεοδωρόπουλος, & Ε. Καλαντζή (Επιμ.), Η ένταξη των προσφύγων στην ελληνική κοινωνία. Αθήνα: Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες/Ίδρυμα Μαραγκοπούλου για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα.

ΑΝ 389/1968, ΦΕΚ Α' 125, 04/06/1968. (n.d.). Αναγκαστικός Νόμος 389/1968, «Περί κυρώσεως του Πρωτοκόλλου της Ν. Υόρκης της 31.1.67 εν σχέσει προς την Νομικήν Κατάστασιν των Προσφύγων», ΦΕΚ Α' 125, 04/06/1968.

Αναδοχή ασυνόδευτων παιδιών [εικόνα]. (n.d.). Ανάκτηση από ΜΕΤΑδραση: <https://metadrasia.org/%CE%80%CF%81%CE%BF%CE%B3%CF%81%CE%B1%CE%BC%CE%BC%CE%B1-%CE%B1%CE%BD%CE%B1%CE%B4%CE%BF%CF%87%CE%B7%CF%82/>

Αναστασίου, Α. (2007). Ζητήματα κοινωνικής ένταξης ασυνόδευτων ανηλίκων . Στο Η. Νικολακοπούλου – Στεφάνου, Ασυνόδευτα Ανήλικα, Υποδοχή, Ένταξη και Προστασία από την Εμπορία και Εκμετάλλευση. Αθήνα – Κομοτηνή: Αντ. Ν. Σάκκουλας .

Αναφορά 25 οργανώσεων. (2017). Επαναλαμβανόμενα περιστατικά παραβίασης δικαιωμάτων των αιτούντων άσυλο και προσφύγων από τη Διοίκηση. Ανάκτηση από SolidarityNow - Κοινή αναφορά 25 οργανώσεων για περιστατικά παραβίασης δικαιωμάτων των αιτούντων άσυλο : <http://www.solidaritynow.org/joint-report-25-organizations-cases-violation-asylum-seekers-rights/>.

ΑΡΣΙΣ - Κοινωνική Οργάνωση Υποστήριξης Νέων. (2018). Ελλείψεις θέσεων σε δομές φιλοξενίας - Σε κρατητήρια ζουν εκατοντάδες ανήλικοι ασυνόδευτοι πρόσφυγες. Newsbeast. Ανάκτηση από Newsbeast: <https://www.newsbeast.gr/greece/arthro/4148983/se-kratitiria-zoyn-ekatonrades-anilikoi-asynodeytoi-prosfyges>.

Ασυνόδευτα παιδιά [εικόνα]. (n.d.). Ανάκτηση από TyposThes: https://www.typosthes.gr/thessaloniki/158451_thessaloniki-neos-xenonas-filoxenias-asynodeyton-anilikon-prosfygon

Ασυνόδευτα παιδιά σε ελληνικά σχολεία [εικόνα]. (n.d.). Ανάκτηση από dikaiologitika - news: <https://www.dikaiologitika.gr/eidhseis/paideia/108207/sxoleio-gia-ta-prosfygoroula-ksekinise-na-leitourgei-sti-xio>

Ασυνόδευτα παιδιά σε μονάδα κράτησης της Ελληνικής Αστυνομίας [εικόνα]. (n.d.). Ανάκτηση από Human Rights Watch: <https://www.hrw.org/el/news/2018/01/23/314077>

Ασυνόδευτο παιδί [εικόνα]. (n.d.). Ανάκτηση από HUFFPOST: https://www.huffingtonpost.gr/2015/11/26/metanasteutiko-paidia-pou-taksiduoun-mona_n_8642770.html

Ασυνόδευτοι ανήλικοι [εικόνα]. (n.d.). Ανάκτηση από newsbomb.gr:
<https://www.newsbomb.gr/kosmos/story/848110/germania-apelaseis-asynodeyton-anilikon-sto-maroko-xekina-to-verolino>

Ασυνόδευτοι Ανήλικοι σε καταυλισμούς [εικόνα]. (n.d.). Ανάκτηση από Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ:
<http://www.kathimerini.gr/875584/article/epikairothta/ellada/amesh-metafora-twn-asynodeytw-anhlikwn-apo-th-lesvo>

asylo.gov.gr. (n.d.). Ανάκτηση 2019, από ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ, ΥΠΟΔΟΧΗΣ ΚΑΙ ΑΣΥΛΟΥ: http://asylo.gov.gr/?page_id=103

Braunschweig, C., Bruun, L., Goerman, M., diMaio, M., & Roszkowska, G. (2010). Διακήρυξη Καλών Πρακτικών, 4η Αναθεωρημένη Έκδοση, Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα για τα Ασυνόδευτα Παιδιά (SCEP). Ανάκτηση από <http://scep.sitespirit.nl/images/18/205.pdf>.

Committee on the Rights of the Child. (n.d.). Ανάκτηση από GENERAL COMMENT NO. 6 (2005): <https://www2.ohchr.org/english/bodies/crc/docs/GC6.pdf>.

Γενική Γραμματεία της Κυβέρνησης. (2018). Συλλογικά Κυβερνητικά Όργανα: Σύνοψη Υπουργικού Συμβουλίου – Γενικοί και Ειδικοί Γραμματείς Υπουργείων. Ανάκτηση από Γενική Γραμματεία της Κυβέρνησης: http://www.ggk.gov.gr/?page_id=138.

Γεωργιοπούλου, Τ. (2017). Εκτός δομών φιλοξενίας 1.650 ασυνόδευτα παιδιά. Ανάκτηση από Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ:
<http://www.kathimerini.gr/929732/article/epikairothta/ellada/ektos-domwn-filozenias-1650-asynodeyta-paidia>.

Δημητροπούλου, Γ., & Παπαγεωργίου, Ι. (2008). Ασυνόδευτοι ανήλικοι αιτούντες άσυλο στην Ελλάδα. Μελέτη σχετικά με την αντιμετώπιση από την Πολιτεία των αλλοδαπών ασυνόδευτων ανηλίκων που ζητούν άσυλο στην Ελλάδα. Αθήνα: Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες.

- Δημουλάς, Κ., & Παπαδοπούλου, Δ. (2004). Έρευνα για τις μορφές κοινωνικής ένταξης των οικονομικών μεταναστών στην περιφέρεια Αττικής 2003 - 2004. Αθήνα: ΙΝΕ/ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ.
- Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης. (2009). Γλωσσάριο για τη μετανάστευση. Ανάκτηση από http://publications.iom.int/system/files/pdf/iml_20.pdf.
- Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης. (2012 - 2013). Ετήσια στατιστικά στοιχεία 2012 - 2013. Ανάκτηση από Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης: <http://www.ekka.org.gr/>.
- Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης. (2017). Επικαιροποιημένη κατάσταση: Ασυνόδευτα Ανήλικα (Α.Α.) στην Ελλάδα 19 Απριλίου 2017. Ανάκτηση από Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης: [https://www.unicef.gr/uploads/filemanager/PDF/2017/doc\(04\).pdf](https://www.unicef.gr/uploads/filemanager/PDF/2017/doc(04).pdf).
- Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες. (2012). Παράνομη η επ' αόριστον διοικητική κράτηση. Ανάκτηση από Greek Council for Refugees: <https://www.gcr.gr/index.php/el/news/press-releases-announcements/item/357-deltio-tyrou-28-5-2014>.
- Επιτροπή του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού. (2005). Μεταχείριση των Ασυνόδευτων και των Χωρισμένων από τις Οικογένειές τους Παιδιών που βρίσκονται εκτός της χώρας καταγωγής τους. Ανάκτηση από <http://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain/opensslpdf.pdf?reldoc=y&docid=4d0227ed2>.
- Ευρωπαϊκή Ένωση. (2014). Κοινό Ευρωπαϊκό Σύστημα Ασύλου. Ανάκτηση από http://asylo.gov.gr: http://asylo.gov.gr/wp-content/uploads/2014/06/Greek_CEAS_brochure.pdf.
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή.(2018). Πρακτικό Εγχειρίδιο σχετικά με τη λειτουργία της Σύμβαση της Χάγης της 19ης Οκτωβρίου 1996 για τη Διεθνή Δικαιοδοσία, το Εφαρμοστέο Δίκαιο, την Ανανγώρις, την Εκτέλεση και τη Συνεργασία σε θέματα γονικής μέριμνας και μέτρων προστασίας των παιδιών. Ανάκτηση από <https://assets.hcch.net/docs/826fb26a-71ad-4766-a9a6-258442d825ca.pdf>.

Franceterred'asile. (2011). Δικαίωμα στο Άσυλο για τους Ασυνόδευτους Ανηλίκους στην Ευρωπαϊκή Ένωση - συγκριτική μελέτη σε 27 χώρες. Πρόγραμμα «Θεμελιώδη Δικαιώματα και Ιθαγένεια» της Ευρωπαϊκής Ενώσης.

GreekCouncilforRefugees. (2018). Η Ολιστική Προσέγγιση του Ελληνικού Συμβουλίου για τους Πρόσφυγες. Ανάκτηση από Greek Council for Refugees: <https://www.gcr.gr/el/>.

Κανονισμός 604/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013 , για τη θέσπιση των κριτηρίων και μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης διεθνούς προστασίας που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας ή από απάτριδα.

Κανονισμός 603/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013 , σχετικά με τη θέσπιση του «Eurodac» για την αντιπαραβολή δακτυλικών αποτυπωμάτων για την αποτελεσματική εφαρμογή του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 604/2013 για τη θέσπιση των κριτηρίων και μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης διεθνούς προστασίας που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας ή από απάτριδα και σχετικά με αιτήσεις της αντιπαραβολής με τα δεδομένα Eurodac που υποβάλλουν οι αρχές επιβολής του νόμου των κρατών μελών και η Ευρώπη για σκοπούς επιβολής του νόμου και για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1077/2011 σχετικά με την ίδρυση Ευρωπαϊκού Οργανισμού για τη Λειτουργική Διαχείριση Συστημάτων ΤΠ Μεγάλης Κλίμακας στον Χώρο Ελευθερίας, Ασφάλειας και Δικαιοσύνης.

Καρύδης, Β. (1996). Η εγκληματικότητα των μεταναστών στην Ελλάδα. Αθήνα: Παπαζήσης.

Κατάλογος Σχολείων Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης Ελλάδας. (2018). Ανάκτηση από edu.klimaka.gr: <https://edu.klimaka.gr/leitoyrgia-sxoleivn/diapolitismika/548-katalogos-sxoleia-diapolitismikis-ekpaideyshs>.

Κέντρα Φιλοξενίας [εικόνα]. (n.d.). Ανάκτηση από LIFO: <https://www.lifo.gr/now/greece/111546>

Κοινωνική Υπηρεσία Νοσοκομείου Παίδων Αθηνών «Π. & Α. Κυριακού». (2013). Έκθεση του Νοσοκομείου Παίδων « Παν. και Αγλαΐας Κυριακού» για τους ασυνόδευτους ανηλίκους. Αθήνα: Νοσοκομείο Παίδων Αθηνών «Π. & Α. Κυριακού».

Leerschool, B. (2008). Οι θέσεις της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες στην Ελλάδα. Στο Η. Νικολακοπούλου-Στεφάνου, Ασυνόδευτα Ανήλικα, Υποδοχή, Ένταξη και Προστασία από την Εμπορία και Εκμετάλλευση. Αθήνα - Κομοτηνή: Αντ. Ν. Σάκκουλας.

Μάρκου, Ε. (2011). Ανασυνθέσεις και νέες δυναμικές στις βαλκανικές κοινωνίες μετά το 1990. Αθήνα: Ηρόδοτος.

ΜΕΤΑδραση. (2017). Δίκτυο Επιτροπείας Ασυνόδευτων Ανηλίκων. Ανάκτηση από ΜΕΤΑδραση:

<https://metadrasi.org/campaigns/%CE%B5%CF%80%CE%B9%CF%84%CF%81%CE%BF%CF%80%CE%B5%CE%AF%CE%B1-%CE%B1%CF%83%CF%85%CE%BD%CF%8C%CE%B4%CE%B5%CF%85%CF%84%CF%89%CE%BD-%CE%B1%CE%BD%CE%B7%CE%BB%CE%AF%CE%BA%CF%89%CE%BD/>.

ΜΕΤΑδραση. (2017). Μάθε για το Πρόγραμμα Ανάδοξης Φροντίδας Ασυνόδευτων Ανηλίκων . Ανάκτηση από ΜΕΤΑδραση:

<https://metadrasi.org/%CF%80%CF%81%CE%BF%CE%B3%CF%81%CE%B1%CE%BC%CE%BC%CE%B1-%CE%B1%CE%BD%CE%B1%CE%B4%CE%BF%CF%87%CE%B7%CF%82/>.

Μετεγκατάσταση Προσφύγων [εικόνα]. (n.d.). Ανάκτηση από Aftodioikisi.gr:

<https://www.aftodioikisi.gr/koinonia/ipiresia-asilou-pois-einai-o-rithmos-metegkatastasis-ton-prosfigon/>

Νάσκου-Περράκη, Χ. Α. (2002). Η Διεθνής Σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού και η Εσωτερική Εννομη Ταξή. Αθήνα Κομοτηνή: Σακκουλα.

Νόμος 2101/1992. ΦΕΚ Α'192, 02/12/1992. (n.d.). Κύρωση της Διεθνούς Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού.

Νόμος 3907/2011. ΦΕΚ Α' 7/26.01.2011. Ίδρυση Υπηρεσίας Ασύλου και Υπηρεσίας Πρώτης Υποδοχής, προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2008/115/EK "σχετικά με τους κοινούς κανόνες και διαδικασίες στα κράτη - μέλη για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών" και λοιπές διατάξεις.

Νόμος 4375/2016. ΦΕΚ Α'51/3.4.2016. Οργάνωση και λειτουργία Υπηρεσίας Ασύλου, Αρχής Προσφυγών, Υπηρεσίας Υποδοχής και Ταυτοποίησης σύσταση Γενικής Γραμματείας Υποδοχής, προσαρμογή της Ελληνικής Νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2013/32/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου «σχετικά με τις κοινές διαδικασίες για τη χορήγηση και ανάκληση του καθεστώτος διεθνούς προστασίας (αναδιατύπωση)» (L 180/29.6.2013), διατάξεις για την εργασία δικαιούχων διεθνούς προστασίας και άλλες διατάξεις.

Νόμος 4540/2018. ΦΕΚ Α'91/22.05.2018. Προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2013/33/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με τις απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία (αναδιατύπωση, L 180/96/29.6.2013) και άλλες διατάξεις Τροποποίηση του ν. 4251/2014 (Α' 80) για την προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας στην Οδηγία 2014/66/ΕΕ της 15ης Μαΐου 2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τις προϋποθέσεις εισόδου και διαμονής υπηκόων τρίτων χωρών στο πλαίσιο ενδοεταίρικής μετάθεσης Τροποποίηση διαδικασιών ασύλου και άλλες διατάξεις.

Ντόκου, Π., Γκαρτζώνης, Δ., & Καλογήρου, Ν. (2018, Νοέμβριος). Spiegel: Επιδεινώνεται και πάλι η κατάσταση στους προσφυγικούς καταυλισμούς στην Ελλάδα. Ανάκτηση από δημοκρατική: <https://www.dimokratiki.gr/?p=391324>.

Οδηγία 2001/55/EK του Συμβουλίου, της 20ής Ιουλίου 2001, σχετικά με τις ελάχιστες προδιαγραφές παροχής προσωρινής προστασίας σε περίπτωση μαζικής εισροής εκτοπισθέντων και μέτρα για τη δίκαιη κατανομή των βαρών

μεταξύ κρατών μελών όσον αφορά την υποδοχή και την αντιμετώπιση των συνεπειών της υποδοχής αυτών των ατόμων.

Οδηγία 2003/86/ΕΚ του Συμβουλίου, της 22ας Σεπτεμβρίου 2003, σχετικά με το δικαίωμα οικογενειακής επανένωσης.

Οδηγία 2008/115/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2008 , σχετικά με τους κοινούς κανόνες και διαδικασίες στα κράτη μέλη για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών.

Οδηγία 2011/36/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 2011 , για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και για την προστασία των θυμάτων της, καθώς και για την αντικατάσταση της απόφασης-πλαίσιο 2002/629/ΔΕΥ του Συμβουλίου.

Οδηγία 2011/95/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 2011 , σχετικά με τις απαιτήσεις για την αναγνώριση των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας, για ένα ενιαίο καθεστώς για τους πρόσφυγες ή για τα άτομα που δικαιούνται επικουρική προστασία και για το περιεχόμενο της παρεχόμενης προστασίας.

Οδηγία 2013/32/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013 , σχετικά με κοινές διαδικασίες για τη χορήγηση και ανάκληση του καθεστώτος διεθνούς προστασίας.

Οδηγία 2013/33/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013 , σχετικά με τις απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία.

Οικογενειακή επανένωση [εικόνα]. (n.d.). Ανάκτηση από DWMadeforminds: <https://www.dw.com/el/%CE%B7-%CE%B3%CE%B5%CF%81%CE%BC%CE%B1%CE%BD%CE%AF%CE%B1-%CE%BA%CE%B1%CE%B8%CF%85%CF%83%CF%84%CE%B5%CF%81%CE%B5%CE%AF-%CF%84%CE%B7%CE%BD->

%CE%BF%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%B3%CE%B5%CE%BD%CE
%B5%CE%B9%CE%B1%CE%BA%CE%AE-
%CE%B5%CF%80%CE%B1%CE%BD

Οικογενειακή Επανάσταση [εικόνα]. (n.d.). Ανάκτηση από enikonomia.gr:
<http://www.enikonomia.gr/international/164526,oikogeneiaki-epanensi-prosfygon-diakriseis-me-vasi-tin-katagogi.html>

Παθιάκη, Ε. (2017). Διαχωρισμός, υποδοχή ή ένταξη: Οι αντιφατικές όψεις των πολιτικών για την εκπαίδευση προσφύγων. Αυγή.

Παιδαγωγικό Ινστιτούτο. (2004). Δομή και Οργάνωση Εκπαιδευτικών συστημάτων στην Ευρώπη. InternationalAssociationUniversities.

Παιδιά στην κράτηση [εικόνα]. (n.d.). Ανάκτηση από Διεθνής Αμνηστία:
<https://www.amnesty.gr/>

Παπαδημητρίου, Π. (2008). Οι πρακτικές δυσκολίες στην παραμονή και ένταξη αιτούντων άσυλο και προσφύγων στην Ελλάδα. Στο Α. Συκιώτου (Επιμ.), Αλλοδαποί στην Ελλάδα: ένταξη ή περιθωριοποίηση;. Αθήνα – Κομοτηνή: Αντ. Ν. Σάκκουλας.

Παρατηρητήριο για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. (2008). Αφημένα στη μοίρα τους. Συστηματική αποτυχία παροχής προστασίας στα ασυνόδευτα παιδιά στην Ελλάδα. Αθήνα: Παρατηρητήριο για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα.

Πουλαράκης, Ε. (2012). 18μηνο πλέον το όριο κράτησης αιτούντω άσυλο αλλοδαπών. Ανάκτηση από immigration.gr:
<http://www.immigration.gr/2013/03/18.html>.

Προεδρικό Διάταγμα 141/2013. Προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2011/95/ΕΕ σχετικά με τις απαιτήσεις για την αναγνώριση και το καθεστώς των αλλοδαπών ή των ανιθαγενών ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας.

Προεδρικό Διάταγμα 114/2010. Καθιέρωση ενιαίας διαδικασίας αναγνώρισης σε αλλοδαπούς και ανιθαγενείς του καθεστώτος του πρόσφυγα ή δικαιούχου επικουρικής προστασίας σε συμμόρφωση προς την Οδηγία 2005/85/ΕΚ του

Συμβουλίου «σχετικά με τις ελάχιστες προδιαγραφές για τις διαδικασίες με τις οποίες τα κράτη μέλη χορηγούν και ανακαλούν το καθεστώς του πρόσφυγα» (L 326/13.12.2005).

Προεδρικό Διάταγμα 167/2008. Συμπλήρωση π.δ. 131/2006 «Εναρμόνιση της ελληνικής νομοθεσίας με την Οδηγία 2003/86/EK του Συμβουλίου, σχετικά με το δικαίωμα οικογενειακής επανένωσης» (Α'- 143).

Προεδρικό Διάταγμα 220/2007. Προσαρμογή της Ελληνικής Νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2003/9/EK του Συμβουλίου της 27ης Ιανουαρίου 2003, σχετικά με τις ελάχιστες απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων άσυλο στα κράτη μέλη (EEL 31/6.2.2003).

Προεδρικό Διάταγμα 80/2006. Παροχή προσωρινής προστασίας σε περίπτωση μαζικής εισροής εκτοπισθέντων αλλοδαπών.

Πρόσφυγες [εικόνα]. (n.d.). Ανάκτηση από Sofokleousin.gr:
<https://www.sofokleousin.gr/treis-xiliades-prosfyges-apo-ti-germania-proothountai-stin-kriti>

Πρόσφυγες στα νησιά [εικόνα]. (n.d.). Ανάκτηση από thePAPER:
<http://www.thepaper.gr/afxanonte-i-prosfyges-sta-nisia/>

Προσφυγόπουλα στο ελληνικό σχολείο [εικόνα]. (n.d.). Ανάκτηση από newsbeast:
<https://www.newsbeast.gr/greece/arthro/2549250/fountoni-i-kontra-gia-ta-prosfigopoula-sto-26o-dimotiko-scholio-tis-larisas>

Προσφυγόπουλο [εικόνα]. (n.d.). Ανάκτηση από Bordernews:
<http://www.bordernews.gr/2016/12/1200.html?showComment=1480948928088>

Προσφυγόπουλο [εικόνα]. (n.d.). Ανάκτηση από madata.gr:
<https://www.madata.gr/epikairotita/social/649390-Reuters-sthn-ellada-prosfigopoula-poylane-to-kormi-toys-gia-na-epiviosoy.html>

Προσφυγόπουλο σε ελληνικό σχολείο [εικόνα]. (n.d.). Ανάκτηση από www.stokokkino.gr:

<http://www.stokokkino.gr/article/1000000000064229/Oloklirothike-xoris-problimata-i-entaksi-ton-prosfugopoulon-sta-sxoleia-tis-Kentrikis-Makedonias>

Προσφυγόπουλο σε σχολική τάξη [εικόνα]. (n.d.). Ανάκτηση από mazimagazine: <http://mazimagazine.gr/?p=21011>

Ρομπόκου-Καραγιάννη, Α. (2007). Κοινωνική Προστασία των Ανηλίκων στην Ελλάδα (Τόμ. Α'). Αθήνα – Θεσσαλονίκη: Σάκκουλας.

Σαλτού, Ε. (2018). Η γραφειοκρατία κάνει έξωση σε 1.100 προσφυγόπουλα. Ανάκτηση από ΤΑ ΝΕΑ: <https://www.tanea.gr/2018/04/13/greece/i-grafeiokratia-kanei-ekswsi-se-1-100-prosfygoroula/>.

Σβορώνου, Σ. (2008). Πρόσφυγες και ψυχικές διαταραχές. Στο Κ. Σκλάβου, Οδηγός Διαπολιτισμικής Συμβουλευτικής. Αθήνα: Παπαζήσης.

Σκλάβου, Κ. (2008). Εισαγωγή στη Διαπολιτισμική Διαβουλευτική. Στο Κ. Σκλάβου (Επιμ.), Οδηγός Διαπολιτισμικής Συμβουλευτικής. Αθήνα: Παπαζήσης.

Σπυροπούλου, Α. (2016). Οι ασυνόδευτοι ανήλικοι ως πρόσφυγες και μετανάστες. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.

Συνήγορος του Παιδιού. (2017). Επισκέψεις σε δομές φιλοξενίας προσφύγων μεταναστών και χώρους προστατευτικής φύλαξης ασυνόδευτων ανηλίκων στη Βόρεια Ελλάδα. Ανάκτηση από <http://www.0-18.gr/gia-megaloy/nea/episkepseis-se-domes-filoksenias-metanaston-prosfygon-kai-choroys-prostateytikis-fylaksis-asynodeyton-anilikon-sti-boreia-ellada>.

Συνήγορος του Πολίτη. (2012). Κύκλος Δικαιωμάτων του Παιδιού - Οργάνωση και λειτουργία του θεσμού της αναδοχής ανηλίκων. Ανάκτηση από Συνήγορος του Πολίτη - Ανεξάρτητη Αρχή: <https://www.synigoros.gr/resources/ek8esh-gia-anadoxh-2102012.pdf>.

Συνήγορος του Πολίτη. (2014). Δελτίο Τύπου: Να παύσει η κράτηση των ασυνόδευτων ανηλίκων μαζί με ενήλικες και να καθιερωθεί διαδικασία διαπίστωσης της ανηλικότητας . Ανάκτηση από Συνήγορος του Πολίτη: <https://www.synigoros.gr/resources/docs/529661.pdf>.

Συνήγορος του Πολίτη. (2018). Παρατηρήσεις Συνηγόρου στο σχέδιο νόμου για την υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία και τη μετανάστευση. Ανάκτηση από Συνήγορος του Πολίτη, ανεξάρτητη αρχή, συνήγορος για τον μετανάστη, τον πρόσφυγα και τον ομογενή: <https://www.synigoros.gr/?i=foreigner.el.prosbasi-asylo.500099>.

UNHCR(1997). Κατευθυντήριες Αρχές για τη Παιδική Προστασία και Πρόνοια. Αθήνα: UNHCR, UnitaterNationsHighCommissionerforRefugees.

Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες. (1994). Παιδιά Πρόσφυγες. Κατευθυντήριες Αρχές για την Παιδική Προστασία και Πρόνοια. Αθήνα: Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες.

Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες. (1997α). Οι Πρόσφυγες του Κόσμου 1997 - 1998, Προβλήματα και στρατηγικές. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες. (1997β). Κατευθυντήριες Αρχές για την Πολιτική και την Διαδικασία στα πλαίσια εξέτασης αιτημάτων ασύλου Ασυνόδευτων Παιδιών. Αθήνα: Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες .

Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες. (2012). Protecting Children on the move. Ανάκτηση από Refworld.org: <http://www.refworld.org/docid/522852c34.html>.

Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες. (2014). Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες - Γραφείο Ελλάδας. Ανάκτηση από Unhcr.Greece: <http://www.unhcr.org/>.

Υπηρεσία Υποδοχής και Ταυτοποίησης. (2012). Κ.Υ.Τ - Κ.Μ.Υ.Τ. Ανάκτηση από <https://www.firstreception.gov.gr/content.php?id=10>.

Υποδοχή Προσφύγων στη Γερμανία [εικόνα]. (n.d.). Ανάκτηση από insider.gr: <https://www.insider.gr/eidiseis/kosmos/53821/katanalotikes-pagides-gia-toys-prosfyges-sti-germania>

Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη. (2014). Στατιστικά στοιχεία από τη λειτουργία της νέας Υπηρεσίας Ασύλου για το 2014. Ανάκτηση από Ασυλο :

[http://www.yptp.gr/asylo.php?option=ozo_content&perform=view&id=4886
&Itemid=465%20&lang=&lang=&lang=&lang=.](http://www.yptp.gr/asylo.php?option=ozo_content&perform=view&id=4886&Itemid=465%20&lang=&lang=&lang=&lang=)

Φωτιάδη, Ι. (2018, Σεπτέμβριος 29). Προσφυγικό: Σε εκκρεμότητα ο θεσμός της επιτροπείας ασυνόδευτων. Ανάκτηση από "Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ": <http://www.kathimerini.gr/987241/article/epikairothta/kosmos/prosfygiko-se-ekkremontha-o-8esmos-ths-epitropeias-asynodeytwn>.

Χριστοδούλου, Θ. (2009). Μετανάστες και Διαπολιτισμική Εκπαίδευση στην Ελλάδα. 12ο Διεθνές Συνέδριο, Διαπολιτισμική Εκπαίδευση – Μετανάστευση – Διαχείριση Συγκρούσεων και Παιδαγωγική της Δημοκρατίας. Ανάκτηση από www.diapolis.auth.gr: http://www.diapolis.auth.gr/diapolis_files/drasi9/ypodراسi9.2b/1vathmia/keimena/%CE%9C%CE%B5%CF%84%CE%B1%CE%BD%CE%AC%CF%83%CF%84%CE%B5%CF%82%20%CE%BA%CE%B1%CE%B9%20%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CF%80%CE%BF%CE%BB%CE%B9%CF%84%CE%B9%CF%83%CE%BC%CE%B9%CE%BA%CE%AE%20%CE%.

Χρυσόγονος, Κ. (2002). Ατομικά και Κοινωνικά Δικαιώματα (2η έκδοση εκδ.). Αθήνα - Κομοτηνή: Αντ. Ν. Σάκουλας.

Χρυσοστομίδου, Β. (2015). Οι πρόσφυγες προτιμούν Γερμανία και Σουηδία. Ανάκτηση από "Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ": <http://www.kathimerini.gr/839442/article/epikairothta/ellada/oi-prosfyges-protimoy-n-germania-kai-soyhdia>.

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

AufnahmeRL. (2013). *Richtlinien 2013/33/EU des Europäischen Parlaments und Des Rates*. Ανάκτηση από [migrationsrecht.net](http://www.migrationsrecht.net): <https://www.migrationsrecht.net/aufnahmerichtlinie-neufassung-2013/dokument-ansehen.html>.

- Bachert, S. (2014). *Die Sprache ist der Schlüssel. In: DJI Impulse, (Über) Leben. Die Probleme junger Flüchtlinge in Deutschland Nr. 105.* München: Deutsches Jugendinstitut.
- BAMF. (2016). *Das Bundesamt in Zahlen 2016. Asyl, Migration und Integration.* Ανάκτηση από Bundesamt für Migration und Flüchtlinge (BAMF): http://www.bamf.de/SharedDocs/Anlagen/DE/Publikationen/Broschueren/bundesamt-in-zahlen-2016.pdf;jsessionid=D7173B9249E40C0FEB9145EA84E79DB5.1_cid368?_blob=publicationFile.
- Bundesamt für Migration und Flüchtlinge (BAMF). (2014). *Das deutsche Asylverfahren – ausführlich erklärt. Zuständigkeiten, Verfahren, Statistiken, Rechtsfolgen.* Ανάκτηση από BAMF: [https://www.sachsen.de/assets/Das_deutsche_Asylverfahren_ausfuehrlich_erklaert_Broschuere_BAMF\(1\).pdf](https://www.sachsen.de/assets/Das_deutsche_Asylverfahren_ausfuehrlich_erklaert_Broschuere_BAMF(1).pdf).
- Bundesamt für Migration und Flüchtlinge. (2017). *Das Bundesamt in Zahlen 2016. Asyl, Migration und Integration.* Ανάκτηση από http://www.bamf.de/SharedDocs/Anlagen/DE/Publikationen/Broschueren/bundesamt-in-zahlen-2016.pdf;jsessionid=D7173B9249E40C0FEB9145EA84E79DB5.1_cid368?_blob=publicationFile.
- Bürgerliches Gesetzbuch (BGB). (2014). *Gesetze für die Soziale Arbeit.* Baden-Baden: Nomos.
- Castles, S., Haas, H., & Miller, M. (2014). *The Age of Migration. International Population Movements in the Modern World.* London: Palgrave Macmillan.
- European Council on Refugees and Exiles. (2005). *The Way Forward, Europe's role in the refugees protection system, Towards the Integration of Refugees in Europe.* Ανάκτηση από Refworld: <http://www.refworld.org/docid/42ca7e044.html>
- European Migration Network. (2010). *Synthesis Report : Policies on Reception , Return and Integration Arrangements for, and number of, Unaccompanied*

Minors - an EU comparative study. Directorate General Justice, Freedom and Security, European Commission.

Eurydice. (2012). *Integrating immigrant children into schools in Europe. Country reports, Sweden, national description 2003-2004.* Ανάκτηση από European Commission - Directorate General for Education and Culture: <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/0460645f-acb2-4e1c-8984-5cc9353c1221>.

Hamberger, M. (2014). *Zukunft der Heimerziehung – eine knappe Skizze.* In Faas, S. & Zipperle, M. *Sozialer Wandel. Herausforderungen für Kulturelle Bildung und Soziale Arbeit.* Wiesbaden: Springer Fachmedien.

Hargasser, B. (2015). *Unbegleitete minderjährige Flüchtlinge. Sequenzielle Traumatisierungsprozesse und die Aufgaben der Jugendhilfe.* Frankfurt am Main: Brandes & Apsel.

International Rescue Committee (I.R.C.) and METAdrasi. (2017). *A briefing note on the situation for unaccompanied and separated refugee children in Greece.* Ανάκτηση από UNCERTAIN FUTURES: <https://www.rescue.org/sites/default/files/document/1761/uncertainfutures-jointadvocacybriefingonsituationforuascingreecejune2017.pdf>

Mitchell, D. (2015). *Lessons from Sweden about welfare and immigration* .Ανάκτηση από Thecommentator: http://www.thecommentator.com/article/5714/lessons_from_sweden_about_welfare_and_immigration.

Müller, A. (2014). *Unbegleitete Minderjährige in Deutschland. Fokus-Studie der deutschen nationalen Kontaktstelle für das Europäische Migrationsnetzwerk (EMN).* Nürnberg: Bundesamt für Migration und Flüchtlinge.

OECD. (2014). *Finding the Way: A Discussion of the Swedish Migrant Integration System.* Ανάκτηση από [www.oecd.org](http://www.oecd.org/migration/swedish-migrant-integration-system.pdf): <http://www.oecd.org/migration/swedish-migrant-integration-system.pdf>.

Parusel, B. (2009). *Unbegleitete minderjährige Migranten in deutschland aufnahme,rückkehr und integration.* hrsg. vom Bundesamt für Migration und

flüchtlinge .Ανάκτηση από Working Paper 26 der forschungsguppe des Bundesamtes.

Parusel, B. (2008). *Unbegleitete minderjährige Migranten in Deutschland. Aufnahme, Rückkehr und Integration. Studie II/2008 im Rahmen des Europäischen Migrationsnetzwerks (EMN)*. Ανάκτηση από BAMF Working Paper 26: https://www.bamf.de/SharedDocs/Anlagen/DE/Publikationen/EMN/Studien/wp26-emn-unbegleitete-minderjaehrige.pdf?__blob=publicationFile

Riedelsheimer, A. (2010). Clearingverfahren bei Unbegleiteten Minderjährigen. Στο P. Dieckhoff, *Kinderflüchtlinge. Theoretische Grundlagen und berufliches Handeln*. Wiesbaden: Springer.

Schreier, G., Severin, D., & Arnz, S. (2016). Das Berliner Konzept der Integration von geflüchteten Kindern und Jugendlichen. Στο B. Jungkamp, & M. John-Ohnesorg, *Flucht und Schule. Integration von geflüchteten Kindern und Jugendlichen*. Berlin: Friedrich-Ebert-Stiftung.

Seckler, M. (2014). *Unbegleitete minderjährige Flüchtlinge zwischen Jugendhilferecht und Asylrecht*. In *Migration und Soziale Arbeit*. 36. Jahrgang. Heft 4. Weinheim: Institut für Sozialarbeit und Sozialpädagogik e.V.

Seibold, C. (2015). Junge Flüchtlinge in der Schule. Aufgaben und Anforderungen an die Schulsozialarbeit. *Sozialmagazin* 40 (11-12) .

Senatorin für Soziales, K. J. (2013). *Qualitätsstandards. Unbegleitete minderjährige Flüchtlinge (UmF) in Bremen. Erstkontakt und Unterbringung*.

Siebert, E. (2010). *Schwere Last auf kleinen Schultern. Aufgaben und Grenzen Sozialer Arbeit mit minderjährigen traumatisierten Flüchtlingen aus Kriegsgebieten*. Marburg: Tectum.

Soyer, J. (2014). Kinder zweiter Klasse: Junge Flüchtlinge in Bayern . Στο *DJI Impulse: (Über) Leben. Die Probleme junger Flüchtlinge in Deutschland*. Nr. 105. München: Deutsches Jugendinstitut .

- Taguma, M., Kim, M., Brink, S., & Teltemann, J. (2010). “*OECD Reviews of Migrant Education*” –Sweden .Ανάκτηση από OECD: <http://www.oecd.org/sweden/44862803.pdf>.
- UNHCR. (2006). *Department of International Protection, Protection Information Section, UNHCR Master Glossary of Terms Rev.1.* .Ανάκτηση από Refworld: <http://www.refworld.org/docid/42ce7d444.html>.
- UNHCR The UN Refugee Agency. (2010). Ανάκτηση από Convention and Protocol relating to the Status of refugees: <https://www.unhcr.org/3b66c2aa10>.
- WDR. (2015). *Politik-Flüchtlinge in NRW. Pflegefamilien für junge Flüchtlinge. Eine gute Artin der Gesellschaft anzukommen.* Ανάκτηση από WDR: <https://www1.wdr.de/unbegleitete-minderjaehrige-fluechtlinge-102.html>.
- Westin, C. (2006). *Sweden: Restrictive Immigration Policy and Multiculturalism.* Ανάκτηση από Migration Policy: <https://www.migrationpolicy.org/article/sweden-restrictive-immigration-policy-and-multiculturalism>.
- www.HCCH.net. (n.d.). Ανάκτηση από <https://www.hcch.net/en/news-archive/details/?varevent=250>.